

**මා එසේ නොවේ,
අප එසේ නොවේ.**

සල්ලේඛ සූත්‍රය

**ආචාර්ය පූජනීය
මිරිස්සේ ධම්මික ස්වාමීන් වහන්සේ**

(ධර්ම දානය පිණිසයි.)

ප්‍රණායනුමෝදනාව

නිකුත් කළ දිනය: 2023 වසර

ධර්ම විනිශ්චය කොමිෂන් - විච්ඡේදන කොමිෂන්
අධ්‍යක්ෂවරයාගේ නම - සඳු රවුෆි ජානිනි

උතුම් සඳහාම ගමනක යෙදෙමින්, අප හටත් උතුම් ගමන් මාර්ගයට උපකාර කරන ප්‍රධාන අනුශාසක අති පුජනීය ආචාර්ය මිරිස්සේ ධර්මික ස්වාමීන් වහන්සේ ඇතුළු ආරාමයේ වැඩවසන පුජනීය මහා සංඝරත්නයට, කායික - මානසික නිරෝගී සුවය, දීර්ඝායුෂ හා වහ වහාම උතුම් වතුරාජ්‍ය සත්‍යය ධර්මය අවබෝධයෙන් අමා මහා නිවන පිණිස හේතු වේවා! යි තවත් සම්මුති වසරකින් අරඹන දුරතු පෝ දින අධිෂ්ඨාන කරනවා.

සුවසන්ව සිටින තම ගුණධර ස්වාමී ධ්‍රැයන් අගුණාවල, පුතණුවරු දෙදෙනා රනිල් අගුණාවල, මනෝජී අගුණාවල, දියණිවරු දෙදෙනා ඩිලුකා අගුණාවල, ඡෙහාරා අගුණාවල, සිඟිති මිනිපිරිය, සහෝදර සහෝදරියන් ඇතුළු ඥාති හිතමිත්‍ර සියලු දෙනාටම කායික නිරෝගී සුවය, මානසික නිරෝගී සුවය, දීර්ඝායුෂ, අභිවාද්ධිය හා වාසනාවන්ත, පින්වන්ත ජීවිත ගතකරගැනීමට සියලු ආරක්ෂාව, රැකවරණය පිණිස මෙම කුසලය හේතු වේවා!

තම ජන්මාන්තර ගත සෝමා ජයවීර මෂණියන් වහන්සේට හා සෙල්විත් ජයවීර පියාණන් වහන්සේට වගේම තම ස්වාමියාණන්ගේ ජන්මාන්තරගත හර්ඛට්ඨි අගුණාවල පියාණන් වහන්සේට හා ඩී. අගුණාවල මෂණියන් වහන්සේට සසර සුවසන්ව අමා මහ නිවන් සුවයෙන් සැනසීම පිණිස හේතු වේවා!

මෙම මස 23 වන දිනට යෙදෙන තම උපන් දිනය සිහිපත් කරමින් මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය පූජා කරනු ලබන්නේ,

“ප්‍රඥා ප්‍රභා”
සිරි සුදස්සනාරාම සඳහාම සෙනසුන
පන්තිපිටිය පාර,
බත්තරමුල්ල.

මුද්‍රණය
පියසිරි මුද්‍රණාලය සහ සමාගම
අංක 469, අතුරුගිරිය පාර, මාලබේ.
ෆෝන් : 011-2561551

මහාචාර්ය ප්‍රීතිකා අගුණාවල
(ප්‍රීතිකා ජයවීර)

සල්ලේබ සූත්‍රය

නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝ තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

යා ඉමා භන්තෙ අනෙකවිහිතා දිට්ඨියො ලෙකෙ උප්පජ්ජන්ති
අත්තවාද පටිසංයුත්තවා ලොකවාදපටි සංයුත්තවා, ආදිමෙව
නුබොහන්තෙ හික්ඛුනො මනසිකරොතො ඵවමෙතායං දිට්ඨිනං
පහානං හොති? ඵව මෙතායං දිට්ඨිනං පටිනිස්සග්ගො හොතිතී?

කාරුණික වූ පින්වතුනි,

ඔබ සියලු දෙනාටම තුනුරුවන් සතු අනන්ත ගුණ බලෙන් හැම
සැතසිල්ලක්ම වේවායි පළමුකොට සෙත් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. අධිෂ්ඨාන
කරනවා.

අද දේශනා කරන්න බලාපොරොත්තු වන්නේ මජ්ඣිම
නිකායේ මූල පරියාය වර්ගයට අයත් සල්ලේබ සූත්‍රයයි. මේ සූත්‍ර
දේශනාවත් අපේ මාර්ගයට ඉතාම උපකාරක ධර්මයන් සේ පිහිට වන
බව ඉතාම පැහැදිලියි.

මා විසින් මෙසේ අසන ලදී. එක් කලෙක භාග්‍යවතුන් වහන්සේ
සැවැත්නුවර සමීපයෙහි වූ ජේතවන නම් අනේපිඬු සිටුහුගේ
ආරාමයෙහි වැඩ වාසය කරන සේක. එකල්හි ආයුෂ්මත් මහා වුන්ද
ස්ථවිරයන් වහන්සේ සවස් කාලයෙහි විවේකයෙන් නැගිට භාග්‍යවතුන්
වහන්සේ වෙතට වැඩම කළා. එසේ වැඩම කොට භාග්‍යවතුන්

වහන්සේ වැද එකත් පසව වැඩ සිටියහ. එකත් පසව වැඩ හිටියා වූ
ආයුෂ්මත් වුන්ද තෙරුන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මෙසේ
ප්‍රකාශ කළහ.

ස්වාමීනි, විසි වැදෑරුම් ආත්ම වාදයෙන් යුක්ත වූත්, අට වැදෑරුම්
ලොකවාදයෙන් යුක්ත වූත් යම් වූ නොයෙක් ආකාර මිථ්‍යාදෘෂ්ටිහු
ලෝකයේ උපදිත් ද, ස්වාමීනි පළමුකොට ම හෙවත් විදර්ශනාවෙන්
යුක්ත ප්‍රථම මනසිකාරය මෙනෙහි කරන්නාවූ හික්ෂුවට මෙසේ ඒ දෘෂ්ටි
ප්‍රභාණය වේද? මෙසේ මේ දෘෂ්ටීන්ගේ දුරලීම වේද?

මේ පරිසරය විවිධාකාරයෙන් ආත්ම වාදයන්ගෙන් යුක්තව
පවතින්නේ. ඒ වගේම විවිධ ලෝකවාදයෙන් යුක්තව පවතින්නේ
නොයෙක් ආකාරයේ මිථ්‍යාදෘෂ්ටීන් ලෝකයේ තිබෙනවා.

මේ ස්වාමීන් වහන්සේ අසන්නේ, පළමුකොට පළමුවෙනි
විදර්ශනා පියවරෙන්ම යම් මහණකුට, හික්ෂුවකට දෘෂ්ටීන් ප්‍රභාණය
වෙනවද? දෘෂ්ටීන් දුරලන්න පුළුවන්ද? යනුවෙනුයි.

විසි වැදෑරුම් ආත්ම දෘෂ්ටිය යනුවෙන් සඳහන් කරන්නේ රූප,
වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන මේ පහ පිළිබඳව,

රූපය ආත්මවත් කොට හෝ
ආත්මය රූපවත් කොට හෝ
රූපයෙහි ලා ආත්මය සළකනවා
ආත්මයෙහි ලා රූපය සළකනවා.

මේ ආකාරයට ම වේදනාව, සංඥාව, සංඛාර, විඤ්ඤාණය යන
ස්කන්ධ පඤ්චකයම උපාදනය කර ගන්නවා.

මේ ආකාරයට නොයෙක් ආකාරයේ ආත්ම වාදයන් ලෝකයේ
නොයෙක් ආකාරයේ ශාස්වත දෘෂ්ටිය, උච්ඡේද දෘෂ්ටිය ආදී වශයෙන්
විවිධ ලෝකයේ මිථ්‍යා දෘෂ්ටීන් පවතිනවා. මේ විදර්ශනාවෙන් යුක්ත
පළමු පියවරේදීම තමාගේ අරමුණු මෙනෙහි කරනවා නම්, මනසිකාරය
කරනවා නම් එවැනි හික්ෂුවකට මේ දෘෂ්ටීන් ප්‍රභාණය වෙනවද?
දෘෂ්ටීන්ගේ දුරලීමක් සිදුවෙනවද? යනුවෙනුයි මේ ප්‍රශ්න කරන්නේ?

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සඳහන් කරනවා, චූන්දය, ආත්මවාදයෙන් යුක්ත වූ ලෝක වාදයෙන් යුක්ත වූ යම් මේ නොයෙක් ආකාර දෘෂ්ටිහි ලෝකයෙහි උපදිත්ද, යම් පඤ්චස්කන්ධයෙක් හි දෘෂ්ටිහි උපදිත් ද, සෑම පඤ්චස්කන්ධයෙක් හි මේ දෘෂ්ටිහි ලැග සිටිත්ද යම් තැනක මේ දෘෂ්ටිහි හැසිරෙත්ද, ඒ පඤ්චස්කන්ධය “තෙල මා නොගැන්වේය. මම තෙල පඤ්චස්කන්ධයටම නොවෙමි. මාගේ ඉසුරු පඤ්චස්කන්ධයෙහි නොපවතින්නේය. මෙසේ මෙය තත් වූ පරිදි විදසුන් නුවණින් දක්නාහුට මෙසේ මේ දෘෂ්ටිගේ දුරලීම වෙයි.”

ඒ අදහස අප සරලව පැහැදිලි කළොත්, බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහන් කරන්නේ යම් ස්කන්ධ පඤ්චකයක් (රූප, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ) විදර්ශනා දෘෂ්ටියේදී මගේය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය යනුවෙන් දෘෂ්ටිය උපදිනවද, ඒ ආකාරයෙන් ස්කන්ධ පඤ්චකයෙහි දෘෂ්ටිය ලැග ගෙන සිටිනවද, උපදිනවද, එහි නතර වී ඒවා අල්ලාගෙන සිටිනවද, යම් තැනක මේ දෘෂ්ටියො හැසිරෙනවද, ඒ ඒ ස්කන්ධයන්හි මේ දෘෂ්ටියො හැසිරෙනවද, මමය, මට වෙමි, මගේ ආත්මය යනුවෙන් රූපයක් පරිහරණය කරනවා. ඊළඟට වේදනා (විදීම) සංඥාව, සංඛාරය, විඤ්ඤාණය ඒ ඒ තැන්වල ඒවා උපාදනයෙන් පවතින්නේය. එය තමයි හැසිරෙනවා යනුවෙන් සඳහන් කරන්නේ.

ඒ පඤ්ච ස්කන්ධය මේ ආකාරයට සිතනවා. “මෙය මා නොගන්නේය. මම ඒ පඤ්චස්කන්ධය නොවෙමි. මාගේ යමක් ලැබුවා නම් (යම් සම්පත්තියක් හෝ ධනයක්) එය පඤ්චස්කන්ධයේ නොපවත්නන්නේය. මෙසේ මේ තත් වූ පරිදි විදර්ශනා නුවණින් දක්නා වූ හික්ෂුවට මේ දෘෂ්ටිගේ ප්‍රභාණය වේ.”

යම් වූ දෘෂ්ටියක් මේ ස්කන්ධ පඤ්චකය මුල් කරගෙන හට ගන්නවා නම්, ඒවායෙහි නතර වෙලා තිබෙනවා නම්, ඒ කුමන හෝ ස්කන්ධයක් මුල් කරගෙන ඒ සිතුවිලි හැසිරෙනවා නම්, හට ගන්නවා නම්, එවැනි වෙලාවක ඒ ස්කන්ධ පඤ්චකයෙහි කිසිවක් මගේය, මම වෙමි, මගේ ආත්මයයි, ස්ථිරය යනුවෙන් එය අරමුණට නොගන්නේය. මනසිකාරය නොකරයි. ඒ වගේම මම කියා කියන්නේ ඒ රූපය නොවේ. වේදනාව නොවේ. සංඥාව නොවේ. සංඛාරය නොවේ.

විඤ්ඤාණය නොවේ. මාගේ මේ කිසිවක් යම් ධනය හෝ ඉසුරු හෝ පුද්ගලයන් හෝ සම්මුතිය තුළ හෝ මා භාවිතා කරන ඒ කිසිවක් මේ ස්කන්ධ පඤ්චකයෙහි නොපවතියි. මේ ආකාරයට යථා භූත ඥාණයෙන් තත් වූ පරිදි ඒ දෙය ඒ ආකාරයෙන්ම විදර්ශනා නුවණින්ම දකිනවා නම් ඒ හික්ෂුවට මේ දෘෂ්ටි ප්‍රභාණය වන්නේය. මේ දෘෂ්ටිගේ දුරලීම සිදුකරන්න පුළුවන් කම ලැබෙන්නේය.

මේ ස්කන්ධ පඤ්චකය මම, මගේ, මගේ ආත්මය වශයෙන් නොගෙන මේ සියල්ලම හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගත් දේවල්, ඒවා හටගත් සේම නැතිවී යන්නේය. එතැන මම නැත. සම්මුතියක් පමණයි පවතින්නේ. ඒවා සංඛතයක්, සංඛාරයක් ඒනිසා එතැන මම නැත, මගේ නොවේ. මම කුමක් හෝ පවත්වනවා නම්, අජ්ඣත්ත හෝ බහිද්ධ වශයෙන් අධ්‍යාත්මික හෝ බාහිර වශයෙන් සම්මුතියේ මම මගේ යනුවෙන් ඒ කිසිවකුත් මේ ස්කන්ධ පඤ්චකයෙහි පවතින්නේ නැත. මේ ආකාරයට තත් වූ පරිදි විදර්ශනා නුවණින් දකින්න පුළුවනි නම් එතැන ඒ දෘෂ්ටිය ප්‍රභාණය වෙනවා. දෘෂ්ටිගේ දුරලීම සිද්ධවන්නේ එතැනයි.

චූන්දය, මේ ශාසනයේ ඇතැම් මහණෙක් කාමයන්ගෙන් වෙන්ව, අකුසල ධර්මයන්ගෙන් වෙන්වම, විතක්ක සහිත විචාර සහිත විචේකයෙන් හටගත් ප්‍රීතිය හා සැපය ඇති ප්‍රථම ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කෙරේ යන යම් කාරණයක් වේද එය විද්‍යාමාන වේ. ඔහුට සල්ලේඛයෙන් (කෙලෙස් සිදීමෙන්) යුක්තව වාසය කරමයි අධිමානය විය හැකිය. චූන්දය, මේ ධ්‍යානයේ ආයඨිවනයෙහි සල්ලේඛයේ යයි කියනු නොලැබෙත්, මොහු ආයඨි ශාසනයෙහි මේ ජීවිතයේ සුඛ විහරණයේ යයි කියනු ලැබේ.

එය සරලව පැහැදිලි කළොත්, යම් වූ හික්ෂුවක් හෝ මේ මාර්ගය තුළ ගමන් කර අයෙක් කාමයන්ගෙන් වෙන්ව විචේකීව ප්‍රථම ධ්‍යානය ලබන ආකාරය මෙසේ ප්‍රකාශ කරනවා. “විචිච්චේව කාමෙහි විචිච්ච අකුසලේහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විචේකජං ජිතිසුඛං පඨමං ඤානං”

කාමයන්ගෙන් වෙන්ව, අකුසල ධර්මයන් ගෙන් වෙන්ව විතක්ක, විචාර සහිත විවේකයෙන් හටගත් ප්‍රීතිය හා සැපය ඇති ප්‍රථම ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කරනවාද එය විද්‍යාමාන වෙනවා. එවැනි දෙයක් සිදුවෙනවා. ඔහුට කෙලෙස් සිදීමෙන් යුක්තව වාසය කරමි'යි අධිමානයක් විය හැකියි. චූන්දය, ඒ ධ්‍යානය ආයඝී විනයෙහි සල්ලේඛ (කෙලෙස් සිදීම) යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ නැහැ. මානය ඇතිවෙන්න පුළුවනි. මේ ධ්‍යානය බිඳෙනවා, ධ්‍යාන පිරිහෙනවා මෙය ආයඝී ශාසනයෙහි මේ ජීවිතයෙහිම සුඛ විහරණය යයි සඳහන් කරනවා. මේ ජීවිතයේ සැප ලබමින් ජීවත් වීම, සැපසේ හැසිරීම යනුවෙන් හඳුන්වනවා. නමුත් කෙලෙස් සිදීම යනුවෙන් සඳහන් කරන්නේ නැහැ. ධ්‍යාන වලදී සිදුවන්නේ කෙලෙස් බලවත් ලෙස යටපත් කිරීමක්, අරමුණෙන් බැහැර කිරීමක් පමණයි.

චූන්දය, මේ ශාසනයෙහි ඇතැම් මහණෙක් විතක්ක විචාරයන් සංසිදී තමා තුළ පැහැදීම ඇති හිතේ උතුම් එකඟ බව ඇති විතක්ක විචාර රහිත සමාධියෙන් හටගත් ප්‍රීතිය හා සැප ඇති ද්විතිය ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කරයි. එවැනි දෙයක් සිදුවෙනවා. ඒ හික්ෂුවට කෙලෙස් සිදීමෙන් වාසය කෙරෙමි'යි අධිමානයක් ඇතිවිය හැකියි. චූන්දය, මේ ධ්‍යානයේ ආයඝී විනයේ කෙලෙස් සිදීම යයි කියනු නොලැබේ. මේවා ආයඝී විනයෙහි මෙලොව ජීවිතයේ විදින සැප විහරණය යයි කියනු ලැබේ.

චූන්දය, මේ ශාසනයේ ඇතැම් මහණෙක් ප්‍රීතිය ද බැහැර කිරීමෙන් උපේක්ෂා සහගත සිහිය ඇතිව මනා නුවණින් යුක්තව වාසය කෙරෙයිද, කයින් සැප විදී. යම් ධ්‍යාන හේතුවකින් තෘතිය ධ්‍යානයෙන් යුක්තව වාසය කරන්නහුට උපේක්ෂා වූයේ, බුද්ධාදී ආයඝීයෝ ප්‍රශංසා කරනවාද, ඒ තෘතිය ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කරන්නේය යන යම් කරුණක් වේද එය එසේ පවතින්නේය. ඒ හික්ෂුවට මම කෙලෙස් සිදීමෙන් යුක්තව වාසය කරමි'යි අධිමානයක් ඇතිවිය හැකියි. චූන්දය මේ ධ්‍යානයේ ආයඝී විනයෙහි කෙලෙස් සිදීම යයි කියනු නොලැබේ. මෙය ආයඝී විනයෙහි මේ ජීවිතයේ සුඛ විහරණය යයි කියනු ලැබේ.

චූන්දය, මේ ශාසනයේ ඇතැම් මහණෙක් පළමු කොට සැපය ද නැති කිරීමෙන් දුක ද නැති කිරීමෙන්, පළමුකොට සොම්නස් දෙමිනස් නැති කිරීමෙන්, දුක් නැති සැප නැති උපේක්ෂාවෙන් වූ ස්මෘති පාරිශුද්ධියෙන් පිරිසිදු වූ සිහියෙන් යුක්තව වතුරට ධ්‍යානයෙන් වාසය කරමි'යි යන කරුණක් වන්නේද, එසේ සිදුවන්නේය. ඒ හික්ෂුව හට මම කෙලෙස් බැහැර කරමින්, කෙලෙස් සිදීමෙන් වාසය කරමි'යි අධිමානයක් ඇතිවෙන්න පුළුවනි. චූන්දය, මේ ධ්‍යානයේ ආයඝී විනයෙහි කෙලෙස් සිදීම යයි කියනු නොලැබේ. මේවා ආයඝී විනයෙහි මේ ජීවිතයෙහි සැප විහරණය යයි කියනු ලැබේ.

චූන්දය, මේ ශාසනයෙහි ඇතැම් හික්ෂුවක් සවිප්‍රකාරයෙන් රූප සංඥාවන් ඉවත් වීමෙන්, පටිස සංඥාවන් දුරු කිරීමෙන් නානත්ව (රූපාදී නොයෙක් අරමුණු වල පවත්නා) සංඥාවන් නොමෙනෙහි කිරීමෙන් ආකාශය අනන්ත යයි ආකාසානඤ්චායතනයට පැමිණ වාසය කරන්නේය යන මේ කරුණක් වේද එය විද්‍යාමාන වේ. එවැනි හික්ෂුවකට මම කෙලෙස් සිදීමෙන් වසමි'යි අධිමානයක් ඇතිවෙන්න පුළුවනි. චූන්දය මේ ධ්‍යානයේ ආර්ය විනයෙහි කෙලෙස් සිදීම යයි කියනු නොලැබේ. මෙය ආයඝී විනයෙහි සුවපත් ව වාසය කිරීම (ශාන්ත විහරණය) යයි කියනු ලැබේ.

පඤ්චම ධ්‍යානය හෙවත් ආකාසානඤ්චායතනයට පත්වන විට, රූපාදී නොයෙක් අරමුණු වල පවත්නා සංඥාවන් මෙනෙහි නොකර, ඒ වගේම පටිසයක්, ගැටීමක් ඇති නොකරගෙන, ආකාසය අනන්ත යයි මෙනෙහි කරමින් ආකාසානඤ්චායත ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කරන තත්වයට පත්වන්න පුළුවනි. එය එසේ වන්නේය. එවැනි හික්ෂුවකටත්, "මම කෙලෙස් සිද වාසය කරමි'යි" අධිමානයක් ඇතිවෙන්න පුළුවනි. එවැනි ධ්‍යානයේ ආයඝී විනයෙහි කෙලෙස් සිදීම යයි කියනු නොලැබේ. එය ආයඝී විනයෙහි ශාන්ත විහරණයේ සුඛ විහරණය යයි කියනු ලැබේ.

චූන්දය, මේ ශාසනයෙහි ඇතැම් මහණෙක් සවිප්‍රකාරයෙන් ආකාසඤ්ඤායතනය ඉක්මවා "විඤ්ඤාණය අනන්තය"යි විඤ්ඤාණඤ්චායතන ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කරන්නේය. එය එසේ

සිද්ධ වෙනවා. ඒ හික්ෂුවටත් මම කෙලෙස් සිදීමෙන් වාසය කරමි'යි අධිමානයක් ඇතිවෙනවා. චුන්දය, මේ ධ්‍යානයෝ ආයථී විනයෙහි 'සල්ලේඛ' කියා කියනු නොලැබේ. මේවා ආයථී විනයෙහි ශාන්ත විහරණ යයි කියනු ලැබේ.

චුන්ද, මේ ශාසනයෙහි ඇතැම් මහණෙක් සච්ඡාකාරයෙන් ම විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනය ඉක්මවා කිසිත් නැතැයි මෙනෙහි කරමින් (නත්ථි කිඤ්චි - කිසිවක් නැත) ආකිඤ්චඤ්ඤායතන ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කරන්නේය. එය එසේ වන්නේය. ඒ හික්ෂුවටත් මම කෙලෙස් සිදීමින් වාසය කරන්නෙමි'යි අධිමානයක් ඇතිවන්න පුළුවනි. චුන්ද, මේ ධ්‍යානයෝ ආයථී විනයෙහි කෙලෙස් සිදීම යයි කියන්නේ නැහැ. මේවා ආයථී විනයෙහි ශාන්ත විහරණ යයි කියනු ලබන.

චුන්ද, මේ ශාසනයෙහි ඇතැම් මහණෙක් සච්ඡාකාරයෙන්ම ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ඉක්මවා නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායන (ඇත්තේත් නැත, නැත්තේත් නැත) ධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කරන්නේය යන යම් කරුණක් වෙද, එය එසේ දක්නට ලැබේ. ඒ හික්ෂුවටත්, මම කෙලෙස් සිදීමින් වාසය කරමි'යි අධිමානයක් ඇති විය හැකිය. චුන්දය, මේ ධ්‍යානයෝ ආයථී විනයෙහි කෙලෙස් සිදීම යයි කියනු නොලැබේ. මේවා ආයථී විනයෙහි ශාන්ත විහරණය යයි කියනු ලැබේ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සල්ලේඛ පයථීය (සල්ලේඛ මාර්ගය, කෙලෙස් සිදීමේ වැඩ පිළිවෙල) දේශනා කළහ. මෙය ඉතාමත් සරල වැඩ පිළිවෙලක්. අප මේ ගැන මෙනෙහි කිරීමයි, සිහිපත් කිරීමයි කළ යුතු වන්නේ.

(01) සල්ලේඛ පයථීය

චුන්දය, මේ විහිංසාදි සුසාලිස් (44) වස්තූන් හි තොප විසින් සල්ලේඛය කටයුතුයි. එනම් මේ කරුණු වලින් කෙලෙස් සිදීම කළ යුතුය.

01. අන්‍යයෝ සතුන්ට හිංසා කරන්නෝ වන්නාහුය. අපි මෙහි (සතුන්ට) හිංසා නොකරන්නමෝ වන්නෙමු'යි සල්ලේඛය කළ යුතුයි.

මේ ආකාරයට කෙලෙස් සිදීම කළ යුතුයි. ඒ අය, අන් අය, කවුරුත් හෝ යම් පුද්ගලයෙක් හෝ සතුන්ට හිංසා කරමින් වාසය කරන්නේය. නමුත් මම එසේ නොකරමි. පවුලක් වශයෙන් බැලුවත්, පිරිසක් වශයෙන් බැලුවත්, එක්ව ගමන් කරන කණ්ඩායමක් වශයෙන් බැලුවත් අප එසේ සත්වයන්ට හිංසා නොකරන්නේය.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළේ, "නිහිත දණ්ඩ, නිහිත සත්ත, ලජ්ජ දයාපන්නා සබ්බපාන භූත හිතානුකම්පී" මේ හිංසා නොකරයි යන අදහසට යහපත් වූ අදහසක්, දඬු මුගුරු දරන්නේ නැහැ. අවි ආයුධ දරන්නේ නැහැ. අකුසලයට ලජ්ජාවෙන් දයාවන්න වෙනවා. සියළු ප්‍රාණින් කෙරෙහි හිතානුකම්පීව වාසය කරනවා යන අදහසයි.

ධම්ම පදයෙහි දණ්ඩ වර්ගයෙහි එන ගාථාරත්නය සඳහන් කළොත්,

සබ්බේ තසන්ති දණ්ඩස්ස
සබ්බේ භායන්ති මච්චුනො
අත්තානං උපමං කත්වා
නහනෙය්‍ය න සාතයෙ

"සියළු දෙනාම දඬුවමට තැනි ගනිත්, සියළු දෙනාම මරණයට බියයි. ඒනිසා තමා උපමාවට ගෙන අනුන්ට හිංසා නොකරන්නේය. නොනසන්නේය."

තමා වගේම සියළු සත්ත්වයෝම ජීවිත වලට ප්‍රිය කරනවා. ඒ නිසා කිසිම සත්ත්වයෙකුට හිංසාවක්, පීඩාවක් නොකරන්න. ඔවුන් ඝාතනය නොකරන්න. මෝහයෙන් හටගන්නා සක්කාය දිට්ඨිය, ආත්ම දෘෂ්ඨිය බලවත් වූ විට හෝ එය නැඟී සිටින විට ඒ දහම පෙළ මනුෂ්‍යයින්ට අමතක වෙනවා. ගහන්නේ, බණින්නේ, දෙස් නගන්නේ, නසන්නේ ආදී පීඩාවන්ට පත් කරන්නේ එවිටයි. සාමාන්‍ය ඇත්තෝ පවසන්නේ 'තරහ ගිය වෙලාවට මට හැමදේම අමතක වෙනවා' කියලා. සමහර අවස්ථාවන් හිදී කියන්නේ, 'මට යක්ෂයා ආරූඪ වූණා' යනුවෙන්. එවිට ඒ අය තුළ කරුණාව, දයාව, මෙමත්‍රිය ඇත්තේ නැහැ.

මෙය භාවනාවක් ලෙසින් මනසිකාරය කරමින්, මෙම ක්‍රියා සමග පුරුදු නොකළහොත් මේ හිංසාවෙන් බැහැර වෙන්න අපහසුයි.

එයට ප්‍රතිකර්මයක් ලෙසින් මෙය සඳහන් කළේ,

මෙත්තාය හික්ඛවේ, වෙනො විමුත්තියා, ආසේවිතාය, භාවිතාය, බහුලිකතාය, යානිකතාය, වත්ථුකතාය, අනුට්ඨිතාය පරිචිතාය, සුසමාරද්ධාය (මෙත්ත සූත්‍රය)

මේ ආකාරයට මෙම ක්‍රියා පුරුදු කරන්න යනුවෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පෙන්වා දී තිබෙනවා.

යානාවක් මෙන්, වස්තුවක් මෙන් තමා එහි (මෙම ක්‍රියා වැඩිමෙහි) පිහිටා සිටිය යුතුය. මනාව පුරුදු කරන්න, එය සමීප කරගෙන ආශ්‍රය කරන්න. එහි පිහිටා සිටින්න.

02. "අන්‍යයෝ සතුන් මරන්නෝ වන්නාහුය. අපි මෙහි සතුන් මැරීමෙන් වැළකුණමෝ වන්නෙමු'යි සල්ලේඛ කළ යුතුයි."

ප්‍රාණඝාතය කිරීමට නම් කරුණු පහක් සම්පූර්ණ විය යුතුය.

1. ප්‍රාණයෙක් විය යුතුය.
2. ප්‍රාණයෙක් (සතෙක්) බව දැනගත යුතුය.
3. උපක්‍රමයක් යෙදිය යුතුය.
4. මැරීමේ චේතනාව ඇතිවිය යුතුය.
5. සත්ත්වයාගේ ප්‍රාණය නිරුද්ධ විය යුතුය.

අන් අය සතුන් මරනවා, (ප්‍රාණඝාතය කරනවා) අප සතුන් මැරීමෙන් වැළකී වාසය කරනවා. මෙසේ කෙලෙස් සිද්ධි කළ යුතුයි. (සබ්බේ භායන්ති මච්චුනො - සියළු සත්ත්වයෝම මරණයට බයය.)

03. අන්‍යයෝ නුදුන් දෙය ගත්තෝ වන්නාහුය. අප මෙහි නුදුන් දෙය ගැනීමෙන් වැළකුණමෝ වන්නෙමු'යි සල්ලේඛ කළ යුතුය.

අන් අය සොකම් කරනවා. අප සොරකම් නොකර ඉන් වැළකී වාසය කරනවා යනුවෙන් කෙලෙස් සිද්ධි කරනවා. යම් කෙනෙක්

හිතන්න පුළුවනි, අද කාලේ ජීවත් වෙන්න අමාරුයි. ඒනිසා ජීවත් වෙන්න මම සුළුවෙන් යමක් ගන්නවා" යනුවෙන්. නමුත් කෙලෙසින් සිතුවත් අන් සතු දේ, නුදුන් දේ ගැනීම සොරකමයි. මෙම ක්‍රියා පුරුදු වූ සිතකින් නම් සොරකම් කරන්නට බැහැ. අප නුදුන් දේ ගැනීමෙන් වැළකී වාසය කරනවා යයි කෙලෙස් සිද්ධි කළ යුතුය.

04. අන්‍යයෝ අබ්‍රහ්මචාරී වන්නාහුය. අපි මෙහි බ්‍රහ්මචාරී වන්නෙමු'යි සල්ලේඛය කළ යුතුයි

අන් අය බ්‍රහ්මචාරී නොවී කාමයන්හි හැසිරෙනවා. අපි එලෙස නොවී බ්‍රහ්මචාරීව වාසය කරන්නෙමු'යි කෙලෙස් සිද්ධි කළ යුතුය.

05. අන්‍යයෝ බොරු කියන්නෝ වන්නාහුය. අපි මෙහි බොරු කීමෙන් වැළකුණමෝ වන්නෙමු'යි සල්ලේඛය කළ යුතුයි

අන් අය බොරු කියන්නෝය. නමුත් අප බොරු කීමෙන් වැළකී වාසය කරනවා. සමාජයේ බොරු කියන ප්‍රමාණය වැඩිවීගෙන යනවා. සුළු කරුණක් වෙනුවෙන් පවා බොරු කියනවා. සූත්‍ර දේශනාවන් හිදී ධර්මයෙහි සඳහන් කළේ, දුටුවද කියා විමසුවොත් නොදුටුවා කියනවා. නොදුටුවාද කියා විමසුවොත් නොදුටු දේ දුටුවා කියනවා. ඇසු දේ ඇසුවේ නැහැ කියනවා. නොඇසු දේ ඇසුවා කියනවා. මේ ආදී වශයෙන් මූල, සූත්‍ර දේශනාවේ පෙන්වා දුන්නේ බොරු කියන ආරම්භය ඒ ආකාරයටයි. ඒ පුද්ගලයා හෝ ඒ අය බොරු කියන නමුත් මම බොරු කීමෙන් වැළකී වාසය කරනවා.

සමහර ඇත්තෝ මේ බොරු කීම් ඉතා කුඩා කොට සලකනවා. ඉදහිට බොරුවක් කිව්වත් මම වෙන වැරද්දක් කරන්නේ නෑ කියලා. එයත් ලොකු වැරද්දක්. රාහුලෝවාද සූත්‍ර දේශනාවේදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේට දේශනා කළේ, බොරු කියන අය මුණින් අතර නැවූ හිස් කලයක් වගේ. හිස් පුද්ගලයෙකු ගෙන් කිසිම

ප්‍රයෝජනයක් නැහැ. කිසිදු වැඩක් කරගත නොහැකි හිස් පුද්ගලයෙක්. භාජනයක් වුවත් මුණින් අතට හරවා තැබූ විට ඒ භාජනයෙන් කිසිදු ප්‍රයෝජනයක් ගත නොහැකිය. මනුෂ්‍යයෙක් එයට සමාන කළොත්, යන්න එන්න අපහසු කිසිදු යහපත් ක්‍රියාවක් කරගත නොහැකි, ප්‍රයෝජනයක් නැති මනුෂ්‍යයෙක් යන අදහසයි. ඔහු හෝ ඇය හිස් පුද්ගලයෙක්.

ධර්මයේ සඳහන් කරන්නේ බොරු කියන්නට වෙන නොකළ හැකි වරදක් නෑ යනුවෙනි. ඕනෑම වරදක් සිදුකර එය බොරුවෙන් වහන්න පුළුවනි. එක බොරුවක් වහන්න තව බොරු සීයක් කියනවා. එසේ අන් අය බොරු කියමින් වාසය කරනවා. අපි බොරු කීමෙන් වැළකී වාසය කරන්නෙමුයි කෙලෙස් සංසිදීම කරනවා.

06. අන්‍යයෝ පිසුණු බස් කියන්නෝ වන්නාහුය. අපි පිසුණු බස් කීමෙන් වැළකුණමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය (කෙලෙස් සංසිදීම) කළ යුතුය.

කේලාම් කීමෙන් වැළකී වාසය කරමුයි කෙලෙස් සිදීම කළ යුතුය. අපි මේවා දැකිය යුත්තේ දෝෂයක් ලෙසින් නොව එයින් ගලවා ගැනීමටයි උත්සාහ ගත යුත්තේ. ධර්මානුකූලව දැක අප කාගේ හෝ හිතක් එවන් ආකාරයට තිබෙනවා නම් සාකච්ඡා මාර්ගයෙන් එතැනින් ගැලවෙන්න පහසුයි. සමහර අවස්ථාවලදී සමහර අය කේලම් දිගින් දිගටම කියාගෙන ගොස් අවසානයේදී කියන්නේ, "මම කේලම්ක නොවේ කිව්වේ" යනුවෙනි.

07. අන්‍යයෝ රළු බස්, පරුෂ වචන කියමින් වාසය කරන්නාහුය. මෙහිදී අප රළු බස් කීමෙන් වැළකී වාසය කරමුයි කෙලෙස් සිදීම කළ යුතුය. එනම් සල්ලේඛය කළ යුතුයි.

සමාජ සම්මතයෙහි පවතින මෙන්ම, දහමෙහි පාපී ලෙස හඳුන්වන රළු මෙන්ම පරුෂ වචන නොකිය යුතුය. යම්විටෙක රළු වචන වන්නේ එය පවසන ආකාරය අනුවයි. ප්‍රධාන වශයෙන්

සම්මතයේ රළු කියන වචන තිබෙනවා. ඒ කියන ආකාරය අනුවයි වචන රළු වන්නේ. ස්වාමීන් වහන්සේ නමකට වුනත් රළු වන ආකාරයට තදින් කියන්න පුළුවනි.

දරුවකුට, අම්මාට, තාත්තාට වුණත් කියන්න පුළුවනි, රළු විදිහට "දූත ගන්න" ආදී වශයෙන්. මීට වඩා භාත්පස වෙනත් අර්ථයක් හැගෙන විදියට කියන්නත් පුළුවනි. එකම වචනය වුණත් කියන ආකාරය අනුවයි, මෘදු හෝ රළු වන්නේ. එයයි සඳහන් කළේ, අන් අය රළු බස් කියමින් වාසය කරනවා, මෙහිදී අප රළු බස්, පරුෂ වචන කියමින් වැළකුණේ වාසය කරමිසි සල්ලේඛ කළ යුතුයි. මේ මාර්ගය තුළ අප හැම කෙනෙක්ම මේ ආකාරයෙන් සකස් විය යුතුයි.

08. අන්‍යයෝ ප්‍රලාප කියමින් වාසය කරන්නාහුය. (සම්ඵප්ප්‍රලාප - හිස් වචන) මෙහිදී අප ප්‍රලාප කියමින් වැළකුණේ වාසය කරන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

සම්ඵප්ප්‍රලාප යනු තමාටත් අනුන්ටත් ප්‍රයෝජනයක් නොමැති හිස් වචනයයි. එයින් බැහැර වී අපි වාසය කරන්නෙමුයි සල්ලේඛ කළ යුතුය.

09. අන්‍යයෝ අභිධ්‍යා බහුල කොට ඇතිව වාසය කරනවා. මෙහිදී අපි අභිධ්‍යා බහුල කොට නැතිව වාසය කරමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය. (අභිධ්‍යා විෂම වූ ලෝභය)

තමා සතු දේ කෙරෙහින් අන් සතු දේ කෙරෙහින් බලවත් වූ ලෝභය අභිධ්‍යාවයි. තමා සතු දෙය රැක ගන්නවා, ආරක්ෂා කර ගන්නවා, ඒ කෙරෙහි බලවත් වූ ලෝභයක් ඇති කරගත යුතු නැහැ. ඒ වගේම අන් අය කෙරෙහින්, වස්තූන් කෙරෙහින් බලවත් වූ ලෝභයක් ඇති කරගත යුතු නැහැ. අන් අය අභිධ්‍යා බහුල කොට වාසය කරන අතර අප මේ විෂම වූ ලෝභයෙන්, බලවත් වූ ලෝභයෙන් බැහැර වී වාසය කරන්නෙමුයි සල්ලේඛ කළ යුතුය.

10. අන්‍යයෝ ව්‍යාපාදයෙන් යුත් සිත් ඇතිව වාසය කරන්නාහුය. මෙහිදී අප ව්‍යාපාද (තරහ) සිතින් වැළකී වාසය කරන්නෙමුයි කෙලෙස් සිද්ධිම කළ යුතුය.

තරහ සිතින් වාසය කරන අය අවුරුදු ගණනකින් හමු වූණත් මුහුණ බලන්නේ නැහැ. ඒ අවුරුදු ගණනකට ඉහත දී කළ කී දෑ හිතේ තියාගෙන සිට එයයි නැවත මතුවුනේ. යටි සිතේ තරහව අල්ලාගෙන තැන්පත් කර තිබෙනවා.

“අසේවනාව බලානං” - යනු බාලයන් ඇසුරු කරන්න එපා යන අදහසයි. එය කොහොමද කරන්නේ? එවිට තරහ හිතක් ඇතිවෙනවද? පුද්ගලයෙකුගේ හොඳ නරක දකින්නේ තරහ හිතින් නෙමෙයි. යම් පුද්ගලයෙකුගේ නරකත් තිබෙනවා. තරහ සිතක් නැතිව අනිෂ්ඨ අරමුණු බව හඳුනාගන්න පුළුවන්.

අභිධර්ම දේශනාවෙහි සඳහන් වන්නේ ඉෂ්ඨ - අනිෂ්ඨ අරමුණු භාග්‍යවතුන් වහන්සේ පවා දකිනවා. රහතන් වහන්සේලාට පවා දැනෙනවා. කළු - සුදු හේදය අඳුර - ආලෝකය, හොඳ නරක මේවා දකිනවා. නමුත් මේවා රාගාදී කෙලෙස් වශයෙන් ගන්නේ නැහැ. රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී වශයෙන් අරමුණු පවත්වන්නේ නැහැ. එවිට පස් පව් දස අකුසල් සිදු කරන අය, ධර්ම මාර්ගයේ නැති, ධර්ම මාර්ගය උපකාර නොකරන අය සත්පුරුෂයෝ වන්නේ නැහැ. නමුත් ඒ අසත්පුරුෂ අය දැක ඒ අය සමඟ තරහ සිත් ඇති කර ගන්නේ නෑ. ඒ අය සමඟ ආශ්‍රය නැහැ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේවදත්ත හාමුදුරුවෝ සමඟ එක වහලක් යට වැඩසිටියේ. එකට වාඩිවෙලත් සිටින්න පුළුවනි. ළඟින් සිටින්න පුළුවනි. නමුත් ඒ මාර්ගයට සිතින්, වචනින්, ක්‍රියාවෙන් සම්බන්ධ වන්නේ නැහැ. එයයි සඳහන් කළේ.

බාලයන් ඇසුරු නොකරන්නා සේම පණ්ඩිතයන් ආශ්‍රය කරන්න කියා ඒ අය සමඟත් අනවශ්‍ය ලෙසින් ඇලෙන්නේ නැහැ. මාර්ගයට උපකාරයක් පමණයි. මෙය ගෘහස්ථ ජීවිත වල තරමක් සංකීර්ණයි. කෙලෙස් නැති කිරීම කියන්නේ එයයි. අඩුම තරමින් දැනුම

හා පුරුද්ද ඇතිකර ගත හොත් සීලයෙන් පිහිටා ඔබට ඒ පැවැත්ම ඇති කර ගන්න පුළුවනි. නමුත් ගෘහස්ථ ජීවිතයේ ස්වාමියා - බිරිඳ, දෙමව්පිය - දරුවෝ, සොයුරු - සොයුරියන්, ගේ - දෙර, රැකියා වශයෙන් කටයුතු කරන්න පුළුවනි. පරමාර්ථයට අනුව එය අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත්. අන්‍යයෝ තරහ සිත් ඇතිව වාසය කරනවා. මෙහිදී අප තරහ සිතින් වැළකී වාසය කරනවා යයි සල්ලේඛ කළ යුතුය.

11. අන්‍යයෝ මිථ්‍යාදෘෂ්ඨිකයෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අප සමයක් දෘෂ්ඨිකව වාසය කරමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

ඒ අය මගේය, මමය, මගේ ආත්මය, එය ස්ථිරයි කියා සිතනවා. අප එසේ නොසිතීමෙන් සමයක් දෘෂ්ඨිකව වාසය කරනවා.

12. අන්‍යයෝ මිථ්‍යා සංකල්ප ඇතිව වාසය කරනවා. මෙහිදී අප සමයක් සංකල්පයෙන් යුක්තව වාසය කරනවා. (නෙක්කම්ම සංකප්ප, අව්‍යාපාද සංකප්ප, අවිහිංසා සංකප්ප, සමයක් සංකප්පයන්ය.)

අන් අය නෙක්කම්ම සංකප්පයන් ගෙන් බැහැරව කාමයේ ඇලී වාසය කරනවා. තරහෙන් යුතුව, හිංසා සහගතව, මිථ්‍යා සංකප්පයෙන් වාසය කරනවා. නෙක්කම්ම සංකප්ප එනම් කාමයෙන් නික්මීමේ කල්පනා ඇතිව, තරහ (ව්‍යාපාද) සිතුවිලි වලින් යුතු නොවී, හිංසාවාදී කල්පනාවලින් තොරව අවිහිංසාවෙන් යුතුව සමයක් සංකල්පනාවෙන් වාසය කරන්නෙමුයි සල්ලේඛ කළ යුතුය.

13. අන්‍යයෝ මිථ්‍යා වචන ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අප සමයක් වචන ඇත්තෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛ කළ යුතුය.

අන් අය මගේය මමය, මගේ ආත්මය යන මිථ්‍යා වචනයෙන් හැඟෙන හෝ සඳහන් කරමින් එය පවත්වන ආකාරයෙන් කටයුතු කරන අයයි. මෙහිදී අප සමයක් වචන ඇත්තෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛ කළ යුතුය. සම්මා වාචා යනු බොරු කීම, කේලාම් කීම, පරුෂ වචන කීම, හිස් වචන කීම ආදී දේවලින් වැළකී වාසය කිරීමයි.

14. අන්‍යයෝ මිථ්‍යා කර්මාන්ත ඇතිව වාසය කරන්නාහුය. මෙහිදී අප සමයක් කර්මාන්ත ඇතිව වාසය කරන්නෙමුයි කෙලෙස් සිද්ධිම කළ යුතුය. එනම් සල්ලේඛය කළ යුතුය.

ප්‍රාණසාත, අදන්තාදන, කාම මිථ්‍යාවාර යන තුනෙන් වැලකීමයි. (මෙහිදී කර්මාන්ත යනු ව්‍යාපාර කටයුතු නොවේ. එය සම්මා ආජීවයයි.) මිථ්‍යා ක්‍රියා වලින් යුක්තව ප්‍රාණසාතය, අදන්තාදනය, (සොරකම) කාම මිථ්‍යාවාරයෙන් යුක්තව ඒ අය වාසය කරනවා. මෙහිදී අපි එසේ නොකිරීම නම් වූ සමයක් කර්මාන්තයෙන් යුක්තව වාසය කරන්නෙමුයි කෙලෙස් සිද්ධිම කළ යුතුය.

15. අන්‍යයෝ මිථ්‍යා ආජීව ඇත්තෝව වාසය කරන්නාහුය. මෙහිදී අප සමයක් ආජීවය ඇතිව වාසය කරන්නෙමුයි කෙලෙස් සිද්ධිම කළ යුතුය.

පස පව් දස අකුසල් වලින් යුක්ත වූ දිව පැවැත්මයි. ගොවිතැන්හිදීත් මත් ද්‍රව්‍ය, වස විෂ, මත් වතුර ආදී මත් වන ද්‍රව්‍ය වගා කිරීම සම්මා ආජීවය නොවේ. වෙළෙඳාමෙහි නොකළ යුතු වෙළඳාම් පහක් දක්වා තිබෙනවා.

- එනම්,
- 1. මස් මාංශ වෙළඳාම
- 2. මත් ද්‍රව්‍ය වෙළඳාම
- 3. අවි ආයුධ වෙළඳාම
- 4. මස් පිණිස සත්ත්ව වෙළඳාම
- 5. වස විෂ වෙළඳාම

වෙළඳාමෙහිදී තවත් කරුණු දක්වා තිබෙනවා. තුළා (බර කිරුම්) - තරාද වලින් කිරීමේදී වංචා නොකර. අවංකවම වෙළඳාම් කරන්න යනුවෙන් දේශනා කර තිබෙනවා. ආහාර පාන වලින් මොනතරම් වස විෂ මනුෂ්‍යයන්ට දෙනවද? දූන දූනම ඒ අය විශාල වශයෙන් ප්‍රාණසාතය කරනවා. විශාල වශයෙන් වංචා කරනවා. එය විශාල පාපයක්. ඒ පුද්ගලයන්ගේ කර්ම ශක්තිය අනුව මෙලොව ජීවිතයේදීම චුන්ද සුකරට අත්වූ ඉරණම මෙන් බලවත් ලෙස විදින්න සිදුවේවි.

සමයක් ආජීවයට එනවිට ගොවිතැන, නිවැරදි වෙළඳාම ඒ වගේම සත්ත්ව පාලනයත් නිවැරදි විය යුතුය.

සත්ත්ව පාලනයේදී සතුන් හැදීම පස්ගෝරස පිණිස පමණක් මිස ආහාරයට මැරීමට නොවේ.

16. අන්‍යයෝ මිථ්‍යාව්‍යායාම ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අප සමයක් ව්‍යායාම ඇතිව වාසය කරන්නෙමුයි සල්ලේඛ කළ යුතුය.

සම්මා වායාම යනු සතර සමයක් පදන් වියයීය.

“අනුප්පානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පග්ගන්හානි පදහති.”

- නූපන් අකුසල ධර්මයන් නූපදවා ගැනීමට කැමැත්තක් ඇතිකර ගන්නවා. ව්‍යායාම කරනවා. විරිය ආරම්භ කරනවා. ඒ වෙනුවෙන් සිත ඔසවා තබනවා.
- උපන් අකුසල ධර්මයන් ප්‍රභාණය කිරීම පිණිස කැමැත්තක් ඇතිකර ගන්නවා.
- නූපන් කුසල් උපදවා ගැනීමට උත්සාහ දරනවා.
- උපන් කුසල් වැඩිදියුණු කිරීම පිණිස උත්සාහ ගන්නවා.

අන් අය මිථ්‍යා ව්‍යායාමයෙන් යුක්තව සිටින විට අප සමයක් ව්‍යායාමයෙන් යුක්තව වාසය කරන්නෙමුයි කෙලෙස් සිද්ධිම කළ යුතුය. බොහෝ දෙනා එලෙස කරමින් වාසය කරනවා. නමුත් නූපන් අකුසල් උපදවන්න කටයුතු කරන අයත් සිටිනවා. තමන් සිදුකළ නැති අකුසල් දූන දූන කරන්න උත්සාහ කරනවා. නිදසුනක් ලෙසින් මනුෂ්‍යයෙකුට කරදරයක් කර නැති කෙනෙක් හිත හිත සැලසුම් කරමින් සිටිනවා, “කොහොමද මම එයා විනාශ කරන්නේ” යනුවෙන්. එවිට ඒ ව්‍යායාමය මිථ්‍යා ව්‍යායාමයක් වෙනවා. ඊළඟට වැඩි වැඩියෙන් අකුසල් කරන්න පෙළඹෙනවා.

ප්‍රාණසාතය, සොරකම ආදී පස්පව් කරන අය දිගින් දිගටම මේ අකුසල් සිදුකරන්නට සැලසුම් කරනවා. නූපන් අකුසල් උපදවන්නයි

කටයුතු කරන්නේ. එය බැහැර නොකර උපන් අකුසල් වැඩිදියුණු කරන්න උත්සාහ දරනවා. “මට ඒ දේ හරියට කරගන්න බැරිවුණා. මොනයිමි ක්‍රමයකින් හෝ ඒ දේම කරනවා.” මෙලෙසින් අකුසලය ම වඩන්න කටයුතු කරනවා. කුසල් උපදවන පැත්ත හිතන්නේ නැහැ. සීලයක පිහිටන්න හිතන්නේ නැහැ.

ජීවිතයේ කවදාවත් ම සිල් සමාදන් නොවුණු පිරිස් සිටිනවා. (සිල් සමාදන් වෙනවා යන සංකල්පය නොවේ.) ගිහි ජීවිතයක කටයුතු කළත් සීලයේ පිහිටා කටයුතු කළ යුතුයි. නමුත් උපෝසථ දිනයක සීලයේ පිහිටා ආරාම භූමියක ගතකරනවා යනු ජීවිතවල යම් සන්ධිස්ථානයක් එයින් දක්වන්නේ. සීලය නොමැති කෙනෙකුගේ ජීවිතයෙහි අධ්‍යාත්මික වශයෙන් හිස් බවක් තිබෙනවා.

තවත් සමහරු සිටිනවා විනාඩි පහක් වත් එක් ඉරියව්වකින් සිටීමට නොහැකි අය. කවදාවත් භාවනාවක් සිද්ධ කරලා නැහැ. භාවනාවෙන් සඳහන් කරන්නේ නිහඬව වාඩිවී සිටීම ම නොවේ. ‘භාවනාව’ යන්න අර්ථයෙන් ම දකිනවා නම්, පාපි අකුසල ධර්ම බැහැර කර කුසල ධර්ම සකස් කරනවා යන්නයි. ඒ ආකාරයට දකින්න පුළුවන් නම් ඒ භාවනාව ඕනෑම ජීවිතයකට මොනතරම් පිහිටක්ද? සැනසිල්ලක්ද? එසේ නැත්නම් පාපි ලාමක අකුසල ධර්ම ඒ හිතේ වැඩෙනවා.

සමහරු කියනවා, ‘මම අනුන්ගේ දේවල් ගන්නේ නැහැ. මම මගේ පාඩුවේ ඉන්නවා’ කියලා. අලුතින් අකුසල කර්ම රැස් නොකරන බව සැබෑවකි. නමුත් සසරෙහි රැගෙන ආ අකුසල කර්මයන්ට කුමක්ද සිදුවන්නේ? සීලයෙන් කරන්නේ ජීවිතයට රැකවරණයක්, අත්වැලක් පවුරක් වගේ සලසනවා. මේ සීල, සමාධි, ප්‍රඥාව තමා භාවනාව. එයින් සිදුකරන්නේ සසර පටන් ගෙන ආ හා සිදුවන්න තිබෙන අකසල කර්ම වළක්වා ගැනීමයි. සසරෙහි රැගෙන පැමිණි අනුසය ධර්ම බලවත් ලෙස තිබෙනවා. ඒවා බීජ වගේ. බීජයකට, ජලය, පස්, පොහොර ලැබුණු විට එය හටගන්නා සේ මේ අනුසය ධර්ම අවස්ථා ලද විටදී මොනයිමි වෙලාවක හෝ මතු වෙනවා. මේ භාවනාවෙන් කරන්නේ සසරින් ගෙනා අනුසය ලෙසින් පවතින බලවත් කෙලෙස් ඉවත් කිරීමයි.

සමහර උදවිය බැල්මෙන් මොන තරම් යහපත් වුවත් ඉතා සුළු දේකදී පවා තරහා යනවා. තමන්ගේ දේට දැඩි ආශාව තිබෙනවා. තදින් ඇලීම හා ගැටීම තිබෙන බව පෙනෙනවා. එය තෘෂ්ණාව හැටියට මතු වෙනවා. එය භයානකයි. පඤ්ච සීලයෙහි හඳුන්වා දෙන්නේ සීලය රැකවරණයක් ලෙසයි. සමයක් ව්‍යායාමයෙහි අප සිටිනවා නම්, නූපන් අකුසල් නූපදවන්න, උපන් අකුසල් බැහැර කරන්න, නූපන් කුසල් උපදවන්න, උපන් කුසල් වැඩිදියුණු කරන්න උත්සාහ ගත යුතුය. ඔබ භාවනාව වඩමින් සමාධිය දිගට දියුණු කරගෙන ධ්‍යාන වඩාගෙන අකුසල් සිතුවිලි වලින් බැහැර වන්න තවම බැරිවුණා නම්, ඔබ ඉදිරියට ම එය දියුණු කරගන්න උත්සාහ දරන්නේ නම් එය සමයක් ව්‍යායාමයකි.

17. අන්‍යයෝ මිථ්‍යාස්මෘතිය ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි සමයක් ස්මෘතිය ඇත්තමෝ වන්නෙමු’යි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අන් අය සම්මා සතිය නොමැතිව වැරදි සිහිය පිහිටුවා ගෙන වාසය කරනවා. මෙහිදී අපි සමයක් ස්මෘතිය, සම්මා සතිය අනුගමනය කරමින් වාසය කරමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කර ගත යුතුයි. මෙහිදී අප අන් අය ගැන වචනයෙන් සඳහන් කරන්නේ ‘අත්තුක්කංසන සහ පරවම්භන’ යනුවෙන් නොවෙයි. (තමා උසස් කර අන් අය පහත් කිරීම) සීලයෙන් හෝ ගුණයෙන් ඉහළින් සිටිනවා යනුවෙන් මානයක් ඇති කරගැනීමට නොවේ. ඒ ඒ පුද්ගලයන් තුළ තිබෙන කෙලෙස් දැක ඔවුන් කෙරෙහි අනුකම්පාව, කරුණාව ඇති කරගෙන එය තවත් අපගේ මගට උපකාරයක් හැටියට පවත්වා ගන්න. ඉන් අදහස් කළේ, ඒ පුද්ගලයන් තුළ ඇති කෙලෙස් නිසා ඔවුන් මහත් විපතක වැටෙන්න පුළුවනි. ඒ බව දකින විට අපට ඒ වරදින් ඉවත් වෙන්න පුළුවනි. එයයි සඳහන් කරන්නේ අන් අය මේ මේ ආකාරයි සමාජයේ පවතින කෙලෙස් වලින් යුත් විවිධ අදහස් ඇති අයයි.

සාමාන්‍ය පිරිස අතර නිතර සිදුවන දෙයක් නම් ඒ අය වැරදියි. මම නිවැරදියි. තමන්ගේම මතය මතු කර දක්වන්න උත්සාහ දරනවා. (අනුන් යටපත් කිරීම) නමුත් මෙතනදී සඳහන් කරනුයේ ඒ අදහස නොවේ. රාග, දෝෂ, මෝහ ආදී කෙලෙස් වලින් පිරිපුන් වී සිටින අය

දැක ඒ මාර්ගයෙන් වැළකී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළ මාර්ගයට අනුව යහපත් වූ දහම් කරුණු අනුගමනය කරනවා යන අදහසයි.

අප සරණ ගියේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ නම්, ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මාර්ගය තුළ ඒ අය නැති බව කරුණාවෙන් අනුකම්පාවෙන් දකිනවා. ඒ මාර්ගය මා හෝ අප අනුගමනය කරනවා යන අධිෂ්ඨානය ඇති කර ගැනීමයි මෙහිදී බලාපොරොත්තු වන්නේ.

**සුසුබං වත ජීවාම
වෙරීනෙසු අවෙරිනො
වෙරි නෙසු මනුස්සෙසු
විහරාම අවෙරිනො (ධම්ම පදය)**

වෙරී පුද්ගලයින් අතර අවෙරිව වාසය කරනවා. කෙලෙස් වලින් රෝගීවූ අය අතර අපි සුවපත්ව ජීවත්වෙමු. වාසය කරමු. මේ අදහස පෙන්වන්නයි මේ හේතු දැක්වුවේ. එසේ නැතුව තමා තුළ තණ්හා, මද මාන වැඩීමට හේතුවක් කරගත යුතු නැහැ. බොහෝ ආයතන අතර කණ්ඩායම් ලෙසින්, විවිධ පුද්ගලයන් ලෙසින්, එක් එක් ගුරුවරුන්ගේ ශිෂ්‍යයෝ ලෙසින් මෙය ඇතිවී තිබෙනවා. අප මේ සියල්ලම දැකිය යුත්තේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ධර්ම මාර්ගය සමගයි. යම් තැනකදී අඩුවක් තිබුණත් ඒ කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් හා කරුණාවෙන් දැක්මක් ඇති කරගත යුතුයි. නිරන්තරයෙන් සිහිය පිහිටුවා ගත යුතුයි. මේ කිසිවක් නිසා මා සිත තුළ මද මාන නොවැඩිය යුතුයි යනුවෙන්.

ඒ නිසා අන් අය වැරදි ලෙසින් මිථ්‍යා සිහිය පිහිටුවා ගෙන වාසය කරනවා. මෙහිදී අප සම්මා සිහිය පිහිටුවාගෙන වාසය කරමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කර ගත යුතුයි. යහපත් වූ සිහිය, නිවැරදි සිහිය එනම් සතර සතිපට්ඨානයයි. එවිට කායානුපස්සනාව ගැන මනා අවබෝධයක් තිබිය යුතුය. මම හෝ අපි මනාකොට සිහිය පිහිටුවා ගෙන නැත්නම් නිකෙලෙස් සිතකින් වාසය කරනවා යන අදහසට පැමිණෙන්නේ නැහැ. වේදනානුපස්සනාවේදී විදීම කෙරෙහි මනාවූ සිහිය පිහිටුවා ගත යුතුය.

සිත පිළිබඳව දහසය ආකාරයකට (16) දක්වා තිබෙනවා. සිත ගැන රාග - විරාග ආදී වශයෙන් සිහිය පිහිටුවා ගත යුතුය. ඊළඟට ධර්මතා ගැන. (ධම්මානුපස්සනාව පිළිබඳව) පඤ්ච නිවරණ ධර්ම බැහැර කර සප්ත බොජ්ඣංග ධර්ම, ආයථි අෂ්ඨාංගික මාර්ගය, චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය ආදී වශයෙන් එහි සිහිය පිහිටුවා ගෙන මාර්ගය අනුගමනය කරනවා යයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කර ගැනීම අවශ්‍යයි.

18. අන්‍යයෝ මිථ්‍යාසමාධිය ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අප සමයක් සමාධිය ඇත්තෝ වන්නෙමු'යි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

සමාධිය නම්, විත්ත වෛතසික එක අරමුණක් වෙත පිහිටුවීමය. අන් අය වැරදි ලෙසින් වැරදි වෘත, වැරදි වූ පිළිවෙත් වැරදි වූ මාර්ග තුළ සිහිය පිහිටුවන්න, හිත එකඟ කරගෙන සිටීමට උත්සාහ කරනවා නම් ඒ උදවිය වැරදි ආකාරයෙනුයි සමාධිය පිහිටා සිටින්නේ. නිදසුනක් ලෙස ශරීරයට වඩ වඩාත් දුක් දෙමින් අත්කිලමවානු යෝග්‍ය අනුගමනය කරමින් හිත එකඟ කර ගැනීමට උත්සාහ දරන්නේ නම් එය මිච්ඡා සමාධියයි. ඊළඟට අකුසල සිත් පහළ කරගෙන ඒ සිතුවිලි සමඟ සිත එකඟ කරගන්න උත්සාහ දරනවා නම් එය මිච්ඡා සමාධියයි.

පරමාර්ථයේදී සමාධිය යන්නෙන් අදහස් වන්නේ අකුසල් සිතක ඇති රාග, දෝෂ, මෝහ, වලින් බැහැර වන තැනයි. කෙලෙස් වලින් නිදහස් වන තැනයි. රාග, දෝෂ, මෝහ වලින් මුක්ත වන (මිදෙන තැන) සමාධියයි. අන් අය මිථ්‍යා සමාධියෙන් වාසය කරනවා. අප සමයක් සමාධියෙන් යුක්තව වාසය කරන්නේ යයි කෙලෙස් සිදීම කළ යුතුය. සමාධිය කොටස් හයකින් දැක්විය හැකිය. එනම්,

- 1. සවිතක්ක සවිචාර සමාධිය
- 2. සවිතක්ක අවිචාර සමාධිය
- 3. අවිතක්ක අවිචාර සමාධිය
- 4. සුන්‍යතා සමාධිය
- 5. අනිමිත්ත සමාධිය
- 6. අප්‍රාණ්හිත සමාධිය යනුවෙනි.

සල්ලේඛ යන වචනයෙන්ම පැහැදිලියි සිත නිකෙලෙස් කළ

යුතුයි. කරගත යුතුයි. ඉහත සඳහන් කළා සේ තණ්හා, මද මාන, දෘෂ්ටිත් අවස්ථාවක් නැහැ. අවස්ථාවක් ලදහොත් එය කෙලෙසයක් බවට පත්වෙනවා විත්ත අධිෂ්ඨානයක් තමාගේ සිත්හි අවංකවම ඇති කරගත යුතු දෙයකි. අප මේ මාර්ගය තුළ ගමන් කළ යුතුය. කළාණ මිත්‍ර ආශ්‍රයෙන් සාකච්ඡා කළ ඒ මග දියුණු කළ යුතුයි. හැබැයි, ඒ තුලට බාහිර කිසිවක් නිසා මද මානයට පත්විය යුතු නැහැ. එසේ වුණොත් එය සල්ලේබ් වෙන්නෙ නැහැ. නිකෙලෙස් සිතක් බවට පත්වන්නේ නැහැ.

19. අන්‍යයෝ මිත්‍රාඥාණ ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අප සමාසක් ඥාණ ඇත්තෝ වන්නෙමු'යි සල්ලේබිය කළ යුතුය.

අන් අය ඥාණය තිබුණට වැරදි වූ ඥානයෙන් යුක්තව වාසය කරනවා. උදාහරණයක් ලෙසින් ශාස්වත දෘෂ්ටිය උච්ඡේද දෘෂ්ටිය ඇති කර ගතහොත් එතැන එක්තරා වූ ඥානයක් තිබෙනවා. නමුත් එය පරමාර්ථ ධර්මයේදී මීටා ඥානයක් බවට පත්වෙනවා.

ශාස්වත දෘෂ්ටිය :- එකම පුද්ගලයා, එකම ආත්මය මේ විදියටම සියල්ලම දිගින් දිගටම පවත්නා ආත්මයක් තිබේ යන විශ්වාසයයි. එනම් සියල්ල නිත්‍යයි, සදකාලිකයි යනුවෙන් දැකීමයි. පරමාර්ථ ධර්මයේදී මෙය බැහැර කරනවා. පෙර සිටි පුද්ගලයා නම් පෙර තිබූ සියල්ල ඒ ආකාරයට තිබිය යුතුය. පෙර භවයන්හි විවිධ වෘත්තීන්, විවිධ ඥාණ, විවිධ හැකියාවන් තිබුණත්, මේ භවය සකස් වන්නේ සංසාර ගත පැමිණුන කර්ම ශක්තීන්ගේ බලපෑම මතයි. එය උදව්වක් පමණයි. නැවත මුල සිටම ජීවිතය පටන් ගන්න ඕන. පෙර භවයේ තිබූ ශිල්ප ඥාණ කිසිවක් නැහැ. පෙර භවයේ දක්ෂ වෛද්‍යවරයෙක් වෙන්න පුළුවනි. දක්ෂ ඉංජිනේරුවෙක් වෙන්න පුළුවනි. දක්ෂ ගුරුවරයෙක්, නීතිඥයෙක් වෙන්න පුළුවනි. නැවතත් මනුෂ්‍යයෙක් ලෙසින් උපත ලැබුවා නම් දැන් පවතින්නේ පටිසන්ධි විත්තය සමඟ සකස්වූන මිනිස් සිතයි. නැවතත් ඒ පුද්ගලයා මුල ඉදලම මාර්ගය සකසා ගන්න ඕන. එය ඇති කරගන්නේ තමාගේ අපීඤ්ඤා, බාහිර වශයෙන් ඇති කරගන්නා වූ, ඇතිවී තිබෙන පරිසරය අනුවයි.

වර්තමානයේ බටහිර රටක උපත ලැබුවා නම් ඒ සංස්කෘතියට හුරුවෙලා. මේ වගේ විවිධ බෙදීම් අනුව ඒ අයට හමුවූ ආශ්‍රයන් අනුව

ඔවුන් ජීවිතය පවත්වනවා. ශාස්වත දෘෂ්ටිය එනම් දිගින් දිගටම පවත්වන එකම ආත්මයක් නැත යන්නයි පැහැදිලි කළේ.

උච්ඡේද දෘෂ්ටිය :- මරණින් මතු කිසිවක් නැත. මේ ජීවිතයෙන් සියල්ලම අවසන් වන්නේය යන අදහසයි. මේ අදහසත් සමඟ කර්මය - එලය, පුනර්භවය යන අදහසත් සමඟ සියල්ලම ප්‍රතික්ෂේප වෙනවා. මෙතනදී ඇතිවන භයානක කම නම් හොඳ සහ නරක දෙකම ප්‍රතික්ෂේප වනවිට යහපත් වූ දේවල් කිරීමෙන් යහපත් වූ එල ලැබීමත්, අයහපත් වූ දේවල් කිරීමෙන්, සිතීමෙන් කපා කිරීමෙන් අයහපත් වූ කර්මයන් අයහපත් වූ ප්‍රතිඵල ලැබෙනවා යන්න ප්‍රතික්ෂේප වනවිට අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන සිත් ඇලීමට බරයි. තෘෂ්ණාවෙන් යුක්තයි. එවිට මේ සිත යොමුවන්නේ තෘෂ්ණා සහගතව අරමුණු ඉටුකර ගන්න. එනිසා ස්වභාවයෙන්ම මේ හිතේ පවතින දැඩිවූ ඇලීම්, ආශාවන් ඉඤ්ඤයන්ගෙන් මතු වෙනවා.

කර්මය හා එලය පිළිබඳව ප්‍රතික්ෂේප වීම නිසා සියල්ල මේ ජීවිතයෙන් අවසන් වෙනවා යන අදහස වැරදි මාර්ගයට උපකාරයක් වෙනවා. මේ ශික්ෂණය අත්හැර දැමීමෙන්, හික්මීම, සංවරය අතහැර දැමීමෙන් තීරිසන් සතුන් බවට පත්වෙනවා.

සියලු සත්ත්වයන් මේ අංග හතරෙන් සමන්විත වෙනවා.

- ආහාර - ආහාර ගැනීම
- නිදා - නිදා ගැනීම
- භය - බියට පත්වීම
- මෛත්‍රිය - වර්ගයා බෝ කිරීම

සතුන් තුළ ශික්ෂණය විනය නැති නිසා ඔවුන් අවශ්‍ය පරිදි ඕනෑම අවස්ථාවක ඔවුන්ගේ හැඟීම් පිටකරනවා හෝ හැසිරෙනවා. නමුත් මනුෂ්‍යයන් තුළ ශික්ෂණය, හික්මීම, සංවරය ඔස්සේ මේ සුවර්තවත් බව ධර්ම මාර්ගයෙහි සැකසී තිබෙන්නේ.

මනුෂ්‍යයින් තුළ ශික්ෂණය හික්මීම බැහැර වූ විට උසස් ලෙස සිතන්නට පුළුවන් යන මනස සම්පූර්ණයෙන්ම විකෘති වෙනවා, අවුල් වෙනවා. එවිට විනාශයටම ගමන් කරන්න පුළුවනි. මේ මිත්‍රාඥාණ

පිළිබඳව කරුණු දෙකයි සඳහන් කළේ. මේ ආකාරයට අකුසල පැත්තට හිත යොමු කරගෙන ඇති කරගන්නා වූ මිථ්‍යා ඥානයෙන් යුක්තව ඒ අය වාසය කරනවා. අපි එය දැක, එහි ඇති ආදීනව දැක සමයක් ඥාන ඇත්තෝ වන්නෙමුයි නිකෙලෙස් හිතක් ඇතිව වාසය කළ යුතුය.

20. අන්‍යයෝ මිථ්‍යා විමුක්ති ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි සමයක් විමුක්ති ඇත්තමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

ඒ අය නිදහස් වීම පිණිස, විමුක්තිය පිණිස මිථ්‍යාවෙන් යුතුය වාසය කරනවා. සීලය ගැන සඳහන් කරන විට අපවුත, ගෝ වුත සුනඛ වුත, දියෙහි ගිලී සිටීම ආදී විශාල වශයෙන් විවිධාකාරයෙන් දුසිල්වත්ව හා විමුක්තිය වෙනුවෙන් විවිධ වුත ක්‍රම අනුගමනය කළ ආකාරය දැක්වුවා. තමන්ගෙම ශරීරයේ අපවිත්‍ර දෑ පරිහරණය කරන තරමට ම මනස පවත්වාගෙන තිබුණා. එවැනි මිථ්‍යා මාර්ගයන් හි ඒ අය වාසය කරනවා. අප සමයක් විමුක්ති ඇත්තෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය. නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුය.

මේ විමුක්ති මාර්ගයේදී පැහැදිලිවම අත්කිලමනානු යෝගය, කාමසුඛල්ලිකානු යෝගය යන දෙකෙන්ම බැහැරව මජ්ඣිම පටිපදාව නම් වූ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව අනුගමනය කළ යුතු යයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළහ. 'හීනෝ ගම්මෝ පොටුප්පනිකෝ අනරියෝ අනන්ථ සංහිතෝ'. හීනයයි, ග්‍රාමයයි, පෘථග්ජනයන් විසින් සේවනය කරන, ඒ වගේම එය අනර්ථය පිණිසයි. එසේනම් විමුක්තියේදී මේ ආයථී අශ්ඨාංගික මාර්ගය යනුවෙන් දේශනා කළ දහම් කරුණ නිකෙලෙස් සිතකින් අප දැකිය යුතුය.

21. අන්‍යයෝ චීනමිද්ධයෙන් මඛනා ලද්දෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි පහවූ චීනමිද්ධ ඇත්තමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අන් අය නිදා වැටෙනවා. සිතෙහි අලස බවින් හා මලානික බවින් පසු වෙනවා. (චීනමිද්ධයෙන් යුතුය.) කියා ඒ අය ගැන අමනාපයක් ඇති නොකර අනුකම්පාවෙන් දැක මම නම් එසේ නිදා

ගන්නේ නැහැ, චීනමිද්ධයට හසුවන්නේ නැහැ. හිත අලස කරගන්නේ නැහැ. හිත මලානික කරගන්නේ නැහැ. මගේ හිත තුළ උත්තේජනයක් (සමුත්තේජෙසි) ඇතිකර ගන්නවා. ධර්මයෙන් ඇති කර ගත් බලවත් වූ අවදියක් ඇති කරගන්නවා යන හැඟීම ඇති කරගත යුතුයි. ඒ අය චීනමිද්ධයෙන් මඛනා ලද්දේ යයි වාසය කරනවා. මෙහිදී අපි පහවූ චීනමිද්ධයෙන් යුතුව වාසය කරනවා යයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇතිකරගත යුතුය.

22. අන්‍යයෝ උද්ධතයෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි අනුද්ධතයමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අන් අය නොසන්සුන් වූ මනසකින් හෙවත් විසිරිගිය මනසකින් යුක්තව වාසය කරනවා. (උද්ධවචය) අප නොවිසිරී ගිය මනසකින් යුක්තව වාසය කරනවා යයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුයි. එමෙන්ම අන් අය උඩඟුව වාසය කරනවා. අපි එසේ නොවේ.

විතක්ක වර්ත යනු විසිරුණු සිත් ඇති නොසන්සුන් වූ මනසක් ඇති වර්තයි.

- වර්ත හයාකාරයි
- රාග වර්ත
 - දෝෂ වර්ත
 - මෝහ වර්ත
 - ශ්‍රද්ධා වර්ත
 - විතක්ක වර්ත
 - බුද්ධි වර්ත

බොහෝ දෙනෙකුට සමාධියේදී ස්වල්ප වූ වෙලාවක් වත් සිත එකඟ කරගන්න අපහසුයි. සිත විසිරිලා. නොයෙක් දේ ගැන ඉක්මණින්ම හිත ඇදී යනවා. හිත කලබලයි. නොසන්සුන්. ඒ වගේ නොසන්සුන් මනසක් ඇති අයටයි ආනාපානසති භාවනාව ගැලපෙන්නේ. ඒ අය නොසන්සුන් මනසක් හෙවත් විසිරුණු මනසකින් (උද්ධත) වන්නාහුය. නමුත් අප එසේ නොවුණු සන්සුන් වූ මනසකින් යුක්තව වාසය කරමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇතිකරගත යුතුය.

23. අන්‍යයෝ විවිකිවිෂා ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අප කරණය කළ විවිකිවිෂා ඇත්තමෝ වන්නෙමු'යි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අන් අය සැකයෙන් යුක්තව වාසය කරනවා. මෙහිදී අපි ඒ සැකය බැහැර කර වාසය කරන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුය. ඒ අයට තමන් යන මාර්ගය පිළිබඳව නියම අවබෝධයක් නැහැ. නැත්නම් තමන්ගේ අධිෂ්ඨානය අරමුණු පිළිබඳව විශ්වාසයක් නැහැ. දෙපැත්තට වැනෙමින් සැකයෙනුයි ඒ දේ අනුගමනය කරන්නේ. මොනවද කරන්නේ කියලා නියම අවබෝධයක් නැහැ. මාර්ගය පිළිබඳ අනවබෝධයෙන්, සිවුමංසලකට පැමිණි අයෙක් වගෙයි.

අප සාමාන්‍යයෙන් සඳහන් කරන්නේ විවිකිවිෂාව යනුවෙන් සඳහන් කරන්නේ බුද්ධාදී අටතැන්හි සැකයයි.

එනම්,

- බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි සැකය
- ධර්ම රත්නය කෙරෙහි සැකය
- ආයඨි සංඝරත්නය කෙරෙහි සැකය
- ත්‍රිශික්ෂාව කෙරෙහි සැකය
- අතීත භවය කෙරෙහි ඇති සැකය
- අනාගත භවය කෙරෙහි සැකය
- අතීත - අනාගත භව දෙකෙහිම ඇති සැකය
- පටිච්ච සමුප්පාදය කෙරෙහි ඇති සැකය

යම් කෙනෙකුට සාකච්ඡා කරන්න, ප්‍රශ්න කරන්න පුළුවනි, සැකය දුරුකරගන්න ඉලක්කයක් තිබෙනවා. ඒකට මාර්ගය එය වෙන්නේ කොහොමද කියලා.

නමුත් මෙතනදී සැකය කියලා කියන්නේ අරමුණක් නැහැ. ඉලක්කයක් නැහැ. ඒ පිළිබඳව කිසිවක් කෙරෙහි නියම අවබෝධයක් නොලැබීමෙන් සිත්හි පවත්නා වූ කුකුසක් තමා සැකය යනුවෙන් සඳහන් කළේ. අන් අය සැකයෙන් යුතුව වාසය කරන විට අපි සැකය බැහැර කොට වාසය කරන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුය.

24. අන්‍යයෝ කිපෙනසුල්ලෝ (ක්‍රෝධ සිත් ඇතිව) වන්නාහුය. මෙහිදී අප නොකිපෙනසුල්ලමෝ වන්නෙමු'යි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අන් අය ක්‍රෝධයෙන් යුක්තව කිපෙන සුළුව වාසය කරන්නාහුය. අප මෙහිදී කිපෙන්නේ නැතිව වාසය කරනවා යයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුයි. ඒ අයට බොහෝම තරඟ යනවා. ඉක්මණින් ම කිපෙනවා. තරඟෙන්ම තමයි ඒ අය වාසය කරන්නේ. මෙහිදී අපි නොකිපී වාසය කරන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුයි. එය වචනයට පමණක් සීමා නොකොට අප හැම කෙනෙකුටම ඇතිකරගන්න පුළුවන් නම් මොනතරම් යහපත් වූ ගුණයක් වෙනවද?

හැම තැනකම ඇතිවන ගැටළුවක් තමයි ඉතාම ඉක්මණින් කිපෙනවා. ඒ වගේම තරඟා යනවා. ඒනිසා අනෙක් පැත්තක් හිතන්න පුළුවන්. මම බොහෝම තරඟ ගන්නවා. අනෙක් අය තරඟ ගන්නේ නැහැ යනුවෙන් සිතන්නත් පුළුවනි. මම කිපීමෙන් යුක්තවයි වාසය කරන්නේ. අන් අය නොකිපීමෙන් යුතුව වාසය කරනවා. ඒනිසා මමත් නොකිපෙන මනසක් ඇතිකරගත යුතුයි යනුවෙන් නිකෙලෙස් මනසක් ඇති කරගන්නවා.

ඉන් අදහස් කළේ සත්‍ය දැක, යහපත දැක, කුසලය දැක, යම් කෙනෙක් වැරදි කරද්දී එය නොපෙන්වා (නොකියා) ඕනෑ දෙයක් කරගන්න කියා සිටින අදහස නොවේ. නොකිපී, තරඟ නොගෙන අවවාදයක් කරන්න පුළුවනි. සුදුසු තැන අවවාද කරන්න පුළුවනි. සුදුසු ආකාරයෙන් මාර්ගය පෙන්වා දෙන්න පුළුවනි.

සමහර අවස්ථාවලදී කිපෙන්නේ නැතුව, "ඔය කරන දේට මම කැමති නැහැ. ඒක වැරදියි." යනුවෙන් කුසලය තුළ දැඩිව රැඳී සිටින්න පුළුවන්. නමුත් ඉන් අදහස් කළේ, කැ ගසා බැණ වදිමින් අතට අනුවෙන දේවල් විසි කරන අවස්ථාව නොවෙයි. සමහර දෙමව්පියන් අතිනුත් මෙය සිද්ධ වෙන්න පුළුවන්. දරුවෝ වැරදි මාර්ගයේ ගමන් කරනවා නම්, හඳුනාගන්න නොහැකි වනවිට කැගසා බැණ වැදී ඒ ආකාරයෙන් කටයුතු කරනවා. ධර්ම මාර්ගයේදී එය වැරදියි. මේ සියල්ලම කරන්නේ මම, මාගේ යනුවෙන් උපාදානය කරගත් නිසයි. "නුඹලා වෙනුවෙනුයි මේ හැමදෙයක්ම කළේ. මෙපමණ කාලයක් දුක් වින්දේ අතට ලැබුණු

හැම වස්තුවක්ම වියදම් කළේ නුඹලා වෙනුවෙනුයි. ජීවිත කාලයම ගෙව්ලා ගියේ නුඹලා වෙනුවෙන්.” මේ ආකාරයට කෑ ගසා, බැණ වදිමින් කඩා - බිඳ පොඩි පට්ටම් කර දම්මොක් එය ධර්ම මාර්ගයේදී සම්පූර්ණයෙන්ම විරුද්ධයි. මේ අත්හැරීම පිළිබඳව හැම කෙනෙකුටම අවබෝධයක් තිබිය යුතුයි. සංසාර ගමනේ පටන් අත්හරින්න උත්සාහ දරනවා.

සජ්ත විශුද්ධියේදී කංකාවිතරණ විශුද්ධියට පැමිණෙන විට සසරෙහි පටන් එන අඩුවක්, වැරද්දක්, සැකයක් තිබෙනවා නම් මේ සියල්ල බැහැර කරන මඟට සිහිය පිහිටුවා ගත යුතුය. එනම්, නාම රූපයන්ගේ පහළවීමට හා පැවැත්මට හේතු වූ කරුණු පරීක්ෂා කොට දනගැනීමෙන් කාලත්‍රයෙහි ඉපදිය හැකි සැක දුර කර ගැනීමයි. සංසාර ගමනේ දරුවෝ සිටින්න ඇති, ස්වාමි - භාර්යා සිටින්න ඇති. ගේ දොර තිබුණා. ධනය තිබුණා. ඒ සියල්ලම පරිහරණය කළා. ජීවත් වුණා. අත් හැරියා. අත් හැරුණා. ඒ සියල්ල අවසන්. මේ ජීවිතයෙන් සසර ගමනේදී හමුවූ කෙනෙක් පමණයි. එසේ සලකා සීලයේ පිහිටා යුතුකම් සියල්ල ඉටු කරනවා. සිද්ධ කරනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේ වෙනුවෙන් යුතුකම් ඉටුකළා. එය ධර්මයට බාධාවක් නොවේ. මේ ජීවිතයේ සම්බන්ධ වී සිටින දරුවෝ වෙනුවෙන් හෝ හමුවූ කිසිවකු ධර්ම මාර්ගයට බාධා කරගන්න නරකයි. ඒනිසා මාර්ගය පෙන්වාදී එසේ නොහැකි වුණොත් එය තමන්ගේ හෝ දරුවන්ගේ සංසාරගත දෝෂයක් ලෙසින් සිතා මනස සකස් කරගත යුතුයි. කිපීම ධර්මය අනුගමනය කරන්නේ නෑ.

“මෙලෙසින් කිවුවත් කෑගසා බැණ වැදුනේ නැත්නම් මේ ටිකවත් කර ගන්න බැහැ. බය කරලා, කටගහගෙන තමයි මේ අයත් එක්ක ඉන්න වෙන්නේ.” මෙලෙසින් කුමක් හෝ පිළිතුරක් ඔබට තිබෙන්න පුළුවන්. මේ සියල්ලම හිස් පිළිතුරක් පමණයි. මේවා උපදානය කරගත්, කෙලෙස් වලින් යුත් පිළිතුරු පමණකි. සියල්ල අත්හැරෙනවා නම්, තමාටත් තමා නැත්නම් ඒ දේවල් පිළිතුරක් වෙන්නෙ නැහැ. මේ සඳහන් කළේ පරමාර්ථ ධර්ම මාර්ගයයි. මේ ධර්ම මාර්ගයේදී සියලු දේවල් අත්හැරිය යුතුමයි.

25. අන්‍යයෝ බද්ධ වෙර ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි බද්ධ වෙර නැත්තමෝ වන්නෙමු’යි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අනික් අය බද්ධ වෙරයෙන් යුක්තව වාසය කරනවා. මෙහිදී අපි බද්ධ වෙරය නැතිව වාසය කරන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගන්නවා. කිපීම, වෙරය, බද්ධ වෙරය එය බොහොම බරපතලයි. මේ බද්ධ වෙරය අත්හැර ගන්නේ නැතිව දිගටම ගමන් කරනවා. අපේ සිත නිතරම මෙමතියෙන් පිරිපුන් වූ සිතක් බවට පත්කරගත යුතුයි.

මෙමතී සිතක් අප ඇති කර ගන්නේ කෙසේද? ඒ අය මට දොස් කියනවා. බණිනවා. මාව විචේචනය කරනවා. මගේ නැති අගුණ මතුකොට අන් අය සමඟ කියනවා. මගේ දේවල් උදුරා ගත්තා. මගේ ස්වාමියාට මගේ බිරිඳට දොස් කිව්වා. මගේ දරුවන්ට කරදර කළා. මේ ආදී දිගින් දිගට කෙළවරක් නැති දේවල්. විවිධාකාර ගැටළු ඇති කරගෙන. මේවා සමගියෙන් විසඳා ගත්තට වරදක් නැහැ. සමහර අවස්ථාවලදී නීතියේ පිහිට ලබාගත්තට වරදක් නැහැ. එය බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රතික්ෂේප කර නැහැ. එදත් රජවරු සිටියා. රාජ්‍ය පාලනය ප්‍රතික්ෂේප කළේ නැහැ. දෙතිස් වධ තිබුණා. ඒවා සිදුවුණේ කර්ම ශක්තීන් අනුව ඒවා සිදුවුණා. නමුත් බුද්ධ දේශනාවේ සඳහන් කරන්නේ කුරා කුඹියෙකුටවත් වරදක් වෙන්න එපා. වරදක් කරන්න එපා යන අදහසයි.

අන් අය කුමන වරදක් කළත් නිසි ආකාරයෙන් තමා එය නිවැරදි කරන්න පුළුවනි. හැබැයි, ඒ මාර්ගයෙහි කිපෙන්නේ නැතිව තරහා ගන්නේ නැතිව, වෙරයක් ඇති කරගන්නේ නැතිව ආරක්ෂා වෙන්නත් පුළුවනි. නපුරු අයගෙන් ආරක්ෂා වෙලා සිටිය යුතුය. පැහැදිලිවම අප දන්නේ නම් මහ නපුරක් කරන පුද්ගලයෙක් පිළිබඳව අප ඒ පුද්ගලයාගෙන් ආරක්ෂා වී සිටීම වඩා යහපත්. නමුත් එය තරහවක්, අමනාපයක් නොවේ. තමාට ආරක්ෂාවක් ලෙසින් පමණයි. ධර්ම මාර්ගයේදී තමාගේ හිත නිදහස් කරගත යුතුයි.

භාවනා කරන අවස්ථාවකදී ඔබට අමනාප අය සිටිනවා නම් ඒ අය අතහැර මෙමතිය කරන්න බැහැ. සමාධියට ඒමට අපහසුයි. පිළිකාවක කොටසක් මෙන් එය ඔබ හිත තුළ කෙළවරක තැන්පත් වී

තිබෙනවා. නමුත් එය මොනයි මොහොතක හෝ එළියට එනවා. අපි හැම කෙනෙක්ම තම තමන්ගේ සිත් තුළින් ඒ කිපීම වගේම වෛරය ඉවත්කරගත යුතුමයි.

යම් පුද්ගලයෙක් හෝ පිරිසක් දිගින් දිගටම කරදර කරනවා නම් තමා නිවැරදි බව ඒ අයට කියනවා. ඒ වගේම හොඳින් සිහිය පිහිටුවා ගෙන ආරක්ෂාවෙන් සිටිනවා. ඒ අයට අනුකම්පා කරනවා, ඒ සිත නිවැරදි කරගෙන, යහපත් සිතුවිලි ඇති කරගෙන මනුෂ්‍යයෙක් වීමට මගේ හිතේ ඒ පුද්ගලයා කෙරෙහි වෛරයක් තරහවක් ඇති කරගන්නේ නැහැ.

ඔබ අසා ඇති කාලී යක්ෂනියකගේ කථාව. එය භයානක කථාවක්. එහි අවාසනාවන්ත වුණේ මුලදි නිවැරදිව සිටින පුද්ගලයායි. ඇය අවසානයේදී බරපතල වැරද්දකට හසුවී යක්ෂණියක් බවට පත්වෙනවා.

අම්මයි, තාත්තයි හොඳින් රැකබලා ගෙන සිටි පුතෙක් හිටියා. දෙමව්පියන්ට ඇති ලෙන්ගතුකම නිසාම විවාහයක් කරගත්තේ නැහැ. දෙමව්පියන්ගේ උවමනාව නිසාම විවාහය සිදුකලා. කාලයක් ගතවුණා. ඒ බිරිඳට දරුවන් නොමැතිවීම නිසා පරම්පරාව ගෙනයන්න දරුවෙක් අවශ්‍යයි යන මතය මත දෙමව්පියන් දෙවන විවාහයක් කරදුන්නා. නමුත් පළමු බිරිඳ කල්පනා කලා, දෙවැනි බිරිඳට දරුවෙක් ලැබුණොත් එතුමියට ගැටළුවක් ඇතිවෙනවා. ස්වාමියාගේ වැඩි සැලකිල්ල දෙවැනි බිරිඳට ලැබෙනවා. මේ කාන්තාවට දරුවන් නොමැති කාන්තාව ලෙසින් නම ඇතිවෙනවා.

මේ හේතුව නිසා දෙවැනි බිරිඳට සොහොයුරියක් ලෙසින් අමතා, 'ඔබට දරුවෙක් පිළිසිඳ ගතහොත් මට දන්වන්න' යනුවෙන් පැවසුවා. ඒ වගේම සොහොයුරියක් ලෙසින් ආශ්‍රය කලා. කටයුතු සිදුකලා. දෙවැනි බිරිඳට දරුවෙක් පිළිසිඳ ගත්තා. ඇය ඒ බව පළමු බිරිඳට සඳහන් කලා. පළමු බිරිඳ කළේ, මේ දරු ගැබ ගබ්සා වෙන්න බෙහෙත් කලා. මේ බව දෙවැනි බිරිඳ දැනගෙන හිටියේ නැහැ. දරු ගැබ නැතිවුණා.

දෙවන වතාවටත් දරුවෙක් පිළිසිඳ ගත් බව පළමු බිරිඳට පැවසුවා. ඇය දෙවන වතාවටත් ගැබ නැති කරන්න කටයුතු කලා. ඒ අවස්ථාවේදී නම් දෙවන බිරිඳට දැනුණා මේ තැනැත්තිය විසින් ගැබ විනාශ කළ බව. ඒ නිසා තෙවන අවස්ථාවේදී ඇයට සඳහන් කළේ නැහැ. නමුත් දරුගැබ මෝරා එනවිට දැනගත්තා. ඒ අවස්ථාවේදීත් තරහින්, වෛරයෙන් යුතුව තවත් බෙහෙතක් කැම වලට එකතු කර දුන්නා. කුස තුළ දරුවා වැඩි ඇති නිසා කුස තුළ දරුවා සිරවී මව සමඟ මරණාසන්න අවස්ථාවට පත්වුණා.

මරණාසන්න අවස්ථාවේදී මැය දරුණු ප්‍රාර්ථනාවක් කලා, 'නුඹ මීට කළින් අවස්ථා දෙකකදී ම මගේ දරුවා නැති කලා. මේ දරුවන් නැති කර මාත් නැති වෙන්නයි හදන්නේ. උපදින උපදින හවයක් හවයක් පාසා නුඹේ දරුවන් මම කනවා.' යනුවෙන්. මෙහි භයානකකම නම් දෙන්නට දෙන්නා ප්‍රාර්ථනා කරමින් මේ බද්ධ වෛරය බොහෝ හව ගණනක් දිගින් දිගටම රැගෙන ගියා. මේ දෙවෙනි බිරිඳ වැරදි කළ කෙනෙක් නෙමි. නමුත් අවසානයේ වෛරයෙන් කළ ප්‍රාර්ථනාව නිසා බරපතල ගැටළුවකට මුහුණ පාන්න සිදුවුණා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ගේ සමයෙහි යක්ෂණියක් වී දෙවරක්ම අනෙක් කාන්තාවගේ දරුවන් ආහාරයට ගත්තා. තෙවන දරුවන් රැගෙන නාන්න යනවිට මේ යක්ෂණිය ඇය පසුපස ලුබුබැන්දා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට දිව ගිය ඇය මේ දරුවා බුදු සමීදු ඉදිරියෙන් තැබුවා. මේ දෙදෙනාටම 'නහි වෙරෙන වේරානි' යන ගාථාව දේශනා කලා.

මේ සනාතනික ලෝකයේ ධර්මය නම්, වෛරයෙන් වෛරය කවදාවත් සංසිඳෙන්නේ නැහැ. අවෛරයෙන් වෛරය සංසිඳෙන්නේය. මේ යක්ෂණියත්, අනෙක් කාන්තාවත් ධර්ම මාර්ගයට පැමිණියා. කාන්තාව ධර්ම මාර්ගය තේරුම් ගත්තා. යක්ෂණියක් වූනත් යහපත තේරුම් ගත්තා.

මොනතරම් විපතක්ද ඔවුන් ඇතිකරගත්තේ. පළමු බිරිඳ දරුවන් නැති කිරීමෙන් අකුසලයක් ඇති කර ගෙනයි තිබුණේ. නමුත් දෙවෙනි බිරිඳට පුළුවන් කමක් ලැබුණානම් යහපත් වූ සිතකින් අර තැනැත්තිය

කෙරෙහි තරඟවක්, වෛරයක් ඇති කර නොගෙන හිත පිරිසිදු කරගන්නා නම් මරණයේදී එතුමියට විපතක් වෙන්නේ නැහැ. නමුත් යහපත් වූ තැනැත්තියක් ලෙසින් ජීවත්වී විශාල විපතකටයි සංසාරේදී පත්වුණේ.

වර්තමාන සමාජයේ වුණත් යහපත් පුද්ගලයන්ට අයහපත් පුද්ගලයන් වැරදි කිරීමෙන් යහපත් ව සිටි අය පවා 'මමත් එකට එක කරනවා' යනුවෙන් කටයුතු කර අවසානයේ මේ යහපත් පුද්ගලයාම තමා වැඩියෙන් ම නරක තත්වයට පත්වන්නේ. ඒනිසා නිරන්තරයෙන් හොඳ සිහියෙන් (සති සම්පජ්ඣාදියෙන්) සිටිය යුතු වෙනවා.

තරඟ වගේ ම බද්ධ වෛරයට නම් හසුවෙන් නරකයි. තරඟ හිතීන් ඉවත් කරගන්න පුළුවනි නම් එය තමා ධර්ම මාර්ගය. බුදුරජාණන් වහන්සේට දේවදත්ත, මාසන්ධියා, විංචිමානවිකාව, සුප්පබුද්ධ රජපුරුවෝ මොනතරම් හිරිහැර, කරදර කළාද? අපටත් එවැනි පුද්ගලයන් ඕනෑතරම් සිටින්න පුළුවනි. එවැනි කරදර නැති අයෙක් ලොව සොයා ගන්නට අපහසුයි.

සැරියුත් හාමුදුරුවන්ටත් පිටුපසින් විත් පිටට ගැසුවා. තවත් වරක් හිසට ගැසුවා. ඒ පහරින් හිස බෙලි ගෙඩියක් මෙන් ඉදිමුණා. ඒවගේ අප කාටද කරදර නැත්තේ. ඒ වුණත් අප ප්‍රවේශම් විය යුතුය. ඔබ නිවැරදි නම් නිවැරදි බව කිව යුතුය. හඳුනාගත යුතු යමක් වේ නම් එය හඳුනාගත යුතුයි. සිත් තුළ තරඟව පවත්වා ගැනීම නරකයි.

සෑම දවසකම එළිවන විට හා අවසන් වනවිට දත් මැද, ශරීරය පිරිසිදු කරගන්නවා සේ සිතක් පිරිසිදු විය යුතුය. සෑම සිතක් පිරිසිදු විය යුතුය. සෑම දවසකම අවසානයේ සියලු කෙලෙස් අමතක කර ගුණය පමණක් සිතීන් දරාගෙන, සීල, සමාධියේ පිහිටා දවස අවසන් කළ යුතුය. එය තමා මාර්ගය.

දන් මේ ධර්ම කථාව සල්ලේඛයකට ගලපා ගතහොත් ධර්මය ශ්‍රවණ කරන, භාවනා කරන පිරිස හා එසේ නොකරන පිරිස අතර වෙනස මෙයයි. භාවනා නොකරන පිරිස නරකයි යනුවෙන් හිතේ මානසක් ඇති කර ගැනීම නොවේ. ආරණ්‍යයකට යාමවත්, වාඩිවී

සිටීමවත් පමණක් භාවනාවක් වෙන්නේ නැහැ. මේ වෙනස නම් දවස ආරම්භයේම කිසිදු කෙනෙක් කෙරෙහි මගේ හිතේ ගැටීමක් නැත යනුවෙන් මෙමතියෙන්, කරුණාවෙන් ආරම්භ කර දවස අවසන් කරන වෙලාවෙන් ඒ මෙමතියම කරුණාවම සිත තුළ තිබිය යුතුය. ගෘහස්ථ පරිසරය තුළ යුතුකම් සිදු කරන්න. ආරක්ෂාව පවත්වා ගන්න. වෙනස නම් තරඟව, වෛරය, බද්ධ වෛරය මේවා සිත තුළ හටනොගන්නා තැනට පත්විය යුතුයි. එයටයි උත්සාහ දැරිය යුතු වන්නේ.

26. අන්‍යයෝ ගුණමකුචෝ වන්නානුය. මෙහිදී අප ගුණමකුචමෝ නොවන්නෙමු'යි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අකෘතඥ පුද්ගලයන් කෘතගුණ සලකන්නේ නෑ. ඒ ගුණ අමතක කරනවා. ඒ අය ගුණමකු ලෙසින් ජීවත් වන්නේ. මෙහිදී අප ගුණමකු නොවී වාසය කරමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇතිකර ගතයුතුයි.

වර්තමානයේ පවතින සංස්කෘතිය තුළ සාමාන්‍යයෙන් කියන කථාවක් නම් යම් කෙනෙකුට හොඳ අනු නවයක් කර එක් වැරද්දක් සිදුවූ ගමන් ඒ කළ හොඳ සියල්ල අවසන්. ඒ කළ හොඳ අනුනවයම යටපත් වෙලා සිදුවූ එක් වැරද්දයි ඉස්මතු වන්නේ. මෙය අවාසනාවක්.

දෙමව්පියන් සහ දරුවන් ගැන සලකන විට දරුවන්, දෙමව්පියන්ට කෘතඥ විය යුතුය. ගුණවන්ත විය යුතුය. මේ ගැටළු බොහෝ විට පවතින්නේ දෙමව්පියන් නිසි අයුරින් දරුවන්ට සලකන්නේ නැතිනම් හෝ එක් එක් දරුවට එක් එක් ආකාරයට සැලකීමෙනි. භෞතික වස්තු එනම් ඉඩ - කඩම්, ධන - ධාන්‍ය සමගයි බොහෝවිට මේ අර්බුද හටගන්නේ.

මේ සංසාර ගමනේ කර්මාණුරූපව ගමන් කරනවිට අපව මේ ලෝකයට බිහිකළ දෙමව්පියෝ බොහොමයක්ම සත්පුරුෂයි, ගුණවන්තයි. ඉදහිට කෙනෙක් හෝ දෙන්නෙක් අකාරුණිකව සිටින්න පුළුවනි. නමුත් ඒ පසුබිම කරුණාවෙන් සොයා බැලුවොත් එයට හේතු තියෙන්න පුළුවනි. විශේෂයෙන් ම මේ බෞද්ධ සංස්කෘතියෙහි සකස් කර තිබෙන, දෙමව්පියෝ - දරුවෝ පරිසරය නම් මනාව සකස් වී තිබෙනවා.

“ආපාදකා පෝසකා ඉමස්ස ලොකස්ස දස්සේනාරෝ”

කර්මානුරූපව ගමන් කරන මේ සංසාර ගමනෙහි අපව මෙලොවට බිහිකර පෝෂණය කරමින් රැකවරණය සලසාදෙමින් යායුතු මඟ නොමඟ පෙන්වා දීම දෙමව්පියන්ගේ උතුම්ම ගුණයකි. ඒ ගුණය සිහිපත් කරන දරුවෝ සිටිනවා. දෙමව්පියන් දොස් කියද්දීත්, ඒ සියල්ල අමතක කර දෙමව්පියන් වෙතට ළංවී හැකි අයුරින් උපස්ථාන කරන සලකන රැක බලාගන්නා දරුවෝ සිටිනවා. මේ දරුවන් වැඩිහිටි බවට පත්වන විට තමන් හදා වඩා පෝෂණය කළා සේම දෙමව්පියන්ටත් ඒ යුතුකම් සිද්ධ කර ගුණවන්ත ආකාරයට කටයුතු කරන්න ඕන.

දෙමව්පියෝ - දරුවන්ට ගුණවන්ත වෙනකොට දරුවෝ - දෙමව්පියන්ට ගුණවන්ත වෙනවිට ඒ පරිසරය හොඳින් සකස් කර දුන්නම දරුවෝත් ඒ මාර්ගයේම ගමන් කරනවා. සමහර දෙමව්පියනට කර්ම දෝෂ අනුව එහෙම ලබන්න පිනක් නැහැ. කර්ම ශක්තියක් නැහැ. එයත් උපේක්ෂාවෙන් දරාගන්න වෙනවා. මමවත් මට නැතිනම්, කොහොමද දරුවන්ගෙන් වුනත් බලාපොරොත්තු වන්නේ. ඒ අවස්ථාවට මනස සකස් කර ගන්න.

ස්වාමියා - බිරිඳ ඔවුනොවුන්ට ගුණවන්ත විය යුතුය. සොහොයුරි සොහොයුරන්ට ගුණවන්ත විය යුතුය. ශ්‍රෝති හිතමිත්‍රයන්ට ගුණවන්ත විය යුතුය. ඕනෑම තැනක පිරිසක් ගුණවන්ත ලෙසින් දකින්න. අපි අපේ මාර්ගයට ගුණවන්ත වීම හොඳයි. ගුණමකු කෙනෙක් වෙන්න නරකයි. ගුණමකු වීමේ ලක්ෂණ ගුත්තිල කාව්‍යයේ හොඳින්ම පෙන්වා දී තිබෙනවා.

“ඉඳ ඉඳ එක වෙහෙර
විඳ විඳ දහම් මනහර
සිඳ බිඳ දුක් සසර
අහෝ දෙව්දත් නොදුටු මොක්පුර”

27. අන්‍යයෝ යුගග්‍රාහ (එකට එක කිරීම) ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි යුගග්‍රාහ නැත්තමෝ වන්නෙමු’යි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අන් අය එකට එක කරමින් සිටින්නෝය. එසේ නමුත් අපි එකට එක කරන්නේ නැත. මෙහි එකට එක කරනවා කියන වචන වලින් අදහස් වන්නේ යහපත් වූ යමක් නොවේ. සාමාන්‍ය ලෝකයා මෙය පවසන්නේ ‘ගැහුවොත් ගහනවා’ යන අදහසයි. තවත් සමහරු පවසන්නේ ‘මට එකක් කළොත් මම දහයක් කරනවා’ කියන අදහසයි. යමෙක් අපට වැරද්දක් කළා නම්, ඔහුට හෝ ඇයට සමාව දී, ඔහු හෝ ඇය කළ වැරද්ද පෙන්වා දිය හැකිය. ඔවුන් කළේ වැරද්දක් බව, ඒ අය පිළිගන්නේ නැති නම්, අපගේ පිරිසිදු සිතට ද්වේශය, වෛරය, පළිගැනීම වැනි සිතුවිලිවලින් සිත දූෂ්‍ය නොකර ගැනීමට තරම් සමාධිමය බලයක් අප කෙරේ තිබිය යුතුය. එසේ නොමැතිව ඔවුන් මට බැන්නා, මගේ දේවල් පැහැර ගත්තා, මට අවමන් කළා ආදී වශයෙන් සිතා තමනුත් ඔවුනට පෙරළා එවැනි දේ සිදුකිරීමෙන් සිදුවන්නේ අයහපතක් පමණයි. තමා කෙරේ පැවතුණු හෙද ගුණ වියැකී ගොස් තමාද අර නරක ගොඩටම වැටිය හැකිය. නිරපරාදේ තමා පමණක් නොව තම පවුල් පරිසරයම මහත් විපතකට ඇද වැටිය හැකිය. අනුන්ගේ ක්‍රියාවකින්, තමා විසින් තමාටම නිරයට පාර කපා ගැනීමක් විය හැකිය. මේ නිසා ඒ අය එකට එක කළත් අප එසේ කරන්නේ නැහැ යනුවෙන් සිතා කෙලෙස් සිදීම කළ යුතුය.

28. අන්‍යයෝ ඊෂ්ඨා කරන්නෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි ඊෂ්ඨා නොකරන්නමෝ වන්නෙමු’යි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

ඊෂ්ඨා නොකර වාසය කරන්න නම් කෙලෙස් රහිත සිතක් සකස් කරගත යුතුයි. මේ දේශනාව පුරාම මා සදහන් කළේ, අප සිතිය යුත්තේ කිසිවිටෙකවත් තමාව මතුකොට දක්වා ගැනීමට නොවෙයි. තමාගේ සිතෙහි කෙලෙස් තිබේනම් ඒ බව හඳුනාගෙන නැති කරගන්නත්, ඒ වගේම කෙලෙස් රහිතව (නැතිව) වාසය කරන විට කෙලෙස් නැතිව වාසය කරනවා යයි සිහිය පවත්වා ගැනීමටයි.

මේ පරිසරය තුළ ජීවත්වනවිට සමහර පිරිස් ඊෂ්ඨා කරමින් ජීවත් වෙන බව දකිනවා. නිකෙලෙස් සිතක් ඇතිකර ගැනීමට කැමති පුද්ගලයා හෝ පිරිස, අප ඊෂ්ඨා නොකරමින් වාසය කරනවා. අපේ සිතෙහි ඊෂ්ඨාව නැත යනුවෙන් කල්පනා කරනවා. ඊෂ්ඨා ආදී කෙලෙස් වලින් බැහැරවූ නිකෙලෙස් සිතක් පවත්වා ගන්නවා.

ගැඹුරින් සිතා බැලුවොත් මේ ඊෂ්ඨාව ඇතිවන්නේ තමාට සම්බන්ධකමක් තිබෙන ස්වභාවය අනුවයි. තෘෂ්ණාව ආරම්භ වන්නේ තමා මුල් කරගෙනයි. එසේ ගමන් කරන විට ඊෂ්ඨාවද ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ආරම්භ වෙන්න පටන් ගන්නේ තමාගේ ළඟිනුයි. ඒ ස්වභාවයෙනුයි. තමා ළඟින් සිටින පුද්ගලයන්, තමා සමඟ කටයුතු කරන පුද්ගලයන්, තමාගේ ක්‍ෂේත්‍රයෙහි සිටින අය සමඟ, තමාට ගැටළුවක් ඇතිවෙයි යනුවෙන් සිතන පිරිස සමඟ ඊෂ්ඨාවක් හටගන්නවා. ඒ පෘථග්ජන සිත්වල ස්වභාවයයි. නිදසුනක් ලෙසින් දැක්වුවහොත්, දුර රටක, වෙනත් පළාතක කෙනෙකුට විශාල ධනයක් ලැබී හොඳ ජීවිතයක් ගත කරනවා යයි අසන්නට ලැබුණොත් එය එතරම් සිතට වෙනසක් ඇති කරන දෙයක් නොවන්න පුළුවනි. නමුත් තමන්ගේ යාළුවෙකුට, දන්නා හඳුනන කෙනෙකුට එක්වරම විශාල ධනයක් ලැබුණා යයි කිව්වොත්, හිතේ වෙනසක් ඇතිවෙන්න ඉඩ තිබෙනවා.

තවත් නිදසුනක් ගතහොත් වෙනත් පාසැලක ඔබ නොහඳුනන තමාගේම වයසේ සිටින දරුවෙක් විභාගය ඉහළින්ම සමත් වුණාට ඔබට එය නොදනෙන්න ඉඩ තිබෙනවා. නමුත් ඔබේම පන්තියේ එකට සිටින ළමයෙක් විභාගය ඉහළින් සමත් වුණොත් ඔබගේ මනසෙහි ඇතිවන මානසික ස්වභාවය ඊෂ්ඨාවක් ලෙසින් මතුවෙන්න පුළුවනි.

රැකියාවක් කරන විට වෙනත් ආයතනයක එම ක්‍ෂේත්‍රයේම එම තත්ත්වයේම කෙනෙකුට උසස්වීමක් ලැබුණත් එය සිතට එතරම් හැඟීමක් ඇති නොවන්න පුළුවනි. නමුත් තමන් සේවය කරන ස්ථානයෙහි, තමන් සමඟ එකට සේවය කරන කෙනෙකුට උසස්වීමක් ලැබුණොත් එවිට ඊෂ්ඨාවක් මතුවෙන්න පුළුවනි.

මේ කරුණු අනුව මනාව පැහැදිලියි. මමත්වය මුල් කර ගෙනම මේ ඊෂ්ඨාව හට ගන්නා බව. මෙසේ වන්නේ ඇයි යන මානසික

ස්වභාවය අප සරලව තේරුම් ගත්විට, අප ඒ සිත් පිළිබඳව අවදියෙන් සිටිනවා. එවිට එය බැහැර කර ගන්න පුළුවනි. ඊෂ්ඨාව ඉතාම සියුම්. කෙලෙස් අපව වංචා කරනවා. සමහර විට තමන්වත් දන්නේ නැහැ මේක ඊෂ්ඨාවක්ද යන බව. සමහර අයෙක් ඒ අයට ප්‍රසන්න ඇඳුමක් නැත්නම්, ප්‍රසන්න ඇඳුමක් ඇඳගෙන සිටින අය කෙරෙහි ඊෂ්ඨාවෙන් බලන්න පුළුවනි. තමා තුළ ඊෂ්ඨාව හටගන්නා බව ඒ පුද්ගලයා තේරුම් ගන්නේ නැහැ. සියුම්වයි එළියට එන්නේ. මෙසේ කියන්නට පුළුවනි. 'ඔය ඇඳුම ඇන්දට දිරාගෙන යන කුණු පඤ්චස්කන්ධයක් නේ වහගෙන ඉන්නේ.' මේ දිරාගෙන යන පඤ්ච ස්කන්ධයක් බව හැඳිවයි. නමුත් එතැනදී මතුවුණේ ඒ අදහස නොවේ. එයින් මතුවුණේ ඊෂ්ඨාවයි.

තවත් සිතකට තව කෙනෙකුගේ ගුණ කියන විට අහගෙන සිටීමට අකමැති වෙන්න පුළුවනි. එවිට ඊෂ්ඨාවක් හටගන්න ඉඩ තිබෙනවා. හැබැම ගුණ මතු කර කියනවිට සමහර විට නැහැණ මෙන් සිටින්න පුළුවනි. සමහර විට ඒ ගුණ වැහෙන්න මොනවා හෝ කියන්න පුළුවනි. "ඔය විදියට කිවුවට පුද්ගලයාගේ තරම මමතේ දන්නේ. හැබැ ගුණ වසමින් අගුණ කියන්න පුළුවනි. හැබැ ගුණ මතුවන විට එයට ඉඩදිය යුතුයි. එසේ නොවුණොත් එතැනදී ඊෂ්ඨාව ඉස්මතු වෙනවා. ඊෂ්ඨාව සියුම්ව එන්න පුළුවනි.

මේ කරුණු දැනගෙන අපේ සිත් තුළ මනාව සිහිය පිහිටුවා ගෙන ඊෂ්ඨාවෙන් වැළකෙන්න යයි සඳහන් කරන්නේ. මෙහිදී අන් අය යයි සඳහන් කරන්නේ ඒ අය ඊෂ්ඨා කරනවිට, අපට සමාන කරන්නවත්, වෙන් කරන්නවත්, තමන් උසස් කර අන් අය පහත් කරන අදහසින් වත් නොවෙයි. ඒ අය කරන කටයුතු දැක තමන් නිවැරදි කෙනෙක් වෙන්න යන අදහසයි.

දේවදූත සූත්‍රයේ සඳහන් කරන්නේ, "දේවදූතයන් දැක්කේ නැද්ද?" යනුවෙනුයි. මේ දේවදූතයන් දැකලත් ඇයි සිත, කය, වචන යන තුන්දොරින් සංවර වුණේ නැත්තේ. සුවරිත මාර්ගයට ඒමට නොහැකි වුණේ ඇයි? යනුවෙනුයි අසන්නේ. සිතේ ඊෂ්ඨාවක් ඇතිවුණහම ඒ ඇත්තන්ට සැනසිල්ලක් නැහැ. එය සිතට කරදරයක්. මහත් වූ පීඩාවක් ගෙන දෙනවා. ඊෂ්ඨාවෙහි ඉතා සියුම්ම හටගන්නා ලක්ෂණයයි.

කරණයමෙන් සුත්‍රයේදී සඳහන් කරන්නේ, 'ආයුසා ඵකපුත්තමනුරක්ඛේ' මව් කෙනෙක් තම ජීවිතය දෙවෙනි කර දරුවාගේ ජීවිතය පළමුකොට රකිනවා යනුවෙනි. නමුත් අභාවිත සිතක් පැවතුණොත් මේ අම්මගේ හිතෙහි දරුවා කෙරෙහිත් ඊෂ්ඨාව සියුම්ව හටගන්න අවස්ථා ඇති වෙනවා. දරුවෝ ලොකු මහත්වී විවාහ ජීවිත ගත කරන විට සියුම් ලෙසින් ඊෂ්ඨාව හටගන්න ඉඩ තිබෙනවා. මෙය මව් කෙනෙකුට පමණක් නොව පියවරුන්ගේ සිත් තුළත් ඇතිවෙන්න පුළුවන්. දරුවෝ දෙතුන් දෙනෙක් සිටින නිවෙස්වල ඒ අය විවාහ දිවියට පත්වී වෙන්වූ පසුව සමහරවිට එක් දරුවෙක් කෙරෙහි පමණක් වැඩිපුර ලෙන්ගතු කමක්, ආදරයක් ඇතිවෙන්න පුළුවන්. අනිත් දරුවන් කෙරෙහි, ඒ දරුවන්ගේ දරුවන් හොඳින් ඉගෙන ගත්තොත් හෝ යම්කිසි ඉහළ තත්වයකට පත්වන විට ඒ අම්මගේ හිතේ ඒ දරුවන් කෙරෙහි ඊෂ්ඨාවක් ඇතිවෙන්න පුළුවන්. මේ අභාවිත හිත තුළ තමන් හිත් ගත් දරුවට ලෙන්ගතුකමක් සහ අනෙක් දරුවන් කෙරෙහි ඊෂ්ඨාවක් හටගන්නවා. කෙසේ වෙතත්, සත්පුරුෂ සහ ධර්මයෙන් ශික්ෂණය වූ දෙමවුපියෝ දරුවන්ට ඊෂ්ඨා හෝ වෛර කරන්නේ නැහැ. බොහෝම පරිස්සම් විය යුතු අවස්ථාවක්. කෙලෙස් අපි නොදැනීම මතුවෙන්න පටන් ගන්නවා.

ඒ නිසයි අන් අය ඊෂ්ඨාවෙන් සිටිනවා. අප එසේ නොවී සිටිනවා යනුවෙන් සල්ලේඛය කරන්න. (නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගන්නයි සඳහන් කළේ.) මෙවැනි සිතුවිල්ලක් ඇතිවන විටම සැබැවින්ම මේ සිතුවිල්ල කුමක්ද, මේ සිත කුමක්ද යන්න නුවණින් සිහිපත් කළ යුතුය. තමන්ගේ සිතෙහි ඇතිවූ කෙලෙස් සිතුවිල්ල කුමක්ද යන්න භාවිත සිත තුළට දූනෙන්න පටන් ගන්නවා. මනා කොට සිහිය පවත්වා ගත්විට එනම් සතර සතිපට්ඨානයෙහි (කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා, චිත්තානු පස්සනා, ධම්මානුපස්සනා) සිහිය පිහිටුවා ගත්විට මේ සිතේ ඇතිවන්නේ තරහවක්, වෛරයක්, ගුණමකුකමක්, අනුන්ගේ දොස් දැකීමක්, එකට එක කිරීමක්, ඊෂ්ඨාවක් ආදී වශයෙන් යන්න හොඳින් තමන්ටම අවබෝධවෙන්න පටන් ගන්නවා.

29. අන්‍යයෝ මසුරෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි මසුරෝ නොවන්නෙමු'යි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

මසුරු (මච්ඡරිය) යනුවෙන් මෙහිදී අදහස් කළේ තද ලෝභය යන අදහසයි. නිවන අරමුණු කරන ගමනේදී මසුරු බව බලවත් පීඩාවක්. දනාදි කුසල කර්මවල නිරතවීමෙන් මසුරු බව බැහැර කළ හැකිය.

තනිවම කැවුම් අනුභව කරන්නට සිතූ මසුරු සිටිනාණන් කෙනෙක් මුගලන් මහ රහතන් වහන්සේ දමනය කළ ආකාරය ඔබ අසා ඇති. මොනතරම් මසුරු ද කියනවා නම් තම ස්වාමී දියණියටවත් නොදී කැවුම් කැමටයි උත්සාහ කළේ. එවැනි පුද්ගලයින් වර්තමාන පරිසරයේ පවා සිටින්න පුළුවන්. සුලභයි. ස්වාමියා - බිරිඳ වුවත් දෙදෙනාටවත් නොදී සිටින්න පුළුවන්. දරුවෝ දෙමව්පියන්ට නොදී සිටින්න පුළුවන්. දෙමව්පියෝ - දරුවන්ට නොදී සිටින්න පුළුවන්.

විවිධ පුද්ගලයන් අතර විවිධ වර්ග ලක්ෂණ මතුවෙන්න පුළුවන්. ඒනිසා කුඩා කළ සිටම අපේ වර්තවලට පරිත්‍යාගය, දානය, ඔබේ වචනයෙන් සඳහන් කරනවා නම් බෙදා හදා ගන්නවා කියන දේ පුරුදු කළ යුතුයි. එය වැදගත් ලක්ෂණයක්. අන් අය මසුරුව සිටිනවිට, අපි මසුරු නොවී සිටින්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුය. පරිත්‍යාගයට, දීමට පුරුදු වූ විට ඒ සිත තුළ විශාල සැහැල්ලුවක් දූනෙන්න පටන් ගන්නවා. මොනතරම් දේ අල්ලාගෙන සිටියත් මේ විඤ්ඤාණය බැහැර ව ගිය පසු සියල්ලම අවසන්. එසේනම් කුමක් වෙනුවෙන් මේ සියල්ල මගේ, මම යනුවෙන් සුදුසු පරිදි, සුදුසු අයට හොඳ, පරිත්‍යාග නොකොට තබාගෙන (අල්ලාගෙන) සිටින්නේද? සමහර විට රාත්‍රියේ නින්දට ගිය ඔබට හිමිදිරියෙහි පිබිදෙන්නට නොහැකිව හුස්ම පොදු ගිලිහුණොත් ඒ අල්ලාගත් සියල්ලම අවසන්. මොනතරම් අස්ථිර වූ ජීවිත පැවැත්මක්ද, උපන් හැම සත්ත්වයෙකුටම පවතින්නේ. මච්ඡරිය, තද ලෝභී බව, මසුරු බව සිත් තුළ ඉතාම තදින් ඇලී තිබෙන ක්ලේෂයකි.

30. අන්‍යයෝ කෙරාටිකයෝ (සධා) වන්නාහුය. හේදී අපි කෙරාටික නොවී (අසධා) වාසය කරන්නෙමු'යි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

සිතේ එක් අදහසක් සඟවාගෙන කථා කරන, ක්‍රියාකරන පුද්ගලයින් කෙරාටිකයන්ය. 'මායාවී' යන අදහසටත් ගැලපෙනවා. මේ කෙරාටික කම අකුසල පැත්තට බරවූ වෛතසිකයක්. සිතේ යම් දෙයක් සඟවාගෙන යහපත් වූ යමක් කරන්නේ නම් එය කෙරාටික කමක් වන්නේ නැහැ.

ගුණ යහපත් වූ ගුරුවරයෙක් ශිෂ්‍යයා නිසි මගට ගැනීමට යම් වූ අදහසක් හිතේ තිබෙනවා. නමුත් එය නොපෙන්වා, සඟවා ගෙන කටයුතු කරනවා. ඒ ශිෂ්‍යයා යහමගට ගැනීමට යහපත් වූ චේතනාවෙනුයි. ශිෂ්‍යයාට සුදුසු කල කිවයුතු දේ තිබෙනවා. සුදුසු කල්හි දිය යුතු දේ තිබෙනවා. සුදුසු පරිදි ලබාදිය යුතු දේ තිබෙනවා. කරන්න උවමනා මේ දේ යයි සිතේ තිබෙනවා. ඒ වගේම මෙලෙසින් ක්‍රියා කරන දෙමව්පියන් සිටිනවා. නියම මාර්ගයට පැමිණෙන තෙක් නියම දේ නොකියා සිටින්න ඉඩ තිබෙනවා. සිතේ සඟවාගෙන යහපත් වූ චේතනාවෙන් යමක් කරන්න, කියන්න පුළුවනි. එය කෙරාටික කමක් වන්නේ නැහැ.

නමුත් වරදක් කරන අදහසින් සඟවාගෙන හැඟීම් පහළ කරනවා නම්, එය ඇස් දෙකෙන් වෙන්න පුළුවනි, වචනයෙන් වෙන්න පුළුවනි, ක්‍රියාවෙන් වෙන්න පුළුවනි. එය කෙරාටික කමක් වෙනවා. මෙවැනි කෙලෙස් ඉතාම සියුම් ඒ අය කෙරාටිකයි. අපි කෙරාටික නොවී නිකෙලෙස් සිතක් ඇතිව වාසය කරමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

වර්තමාන පරිසරයෙහි යම් අයෙක් සිතන වැරදි අදහසක් නම් කෙරාටික නොවී, වංක නොවී කටයුතු කරන්න අපහසුයි යන අදහස. එය ධර්ම මාර්ගයට නොගැලපෙන අදහසක්. බොහෝදෙනා කියන අදහසක් නම් ව්‍යාපාර කරන්න නම් කෙරාටික විය යුතුයි. නැත්නම් දියුණුවක් නැත යන්නයි. එය පාපී චේතනාවෙන් ලබන දියුණුවක්. ධර්ම මාර්ගයේදී නම් එතැන පව් රැස්වන්නේ නම්, අකුසල් රැස්වන්නේ නම් එය නොකර සිටීම වඩා යහපතක් ගෙන දෙනවා. මොනදේ කළත් එයින් ඇතිවන්නේ මහත් වූ විපත්තියක්.

මේ සිදුකරන සියල්ලම අනිච්ච, දුක්ඛ, අනාත්ම යන ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත්. වර්තමානයේ ආහාරපාන වලට සිදුකරන රැවටිලි, වංචා හේතුවෙන් මොනතරම් පාපයක්, අකුසලයක් රැස් කරනවාද? ආහාරපාන වලට වංචා කිරීම නිසා මිනිසුන්ට ලෙඩදුක් දීමෙන්, මිනිසුන්ගේ ආයු ශක්තිය අඩු කිරීමෙන්, කායිකව ලෙඩ දුක් ඇති කරන දුක් වේදනාවන් දැන දැනත් සිදු කිරීමෙන් මොනතරම් අකුසල් රැස් වෙනවාද?

ධර්මයෙහි සඳහන් කරන අයුරින් අඩුවෙන් කිරීමට, අඩුවෙන් මනිනවා. හොඳ දේ යයි කියමින් නරක දේ, අයහපත් දේ දෙනවා. අඩු වැඩි කර සකස් කර දෙනවා. මේ විවිධාකාරයෙන් කරන දේවල් කෙරාටික දේවල්. බලවත් වූ පාපී අකුසල් මේවායෙහි විපාක ලබන විට කෙළවරක් නැතිව පසු පස එන්න පටන් ගන්නවා. උහුලාගන්න නොහැකි තරමට මහත් වූ විපත්තියක් බවට පත්වෙනවා.

31. අන්‍යයෝ මායා ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි මායා නැත්තමෝ වන්නෙමු'යි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අන් අය මායාවෙන් යුක්තයි. මෙහිදී අදහස් කරන්නේ රැවටිලි කරන අයෙක් යන්නයි. මම හෝ අපි මායා නැත්තෝ වන්නෙමු'යි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කර ගත යුතුය. ඇයි අප මායාකරුවන් වන්නෝ?

කෙරාටික වගේම මායාවත් බරපතල අකුසල කර්මයක්. තවත් කෙනෙක් රවටා විපතක් කරන්න සැලසුම් කිරීම. අභිංසක දරුවෙක් රවටා වරදක් කිරීම. දියණියක් රවටා වරදක් කිරීම, ගුණ යහපත් පිරිමි කෙනෙක් වුවත් ඒ ගුණ යහපත්කම මුල් කරගෙන රවටා වරදක් කරන්න පුළුවනි. ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් වුවත් රවටා වරදක් කරන්න පුළුවනි. මේ කෙලෙස් වලට හසු වුණොත් තමන් මායා කරුවෙක් වගේ අනික් අයව රවටා, වරදට පොළඹවා තමන්ට අවශ්‍ය දේ කරගන්න පුළුවනි.

සමහරු මායාකරුවෙකු ලෙසින් මායා පෙන්වනවා ධනය ලබාගන්න. සමහර ඇත්තෝ කියන්නේ, 'ඒ කථා කළ විදියට මට නම් හිතාගන්නත් බැහැ මෙවැනි දෙයක් කළා කියාල'. සමහරු ඒ අයගේ

හැසිරීම, කථාව, ඇඳුම්, පැළඳුම් මේ විදියට මායාවලට හසුවෙනවා. විශේෂයෙන් ම තරුණ දරුවන්, දියණිවරු ඒ මායාවලට හසුවෙනවා. ඒ වගේම මෑණිවරු ඒ මායාවලට හසුවෙන්න පුළුවන්. හොඳින් කරුණාවෙන් හිත ගන්න ලෙන්ගතුකම පෙන්වා ඒ මායාකාරී පුද්ගලයාගේ ස්වභාවයට හසුවෙනවා.

කාන්තා - පුරුෂ දෙපක්ෂයම මේ ආකාරයට සිටින්න පුළුවන්. ඒ මායා පුද්ගලයා, අතින් කෙනෙක් දුර්වලකම්, අඩුපාඩු මැනවින් වටහාගෙන ඒ අයව රවටන්න පුළුවන්. ඒ අයගේ හිත වෙනස් කරන්න පුළුවන්. එයත් අකුසලයක්. මේ 'මායාව' පුද්ගලයන්ට අකුසලයට දක්ෂතාවයක් මැනවින් තිබෙනවා.

බොහොම කරුණාව නම් ශ්‍රද්ධාවන්ත නම් එතැන බුදුදහමේ පෙන්වා දෙන ශ්‍රද්ධාව සහ කරුණාව මනාව සිහිය සමඟින් පවතින්න ඕනෑ. ශ්‍රද්ධාවන්ත බව, කරුණාවන්ත බව හැබෑවයි. නමුත් සම්පජානකාරී බව තිබෙනම් එයට රැවටෙන්නේ නැහැ. ශ්‍රද්ධාවයි, කරුණාවයි තිබූ පමණින් මව්කුමියකට හෝ කාන්තාවකට තනි මග අත් පිරිමියෙකු සමගින් රාත්‍රියෙහි ගමන් කිරීම ගැළපෙන්නේ නැහැ. වරදක් කරන අදහස නොවෙයි. යහපත් වූ දෙයකට වුණත් (හදිසීම අවශ්‍යතාවයක් නොවේනම්) එසේ ගමන් කිරීම සුදුසු දෙයක් නොවේ.

ඕනෑම කෙනෙකුගේ චරිතයේ තිබෙන යම් වූ ලක්ෂණ දෙස එවැනි පුද්ගලයන් බලාගෙන සිටිනවා. හොඳින් දන්දෙන, පරිත්‍යාග කරන කෙනෙක් පිළිබඳව මේ 'මායාව' පුද්ගලයා දන්නවා. පරිත්‍යාගශීලී පුද්ගලයාව රවටාගෙන, හඬා දොඩා නොයෙක් ආකාරයේ මවාපෑම් කරමින් දුක් ඇතිවන ස්වභාවයට කථා කරනවා. එසේ කරමින් ඒ අයව රවටා ගන්නවා. සමහරවිට මුදල් වලට, එසේ නැත්නම් වෙන කරදරයකට හසුවූ බොහෝ දෙනෙකුගේ ජීවිතවල මෙවැනි අත්දැකීම් ඇති. එතකොට තමා ඔබට අවබෝධ වන්නේ. නමුත් කාලයක් ගියාට පසුවයි. මේ පුද්ගලයා හැසුරුණු විදියට, කථා කළ ආකාරයට හිතාගන්න වත් බැහැ. මායාව පුද්ගලයෙක් කියලා.

මේ පිරිස් අතර තිබෙන මායාවන් දැක මම නම් එවැනි මායා කරුවෙක් වන්නේ නැහැ. අප එසේ මායාවෙන් යුක්ත වන්නේ නැහැ

යනුවෙන් අධිෂ්ඨාන ඇති කර ගත යුතුයි. අන් අය (බාහිර පුද්ගලයන්) නොවේ තම පවුල් තුළත් ස්වාමියා - බිරිඳ, දෙමව්පියන් - දරුවෝ වත් එසේ මායාව තත්ත්වයට පත්වන්න සුදුසු නැහැ.

32. අන්‍යයෝ තද බව (ස්ථම්භ) ඇත්තෝ වන්නාහුය. අපි තද බව නැත්තමෝ වන්නෙමු'යි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

තද බව නම් කුසලයෙන් බැහැරව අකුසලයෙන් යුත් හිතක් ඇතිකර ගන්නවා යන අදහසයි. සමහර ඇත්තන්ට කොපමණ සඳහන් කළත්, තමන් ගත් අරමුණ, අදහසින් දැනගත්තත් එය පවක්, පාපී මාර්ගයේ ගමන් කරන්නේ කියලා, නමුත් ඒ හිත වෙනස් කරන්නේ නැහැ. හිත හරිම තදයි. ස්ථම්භයෙන් යුක්තයි. සමහර අය මෙසේ සඳහන් කරනවා. "ඕනෑකෙනෙක් ඕනෑ දෙයක් කියපුදෙන්. එයා මට කන්න, බොන්න, අදින්න දෙනවද? මට ඕනෑ දේ මම කරනවා."

නමුත් ධර්මයෙහි පැහැදිලි කරන්නේ කුඩා කෙනෙක් වුවත් පාපය, වැරද්ද පෙන්වා දෙනවා නම් ඒ පාපයෙන් වැරද්දෙන් ඉවත් වෙන්න, බැහැර වෙන්න පුළුවන්. නමුත් ඉතා තද පුද්ගලයාට මොන තරම් සඳහන් කළත් ඒ පුද්ගලයාත් පාපී අදහස් වෙනස් කරන්නේ නැහැ. සමහර දෙමව්පියෝ, දරුවෝ ගැන සඳහන් කරනවා, 'ඒ දරුවා හරිම තද ගති ඇති කෙනෙක්.' ස්වාමි - භාර්යා අතරත් එවැනි තද ගති, තද අදහස් ඇති අය සිටිනවා.

මොනතරම් හොඳින් පෙනුණත් මෙය විපතක්, කරදරයක් කියා, ඒත් ඒ අදහස් නම් වෙනස් කරන්නේ නැහැ. සමහර විට තමන්ට පමණක් නොවෙයි පවුල් පරිසරයෙහි පටන් මෙයින් විපතක් සිදුවෙනවා යයි දැන දැනත් ඒ හැසිරීම ඒ සිතුවිලි ඒ වචන නම් වෙනස් කරන්නේ නැහැ.

තද බව කෙතරම් ද කියනවා නම්, 'මේක තමා මගේ ක්‍රමය' යයි සඳහන් කරමින් වෙනස් වන්නේ නැහැ. නමුත් බොහෝ පිරිසකට විපත් වෙනවා නම් එය හොඳ ක්‍රමයක් නොවේ. එය අපායගාමී ක්‍රමයක්. ඒනිසා එවැනි තද අය දෙස දැක ඇති දත බවින් වැළකී වාසය කරමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය. නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුයි.

33. අන්‍යයෝ අධිකමාන ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි අධිකමාන නැත්තමෝ වන්නෙමු'යි සල්ලේඛය කළ යුතුයි.

මානය යනු ඉතාම භයානක කෙලෙසයක්. මෙය කෙතරම් භයානකද කියනවා නම් රහත්වීම දක්වාම කෙළවරටම තිබෙනවා. දස සංයෝජනවලදී රහත් වන විටයි මානය නැතිවන්නේ. සකදාගාමී, අනාගාමී වුවත් මානය තිබෙනවා.

දස සංයෝජන වලින් මුල් පහවන සක්කාය දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සීලබ්බක පරාමාස, කාමරාස, පටිස යන පහෙන් මුල් තුන සෝවාන් වන විට බැහැර වෙනවා. සකදාගාමී වීමේදී කාමරාග, පටිස තුනී වෙනවා. අනාගාමී වනවිට ඒ දෙක (කාමරාස, පටිස) නැති වෙනවා. ඉතිරි සංයෝජන පහ (රූප රාග, අරූප රාග, මාන, උද්ධච්ච, අවිජ්ජා) ඉතිරි වෙනවා. ඒවා රහත් බවේදී නැතිව යනවා.

මානය තුන් ආකාරයකට සඳහන් කළා.

- හීන මාන
- සෙය්‍ය මාන
- සද්දි මාන

මෙම තුන් ආකාරයක මානය නැවතත් නව ආකාරයකට බෙද දක්වා තිබෙනවා.

අන් අය අධිකමානයෙන් යුක්තයි. අපි එසේ නොවෙන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කර ගත යුතුයි. එදිනෙදා ජීවිත තුළින් කටයුතු කරනවිට අපට දකින්න පුළුවනි, මානය නැතිව සිටින විට අන් අය ගරු කරන්නේ නැහැ, සලකන්නේ නැහැ යන අදහසක් ඇති වෙන්න පුළුවනි. නමුත් ධර්ම මාර්ගයේදී එය ධර්ම විරෝධීයි.

කරණීය මෙත්ත සුත්‍රයේදී සඳහන් වන්නේ 'අනතිමානී' මානය දුරුකරගන්න යන අදහසයි. අන් අය අධිකමානයෙන් යුතු බව දැක ඒ අය පහත් කරන අදහසින් නොවේ. ඒ අවස්ථාවට පත්වුණොත් එය කෙලෙස් සහිත සිතක් වෙනවා. ඒ නිසා නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කර

ගත යුතුයි. අපි වරදවා අවබෝධ කරගන්න නිසයි නොදැනීම කෙලෙස් වලට හසුවී තිබෙන්නේ.

34. අන්‍යයෝ දුට්ඨයෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි සුවචයමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අන් අය නරක, දුර්වචන කතා කරන අකීකරු, නරක් අදහස්, නරක සිතුවිලි, සමඟ සුවච නොවී කටයුතු කරනවා. එනම් මුරණ්ඩුව සිටිනවා. අපි සුවචව කටයුතු කරනවා යයි නික්ලේසි හිතක් ඇති කරගත යුතුය. සිතුවිලි වලින් වචනයෙන් හා ක්‍රියාවෙන් සුවච කෙනෙක් කීකරු කෙනෙක් විය යුතුය.

සුවච ස්වභාවයේදී ඉතාම යහපත් වූ වර්තයකි රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේගේ වර්තය. උන්වහන්සේ ඉතාමත් සුවචයි. සිතුවිලි වලින් වචනයෙන්, ක්‍රියාවෙන්, වරදක් කළේ නැහැ. එක්තරා අවස්ථාවකදී බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් නීතියක් පැනවූවා, සාමනේර ඇත්තන්හට, උපසම්පදා ස්වාමීන් වහන්සේලා සමඟින් එක් වහලක් යට සැතපෙන්න එපා යනුවෙන්. ඒ නීතිය නිසා රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේ සැතපෙන්නට කුටියක ඉඩ තිබුණේ නැහැ. උන්වහන්සේට එළියට එන්න සිද්ධවුණා, සැතපෙන්න ස්ථානයක් තිබුණේ නැති නිසා. උන්වහන්සේගේ සිතේ කිසිම ගැටළුවක් ඇතිවුණේ නැහැ. උන්වහන්සේ රාත්‍රිය ගත කළේ වැසිකිලිය තුළයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ උදෑසන වැඩම කළ විට ඇතුලේ සිටින්නේ කවුද යනුවෙන් විමසන විට, 'ස්වාමිනි, මම රාහුල.'

ඇයි රාහුල මෙතැන?

එවිටයි සඳහන් කළේ, 'විනය නීතිය නිසා මට එළියට එන්න සිද්ධ වුණා.' මෙය පැමිණිලි කිරීමක් නොවෙයි. ඒ සිදුවීමයි රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේ සඳහන් කළේ. ඊට පසුවයි විනය නීති සංශෝධනය කළේ, හිරු නැඟීම ආරම්භවන විට සාමනේර ඇත්තෝ ඒ කුටි වලින් බැහැරව යන්න.

රාහුල ස්වාමීන් වහන්සේ බොහොම සුවවයි. සමහර දිනවලදී උන්වහන්සේ ගේ මේ සුවව බව බලන්න මිදුල ඇමද අවසන් කළ පසු නැවතත් ඒ තැන්වලට කුණු දමනවා. බොහොම ඉවසීමෙන් සියල්ලම අමදිනවා. උන්වහන්සේ කිසිම දිනක ගැටීමක් ඇති කරගෙන නැහැ.

සමහර අය කියන්නේ ඉවසීමේ සීමාවක් තිබෙන්න ඕන කියලා. ධර්මයට අනුව නම් ඉවසීමට සීමාවක් නැහැ. ඉවසීම ඉවසීමමයි. ඉවසීමත් අවබෝධයෙන්ම ඉවසිය යුතුයි. සමහරු කියන්නේ, 'කරන්න දෙයක් නැති නිසා මම ඉවසාගෙන සිටියා' යනුවෙන්. නමුත් එය ඉවසීම නොවෙයි. ඉවසීම යනු ගැටීමක් එනම් පටිසයක් ඇති කර නොගෙන අවබෝධයෙන්ම හිතේ ඇති කරගන්නා මෘදු ස්වභාවයයි. ඒ මෘදු බව සමගිනුයි ඉවසීම පහළ වෙන්නේ. අපට පුරුදු වෙන්න මොනතරම් ගුණධර්ම තිබෙනවද? අන් අය සුවව නැති වන විට අපි සුවව වාසය කරමුයි සල්ලේබය කළ යුතුයි.

35. අන්‍යයෝ පාපමිත්‍රයන් ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි කල‍්‍යාණ මිත්‍රයන් ඇත්තමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේබය කළ යුතුය.

පළමුවෙනිම දේ තමා සම්මුතියේ හඳුන්වන 'මම' කවුරුද යන්න නිවැරදිව තේරුම් ගැනීම. තමන් තුළ අප්‍රමාණ වැරදි, අඩුපාඩු, නුගුණ තිබියදී අන් අය තුළින් නිවැරදි, ගුණ යහපත්කම ආදිය බලාපොරොත්තු වෙන්න හොඳ නැහැ. එය පාපී ක්‍රියාවක්. සමහරවිට ඒ පුද්ගලයා සිතාගෙන සිටින්නේ තමන් හොඳ කල‍්‍යාණ මිත්‍රයෙක් ලෙසටයි. අන් අය තමා පාප මිත්‍රයන්, පාපී පුද්ගලයන්. නමුත් නුවණැති පුද්ගලයෙක් අවබෝධයෙන් යුතුව බැලූවොත් ඔබයි වැරදි කරන්නේ. ඔබයි පාපී වැඩ කරන්නේ යනුවෙන් දකිනවා.

පළමුවෙන් ම තමන් කවුරුන්ද යන්න අවබෝධ කරගන්න. එවිට තමන්ට තමන් ගැන සුළු වෙන් හෝ අවබෝධ කරගන්න පුළුවන්. සමහර විට ගෙදරම සිටින ඔබේම අය, ඔබ ගැන කියන විට, ඔබටම වැටහේවි ඔබ කවුද කියලා. නමුත් බාහිර පරිසරයේ සිටින අය දකින්නේ බොහොම හොඳ කල‍්‍යාණ මිත්‍රයෙක් ලෙසිනුයි. මොනතරම් රැවටිලාද? බාහිර පුද්ගලයන් ඇසුරෙහි සිටිනකම් හොඳ ගුණ කපා

කරනවා. ඔවුන් නැති තැන දොස් කියනවා. ඔවුන්ගේ නුගුණ කියනවා. තමා, තමාගෙන්ම විමසන්න ඕන, තමා කවුරුන්ද යනවග. එවිට තමන්ටම අවබෝධ වෙනවා, තමා යහපත් කෙනෙක් නොවන බව. තමා විසින්ම තමා රවටා ගැනීමකි කරන්නේ. ඒ අවබෝධයෙන් යුතුව අන් අය පාප මිත්‍රයන් ඇතිව වාසය කරනවිට අප කල‍්‍යාණ මිත්‍රයන් ඇතිව වාසය කරන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුය.

මෙතනදී මානයක් ඇති කර ගැනීමට නොවෙයි. පාපී මාර්ගයෙන් ඉවත් වී, පාප මිත්‍ර ඇසුරෙන් මිදී ඒ බව තේරුම් අරගෙන මමත් යහපත් කෙනෙක් වී යහපත් වූ පිරිසක් ආශ්‍රය කරමින් යහපත් වූ මාර්ගයේ ගමන් කරනවා. එවිට 'මානය' ඉවත් වෙනවා. මාර්ගය තුළ නිවැරදි පිරිසක් සමඟ ගමන් කරනවා යන තැන සිත සකස් වෙනවා. රාග - දෝෂ - මෝහ බැහැර වෙනවා නම් එයයි මාර්ගය.

සමහර විටක ඔබ සඳහන් කළොත් 'මම ටික දිනකට ආරණ්‍යකට හෝ වනයකට යනවා භාවනා කරන්න' කියලා. එතනදීත් රාග, දෝෂ, මෝහ බැහැර වෙන්නේ නැත්නම් මුළු ජීවිත කාලයම කැලයක සිටියත්, ගහක් මූලක සිටියත් ආරාණ්‍යයක සිටියත් තේරුමක් නැහැ. රාග, දෝෂ, මෝහ බැහැර වන්නේ කොහොමද? කොතැනද? කල‍්‍යාණ මිත්‍ර ස්වභාවයත් සමඟ තමන් සකස් වෙන්නේ කෙලෙසද යන්නයි වැදගත් වන්නේ. ස්ථානය කුමක්ද යන වග නොවේ.

අශ්‍රැතවත් ස්වභාවය නිසා අපට වරදින අවස්ථා තිබෙනවා. නමුත් ඒ සමඟින් ගැටෙන්නේ නැතිව එය උපේක්ෂාවෙන් දකින්න ඕන. පෙන්වා දිය යුතු අවස්ථාවක පෙන්විය යුතු ක්‍රමය අනුව ධර්මයට ගලපා පෙන්වා දුන්නාට වරදක් නැහැ. එසේ නැත්නම් නිහඬව සිටිය යුතුය. තමාගේ සිත තුළ ඒ පාපී සිතුවිල්ල සමඟින් ගැටීමක් ඇතිවෙන්න ඉඩ තිබෙනවා. නමුත් නුවණැති අය ගැටෙන්නේ නැහැ. ඒ පිළිබඳව නුවණින් සිතා ඊට පසු තමන් නිවැරදි වුවත්, උපේක්ෂාවෙන් දකිනවා. නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කර ගන්න කොට මේ මාර්ගයට හිත සකස් වෙනවා. අන් අය පාප මිත්‍රයෝ ඇත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි කල‍්‍යාණ මිත්‍රයන් ඇතිව වාසය කරන්නෙමුයි සල්ලේබය කළ යුතුය.

36. අන්‍යයෝ ප්‍රමන්තයෝ (ප්‍රමාදීව) වාසය කරන්නාහුය. මෙහිදී අපි අප්‍රමාදීව වාසය කරන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

මෙහිදී ප්‍රමාදය යනු කාලය පිළිබඳව නොවේ. කුසල් නොකිරීමයි. කුසලයට ඇති ප්‍රමාදයයි.

අප්පමාදො අමතපදං - පමාදො මච්චුනොපදං
අප්පමත්තා න මීයන්ති - යෙ පමත්තා යථා මතා

අප්‍රමාදය නිවනට මගයි. ප්‍රමාදය මරණය හෙවත් සසර දුකට මගයි. අප්‍රමාද වූවෝ නොමියෙති. ප්‍රමාද වූවෝ ජීවත් වුවත් මළවූත් වැනිය. නොපමාච්චුවෝ මරණයක් නැති තත්ත්වයට පැමිණෙති. පමාච්චුවෝ ඒ තත්ත්වයට නොපැමිණ නැවත මරණයට පත්වෙති. අන් අය ප්‍රමාදීව වාසය කරන්නාහුය. අප අප්‍රමාදීව වාසය කරන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කර ගත යුතුය.

37. අන්‍යයෝ ශ්‍රද්ධා නැත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අප ශ්‍රද්ධා ඇත්තමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

'සද්ධොහොති සද්දහති තථාගතස්ස බෝධිං - ඉතිපි සො භගවා අරහං...' ආදී සරලව සඳහන් කළොත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි අවබෝධයෙන් යුක්තව පැහැදීමක් ඇති කරගන්නවා. මෙහි බෝධිය යනු චතුරායඝී සත්‍ය ධර්මය අවබෝධයයි. මෙය ආකාරවතී ශ්‍රද්ධාවයි. 'ඉතිපි සො භගවා අරහං' ආදී වගයෙන් බුදු ගුණයන් කෙරෙහි අනවබෝධයෙන් (අවබෝධයක් නැතිව) පැහැදීමක් ඇති කරගත්විට ඇති ශ්‍රද්ධාව අමුලිකා ශ්‍රද්ධාවයි.)

'ඉතිපි සො භගවා අරහං...' ආදී බුදු ගුණයන් සප්ඤ්ඤායනස කරන විට 'අරහං', 'සම්මා සම්බුද්ධො' යන බුදු ගුණයන් එකින් එක හැකි ආකාරයෙන් අවබෝධයෙන් යුතුව තේරුම් ගත යුතුය. සැබෑ ශ්‍රද්ධාවෙන් එනම් ආකාරවතී ශ්‍රද්ධාවෙන් යුතුව මේ අරහං ආදී බුදුගුණ අවබෝධයෙන් යුක්තව අප දකිනවිට ශ්‍රද්ධාවේ ලක්ෂණ පෙන්නුම් කරනවා.

'දස්සනකාමො සීලවතං
සද්ධම්මං සොතු මච්චති
විනෙය්‍ය මච්චේර මලං
සවෙ සද්ධෝති වුච්චති'

දස්සනකාමො සීලවතං - සිල්වත් අය යහපත් අය දකින්න තිබෙන කැමැත්ත.

සද්ධම්මං සොතු මච්චති - ධර්මය ඇසීමට තිබෙන කැමැත්ත.

විනෙය්‍ය මච්චේර මලං - මසුරු මල නැතිව දන් දීමේ කැමැත්ත.

සවෙ සද්ධෝති වුච්චති - මේ ලක්ෂණ වලට ශ්‍රද්ධාව යයි කියනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බුදුගුණ කෙරෙහි අවබෝධය ඇතිවන විට ඒ පුද්ගලයන්ගේ මේ ලක්ෂණ දැනෙන්න පටන් ගන්නවා. යහපත් වූ දේ අහන්න කැමතියි. ධර්මය ශ්‍රවණය කරන විට රාග - දෝෂ - මෝහ බැහැර කරන දේ පමණක් කණ තුළින් ගන්නවා. අනික් දේ බැහැර කරනවා. ඒවා ඇසෙන්නේ නැහැ. මනසට ඇලීම් ඇති කරවන දේ තිබෙනම්, ද්වේශය හටගන්නාවූ ගැටීම් ඇති කරවන දේ තිබෙනම්, එය ශ්‍රවණය කළත්, කණ තුළින් සිතට ගන්නේ නැහැ. එය බැහැර කර දමනවා. ඒ සමග ගැටීමක් ඇති කර ගන්නේ නැහැ.

ශ්‍රද්ධාව පහළ වූ කෙනෙක් සිල්වතුන් දකින්න කැමතියි. ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්න කැමතියි. පරිත්‍යාගයට, දීමට කැමතියි. ඒ ශ්‍රද්ධාවේ ලක්ෂණයි. සජ්ත ආයඝී ධනයෙහි ශ්‍රද්ධාව පළමු ධනයයි.

සද්ධා ධනං සීල ධනං
හිරි ඔත්තප්පියං ධනං
සුත ධනංව වාගොව
පඤ්ඤා මේ සත්තමං ධනං

ශ්‍රද්ධාව බලයක් හැටියට දක්වනවා. යම් කෙනෙකුට ශ්‍රද්ධාව තිබේ නම් එය ලොකු බලයක්. එය ලොකු ධනයක්. අන් අය ශ්‍රද්ධාව නැතිව වාසය කරනවා. මෙහිදී අපි ශ්‍රද්ධා ඇත්තෙක් වන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කර ගත යුතුයි.

මේ මාර්ගයේදී අප සියළු දෙනාටම ඒ ශ්‍රද්ධාව අවබෝධයෙන් යුක්තවම තිබිය යුතුමයි. ඇති කරගත යුතුමයි. අපට ගැටළු ඇති වන්නේ ශ්‍රද්ධාව නැති නිසයි. පින්කමක් කර, අවසානයේදී සුළු දෙයකට පවා ගැටෙනවා. බොහෝ දෙනා පින්කම් කරන්න ගොස් අමනාපයෙනුයි වෙන්වෙන්නේ. ඒ ශ්‍රද්ධාව නැති කමයි. ශ්‍රද්ධාව තිබෙනම් කිසිවක ඇලීමක් ගැටීමක් නැහැ. අප ක්‍රම ක්‍රමයෙන් හෝ ඒ ශ්‍රද්ධා ගුණය දියුණු කරගත යුතුයි.

38. අන්‍යයෝ අහිරිකයෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි විලිසින් ඇත්තමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුයි.

අන් අය පාපයට ලැජ්ජාවක් නැහැ. මෙහිදී අපි පාපයට ලජ්ජා සහිත සිත් ඇතිව වාසය කරන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුයි. ක්‍රියාවෙන් පමණක් නොව, තමා තුළ සිතුවිලි වල වුණත් වචන වලින් කතා කරන විට වුණත් පාපයට නම් අවබෝධයෙන් යුතුවූ ලජ්ජාවක් තිබිය යුතුය.

අවබෝධයෙන් තොර වූ විට අනුන්ගෙන් අගෞරවයක් සිදුවෙයි යන අවස්ථාවට පමණයි පාපයට ලජ්ජා වන්නේ. රහසින් වැරදි කරන්න පුළුවනි. අන් අයගෙන් අවමානයට පත්වෙයි සිතා එය නොකර සිටිනවා. වැරදි කරන සමහර පුද්ගලයන් නිසිමගට ගැනීමට නොහැකි වූ විට කියනවා 'ගේ ඇතුලේදී ඕනෑ දෙයක් කළාට කමක් නැහැ. පිටතට ගිහින් නම් ඕවා කරන්න එපා. අපට හිතාවෙයි.' එය ධර්මය කෙරේ අනවබෝධයෙන් යුතුව කියන දෙයක්. එය කළ යුතු නියම දෙය නොවේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේට 'අරහං' යන්නෙහි නියම අදහස නම් සියළු දෙව් මිනිසුන්ගේ ආමිස, ප්‍රතිපත්ති පූජා වනට සුදුසුයි යන්නයි. නමුත් එයට ඉහතින් දැක්වූයේ සියලු කෙලෙසුන් දුරු කළ සේක. රහසින් වත් පව් නොකළ සේක. ඒ අදහස් කළේ කිසිදු ආකාරයකින් වත් (රහසින් වත්) ඒ පාපය සිදු කළේ නැත යන්නයි. අන් අය පාපයට ලජ්ජා නැතිව වාසය කරනවා. අප මෙහිදී පාපයට ලජ්ජා ඇතිව වාසය කරන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුය.

'ඉධ භික්ඛවේ අරියසාවකො හිරිමා හෝති. හිරියති කායදුච්චරිතේන, වචී දුච්චරිතේන, මනෝ දුච්චරිතේන, හිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා.'

'මේ ශාසනයේ ආර්ය ශ්‍රාවකයා පාපයට ලජ්ජා ඇතිවූයේ වෙයි. කාය දුශ්චරිතයෙන්, වචී දුශ්චරිතයෙන්, මනෝ දුශ්චරිතයෙන් ලජ්ජාවට පත්වෙයි. ලාමක අකුසල ධර්මවල සිත පැවතීමෙන් ලජ්ජාවට පත්වෙයි.'

39. අන්‍යයෝ පවට බිය නැත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අප පවට බිය ඇත්තමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

සමහර පුද්ගලයින් පවට බිය (ඔතජ) නැත්තෝ වන්නෝය. ඒ අවබෝධයක් නොමැති නිසයි. ඒ අය පාපයට බිය නැතිව වාසය කරන්නෝය. අපි මෙහිදී පාපයට බියක් ඇතිව වාසය කරමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුය.

'ඉධ භික්ඛවේ අරියසාවකො ඔත්තජ්ජී හෝති. ඔත්තජ්ජති කාය දුච්චරිතේන, වචී දුච්චරිතේන, මනෝ දුච්චරිතේන, ඔත්තජ්ජති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා'

'මහණෙනි, මේ ශාසනයෙහි ආර්ය ශ්‍රාවකයා පාපයට බිය අතිකරගත්තේ වෙයි. කාය දුශ්චරිතයෙන්, වචී දුශ්චරිතයෙන්, මනෝ දුශ්චරිතයෙන් බියක් ඇතිවූයේ වෙයි. ලාමක අකුසල ධර්ම කිරීමෙන් බිය ඇතිවූයේ වෙයි.'

40. අන්‍යයෝ ඇසු පිරු තැන් නැත්තෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි ඇසු පිරු තැන් ඇත්තමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

ඇසු පිරු තැන් ඇති යනු බහුශ්‍රැත බවයි. බොහෝ ධර්මය ශ්‍රවණය කර අවබෝධයෙන් යුතුව සිත සකස් කරගත් අය මේ බහුශ්‍රැත බව ක්‍රම ක්‍රමයෙන් දියුණු කරගන්නවා. අන් අය ඇසු පිරු තැන් නැත්තෝ වන්නාහුය. අප ධර්ම මාර්ගය තුළ ගමන් කරමින් ඇසු පිරු තැන් ඇතිව වාසය කරමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුය.

'ඉඬ හික්කවේ අරියසාවකො බහුස්සුනො හෝති. සුතධරො සුත සන්නිවයො. යෙ තෙ ධම්මා ආදි කල්‍යාණා මජ්ඣේ කල්‍යාණා පරියෝසාන කල්‍යාණා සාත්ථං සබ්බඤ්ජනං කේවල පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං, බ්‍රහ්මචරියං අභිචදන්ති, තථාරූපස්ස ධම්මා බහුස්සනා හොන්ති, ධනා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුඡපටිච්ඡිධා.'

'මේ ශාසනයෙහි ආර්ය ශ්‍රාවකයා බොහෝ ඇසූ පිරු තැන් ඇතිවූයේ රැස්කරගත්තේ වෙයි. මූල, මැද, අග යහපත් වූ අර්ථ සහිත, ධර්ම රසයෙන් යුතු සෑම ආකාරයෙන්ම පරිපූර්ණ වූ පිරිසිදු වූ ඒ ධර්මයක මාර්ග බ්‍රහ්මචරියාව ප්‍රකාශ කෙරෙත් නම්, එබඳු ධර්මයේ ඔහු විසින් බොහෝ කොට අසන ලද වෙන් සිතේ දරා ගන්නා ලදවෙන්. වචනයෙන් පුරුදු කරන ලද වෙන්. සිතින් විමසන ලද වෙන්. ප්‍රඥ දෘෂ්ඨියෙන් මනාකොට අවබෝධ කරන ලද වෙන්.'

41. අන්‍යයෝ කුසිතයෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි ආරද්ධ වියහී ඇත්තමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අන් අය කුසිතව (අලසව, කම්මැලිව) කටයුතු කරන විට අපි ආරද්ධ වියහී ඇත්තෝ වන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇතිකර ගත යුතුය. අප ධර්ම මාර්ගයේදී කම්මැලි (අලස) විය යුතු නැහැ. එවිට ගමන් මග ප්‍රමාද වෙනවා. ඒනිසා මෙහිදී ආරද්ධ වියහීයෙන් උට්ඨාන වියහීයෙන් යුක්තව වාසය කරනවා යයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇතිව වාසය කළ යුතුයි.

- ආරම්භ ධාතු
- නික්කම ධාතු
- පරක්කම ධාතු

මෙහිදී ටාම ධාතු - ධීති ධාතු යනුවෙන් දෙකොටසකුත් සඳහන් වෙනවා. පරක්කම ධාතු යනු මොනතරම් කරදර පැමිණියත් පරාක්‍රමයෙන් යුතුව ඉදිරියට ගමන් කරනවා යන අදහසයි. ටාම ධාතු, ධීති ධාතු යනුවෙන් සඳහන් වන්නේ තමන් යහපත් සිතුවිල්ල තුළ රැදී

සිටිමින්ම මොනතරම් දුක් විපත් කරදර පැමිණියත් අදහස අත් නොහැර ඉදිරියටම යනවා කියන අර්ථයයි.

යහපත් වූ දේ දිගටම කරගෙන යනවා. අරමුණ ඉටුවන තෙක් උත්සාහයෙන් වියහීයෙන් කටයුතු කරනවා. වතුරංග වියහීයෙන් යුතුව ඇට, මස්, ලේ, නහර සිදී ගියත් ඒ යහපත් වූ අරමුණ ඉටුකරගෙන මිස නැගිටින්නේ නැහැ යන අදහසයි. අන් අය කුසිතව වාසය කරන්නාහුය. අපි ආරද්ධ වියහීයෙන් යුතුව වාසය කරමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුය.

42. අන්‍යයෝ සිහි මූලාවූවෝ වන්නාහය. මෙහිදී අපි එළඹ සිටි සිහි ඇත්තමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අන් අය සිහි මූලාවී වාසය කරන විට අපි යෝනිසෝමනසිකාරයෙන් යුක්තව වාසය කරන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇතිකර ගත යුතුය.

මෙහිදී සිහිමූලා වෙනවා යනු පරමාර්ථ ධර්මය නොදැනීමයි. අසතියෙන් යුතුවයි සිටින්නේ. පරමාර්ථ ධර්මයේදී සතර සතිපට්ඨානයෙන් මනාව සිහිය පිහිටුවනවා. එළඹ සිටි සිහියෙන් යුතුව (සම්පජ්ඤ්ඤයෙන්) වාසය කරමුයි නිකෙලෙස් සිතක් අති කරගන්නවා.

සම්පජ්ඤ්ඤ ලක්ෂණය ගැන සඳහන් කරන විට,

1. සාර්ථක සම්පජ්ඤ්ඤය
2. සප්පාය සම්පජ්ඤ්ඤය
3. ගෝචර සම්පජ්ඤ්ඤය
4. අසම් මූල්භ සම්පජ්ඤ්ඤය

අසම්මුල්භ සම්පජ්ඤ්ඤය යනුවෙන් සඳහන් කළේ එළඹ සිටි සිහියෙන් යුතුව වාසය කරනවා යන අදහසයි. සම්මුතිය, පරමාර්ථය හොඳින් තේරුම් ගෙන කටයුතු කරනවා යන අදහසයි.

සාර්ථක සම්පජ්ඤ්ඤය යනු යහපත් වූ කුසල් මාර්ගයයි.

සප්පාය සම්පජ්ඣය යනු සීලයට සමාධියට, වයසට, ස්වභාවයට ගැලපෙන ආකාරයට කටයුතු කිරීමට සිහිය පවත්වා ගැනීමයි.

ගෝවර සම්පජ්ඣය යනු කායානුපස්සනාවේ සම්පජ්ඣ භාවනාවෙහි සඳහන් වන අභික්ඛන්තෙ, පටික්කන්තේ සම්පජානාකාරී හෝති ආලෝකිතේ විලෝකිතේ සම්පජානකාරී හෝති සම්මඤ්ජනේ පසාරිතේ සම්පජානකාරී හෝති.... ආදී වශයෙන් ඉදිරියට පියවර තැබුවත්, පිටුපසට පියවර තැබුවත් සිහි පවත්වා ගන්නවා. ඉදිරිය බැලුවත්, පිටුපස බැලුවත් දැන දෙපය දිගු කලත් හැකිඵවත් මේ ආදී වශයෙන් මනාව සිහිය පවත්වනවා. සංඝාටිපත්ත විවර ධාරණේ සම්පජානකාරී හෝති. සිවුරු, පාත්‍ර දරුවත්, ගිහි ඔබට නම් ඇඳුම, පැළඳුම, පිඟාන, කෝප්පය මේවා පරිහරණයේදී මනාව සිහිය පවත්වනවා. අසීතේ පීතේ ඛායිතේ සායිතේ සම්පජානකාරී හෝති ආහාර පාන පරිහරණයේදී අනුභව කරන විට, රස දැනෙන විට, විකන විට, ගිලින විට මනාව සිහිය පවත්වනවා. රස තෘෂ්ණාව ඇති කර නොගෙන රස දැන ගැනීම වරදක් නොවේ.

බ්‍රහ්මායු සූත්‍ර දේශනාවෙහි සඳහන් කළේ, 'රස පටිසංවේදීව ඛො පන සො භවං ගොතමො ආහාරං ආහාරෙති නො ච රසරාග පටිසංවේදී'

ගෞතමයාණන් වහන්සේ ආහාරයේ රස දකිමින් ආහාරය වළඳන නමුත් ආහාරය රාගයෙන් ගනිමින් උපාදානය කර ගෙන නොවළඳයි. ගෝවර සම්පජ්ඣයේදී අසීතේ පීතේ ඛායිතේ සායිතේ සම්පජාන කාරී හෝති. ආහාර වළඳන විටදීත් මනාව සිහිය පිහිටුවනවා. රාගයෙන්, රස තෘෂ්ණාවෙන් අල්ලා ගැනීමෙන් තොරවයි ආහාරය අනුභව කරන්නේ. ඔබටත් ටිකෙන් ටික හෝ සකස් කරගන්න පුළුවන් නම් 'මම මේ ආහාරය අනුභව කරන්නේ රස තෘෂ්ණාවෙන් තොරවයි' යන්න එය හොඳ යහපත් වූ අදහසකි.

'උච්චාර පස්සාව කම්මේ සම්පජානකාරී හෝති' - වැසිකිලි, කැසිකිලි කරන විටදී, ගර්චයේ පවිත්‍ර කිරීමේදී පවා මනාව සිහිය පිහිටුවා ගත යුතුයි. 'ගතේ, ධීතේ නිසින්තේ සුත්තේ ජාගරිතේ භාසිතේ

තුණ්හිභාවේ සම්පජානකාරී හෝති' - ගමන් කරන විට, නැවතී සිටිනවිට, වාඩිවී සිටින විට, සැතපී සිටින විට, නොනිදා සිටින විට, කතා බස් කරන විට, නිහඬව සිටින විට, මනාව සිහියෙන් යුතුව කටයුතු කළ යුතුයි. 'අසම්මුල්භ සම්පජානකාරී' යනුවෙන් සඳහන් කළේ, මේ ඵලඹ සිටි සිහියෙන් යුක්තව වාසය කිරීමයි.

අන්‍යයෝ සිහි මූලාවන්තෝ වන්තාහුය. මෙහිදී අප ඵලඹ සිටි සිහිය ඇත්තමෝ වන්නෙමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගත යුතුය.

43. අන්‍යයෝ දුෂ්ප්‍රාඥො වන්තාහුය. මෙහිදී අපි නුවණැත්තමෝ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අන් අය දුෂ්ප්‍රාඥායි. ඔවුන් පරමාර්ථ ධර්මය, විදර්ශනාව දකින්නේ නැතිව වාසය කරන්නාහුය. මෙහිදී නුවණ යනු ප්‍රඥාවයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රඥාව දේශනා කළේ මෙසේය.

'ඉධ හික්ඛවේ අරියසාවකො පඤ්ඤවා හෝති. උදයන්ථගාමිනියා පඤ්ඤය සමන්තාගතො අරියාය නිබ්බේධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛය ගාමිනියා.'

'මේ ශාසනයෙහි ආර්ය ශ්‍රාවකයා මනාව දුක් නැතිවීමට යන කෙලෙස් වියළීම ඇසුරු කොට පවත්නා ස්කන්ධයන්ගේ හටගැනීම - නැතිවීම ගැන අවබෝධයට සමත් ආර්ය ප්‍රඥාවෙන් සමන්වාගත වූයේ වෙයි.

මින් අදහස් කළේ හටගැනීම හා නැතිවීම පිළිබඳව මනාව සිහිය පිහිටුවා ගෙන 'අරියාය නිබ්බේධිකාය' - නිර්වේදය, විරාගය ඇතිවීම පිණිස හටගත් හැම දෙයක්ම නැතිවෙනවා යන අවබෝධයෙන් කටයුතු කිරීම. 'ඉදං වූච්චති පඤ්ඤා' - මෙයයි ප්‍රඥාව ලෙසින් සඳහන් කළේ.

අන් අය දුෂ් ප්‍රඥො වන්තාහුය. මෙහිදී අපි නුවණින් යුතුව වාසය කරමුයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කර ගත යුතුය.

44. අන්‍යයෝ තමන්ගේ දෘෂ්ඨිය පරාමශීනය කළාහු, දැඩිකොට ගත්තාහු, අත් නොහරින්නෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි ස්වදෘෂ්ඨියම පරාමශීනය නොකරන්නෝ, දැඩි කොට නොගන්න මෝ, සුවසේ බැහැර කළ හැක්කේ වන්නෙමුයි සල්ලේඛය කළ යුතුය.

අන් අය තමා අල්ලාගත් දෘෂ්ඨියේම බැසගෙන සිටිනවා. එයම සිහිපත් කරමින්, අත් නොහැරම, දැඩිකොට එල්ලී ගෙන සිටිනවා. මෙහිදී දස වස්තුක මිට්‍යා දෘෂ්ඨියක් සඳහන් වෙනවා. එනම්,

- නඤ්ඤිතං (දනයෙහි විපාක නැත)
- නඤ්ඤිතං (පුද පූජාවන්හි විපාක නැත)
- නඤ්ඤිතං (සත්කාරයෙහි විපාක නැත)
- නඤ්ඤිතං සුඛං දුක්ඛධානං කම්මානං ඵලං විපාකො (හොඳ නරක කර්මවල විපාක නැත)
- නඤ්ඤිතං අයං ලෝකෝ (මෙලොවක් නැත)
- නඤ්ඤිතං පරලෝකෝ (පරලොවක් නැත)
- නඤ්ඤිතං මාතා (විශේෂයෙන් උපස්ථාන කළ යුතු මවෙක් නැත)
- නඤ්ඤිතං පිතා (විශේෂයෙන් උපස්ථාන කළ යුතු පියෙක් නැත)
- නඤ්ඤිතං සත්ථා ඕපපාතිකා (ඕපපාතික සත්වයෝ නැත)
- නඤ්ඤිතං ලොකේ සමණ බ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මා පටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ඤිතං ලෝකං පරඤ්ඤිතං ලෝකං සයං අභිඤ්ඤා සවිජ්ජන්වා පච්චෙදයන්ති. (විශිෂ්ඨ ඥානයෙන් මෙලොව පරලොව, තමාම අවබෝධ කොටගෙන, දැන කියන මහණ බමුණෝ නැත)

එමෙන්ම, මෙහිදී ඒකං මම, ඒසෝ හමස්මි, එසෝ මේ අත්තා යන වැරදි දෘෂ්ඨිය උපාදානය කරගෙන රූපය ආත්මවත් කොට, ආත්මය රූපවත් කොට, ආත්මයෙහි ලා රූපය සලකනවා. රූපයෙහි ලා ආත්මය සලකනවා. මෙය සක්කාය දිට්ඨියයි.

දෘෂ්ඨිවාදයට තදින්ම පැමිණෙන විට උපාදානය තදින් අල්ලා ගන්නා, කර ගන්නා තවත් ආකාර හතරක් පැහැදිලි කර තිබෙනවා.

- ★ කාම උපාදාන (පඤ්ච කාම)
- ★ දිට්ඨි උපාදාන (වැරදි දැක්ම)
- ★ අත්තවාද උපාදාන (ආත්ම දෘෂ්ඨිය)
- ★ සීලබ්බන උපාදාන (විවිධ වෘත)

මේ අය ඒ දෘෂ්ඨියම සිහිපත් කරමින් දැඩිකොට අල්ලාගෙන අත් නොහරින්නෝ වන්නාහුය. මෙහිදී අපි ස්වදෘෂ්ඨියම පරාමශීනය නොකරන්නෝ වන්නෙමු. මම, මගේ යනුවෙන් මමත්වය අල්ලාගෙන දෘෂ්ඨියම පරමාර්ථනය කරන්නේ නැහැ. මෙනෙහි කරන්නේ නැහැ. දැඩි කොට ගන්නෙත් නැහැ. මනසේ ගැටීමක් ඇති නොකරගෙන සුවසේ ඒ දෘෂ්ඨිය බැහැර කරන්න පුළුවන් යයි නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කර ගත යුතුය. ධර්මය දකින කෙනාට පහසුවෙන් ම ඒ දෘෂ්ඨියෙන් බැහැරව නිවැරදි මාර්ගයට එන්න පුළුවනි

නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කර ගන්න ප්‍රත්‍ය රාශියක් (කරුණු 44) සල්ලේඛ සූත්‍ර දේශනාවෙහි අප සඳහන් කළා. එම කරුණු ටිකෙන් ටික හෝ අප හිත් තුළ සකස් වන විට නිතැතින්ම භාවනා මාර්ගය සකස් වන බව, භාවනා මාර්ගයේ පිහිටන බව ඉතාම පැහැදිලියි. භාවනාවෙන් සිදු කරනුයේ කුසල ධර්ම වැඩීම නම් ඒ කුසල ධර්ම වැඩෙන මාර්ගය මෙයම නොවේද? අප නුවණින් සිහිපත් කළොත් එය වැටහේවි.

ඇලීම්, ගැටීම්, මූලාව බැහැරවන තැන සංස්කාර රැස්වෙන්නේ නැහැ. සංස්කාර රැස් නොවන තැන විඤ්ඤාණයේ පැවැත්ම නැතිවෙනවා. විඤ්ඤාණයේ පැවැත්ම නැතිවීම යනු දුකින් නිදහස් වීමයි. මේ සල්ලේඛ සූත්‍ර දේශනාවේ පැහැදිලි කළ කරුණු ඇලීම් ගැටීම් බැහැර කරන බව හා ඇලීම් ගැටීම් හට ගැනීමට අවස්ථාව නොදෙන බව ඉතාම පැහැදිලියි. ඉන් අදහස් කරන්නේ තෘෂ්ණාවට වැඩෙන්න අවස්ථාවක් නැති බවයි. අපි සිදු කරන්නේ සක්කාය දිට්ඨිය මුල් කරගෙන මගේය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය කියන ඒ දෘෂ්ඨියෙන් යුක්තව ඇස ආදී ඉන්ද්‍රියයන් හයෙන් රූපාදී අරමුණු පරිහරණය කරන විට කෙලෙස් වලට අවස්ථාව සලසා දීමයි. එපමණක් නොවෙයි. අජ්ඣාත වශයෙන් තමා තුළම අපි අරමුණු සකස් කරගන්නේ සංස්කාර සකස් කර ගන්නේ, රැස් කරගන්නේ මේ දෘෂ්ඨිය ඔස්සේමය.

ඒ වගේම මේ සම්මුතියෙන් හඳුන්වන බඹයක් පමණ වූ සංඥා සහිත දේහය, ධාතු, ස්කන්ධ, ආයතන ආදීන්ට බෙදා විග්‍රහ කර බලනවිට, එසේ නැතිනම් නාම - රූප ධර්මයනට බෙදා විග්‍රහ කර දකින

විට, සක්කාය දිට්ඨිය පවත්වා ගන්න තරම් සත්වයෙක් හෝ පුද්ගලයෙක් හෝ 'මම' කියා මේ හඳුන්වන, කවා - පොවා - නහවා හැඩ බලන විවිධාකාරයෙන් ඉඤ්ජය සතුටු කරන, යමක් හෝ යමෙක් හෝ එහි නිත්‍ය වශයෙන් පවතින්නේ නැති බව පැහැදිලියි. එය සිතුවිල්ලක් බව උපාදානය පමණක් බව පැහැදිලි වෙන්න පටන් ගන්නවා. එසේ පැහැදිලි වනවිට උපාදානය කරගත්, කරගන්න හදන ඒ සියල්ල හේතු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් පටන් අත හැරෙන්න පටන් ගන්නවා.

රූපය උපාදානය කරගන්න හේතුවන්නේ ඇස නම්, ඇස, කරුණාවට, මෙමත්‍රියට, ජීවිතය පැවැත්වීමට ඉඤ්ජයයක් වශයෙන් මනාව ආරක්ෂා කර ගන්නවා. නමුත් සක්කාය දිට්ඨිය ඇති කරන මමය, මාගේය කියන තැන පටන් දැඩිව ඡන්දරාගය, ඒ වගේම මච්ඡරිය, ලෝභය, අභිජ්ඣාව ආදී අවසානයේ තෘෂ්ණාව දියුණු කරන අවස්ථාවට පත් කරන්නේ නැහැ. ඒ අවබෝධය සමගින් ඇස පරිහරණය නොකරයි. අත්හරිනවා යයි සඳහන් කළේ එතැනයි. එතැන නිස්සරණය ඇතිවෙනවා. ඒ වගේම එලයක් ලෙසින් දකිනවා.

අභාවිත සිතට එලයක් ලෙසින් ඇතිවෙන රූපයෙහි, ඇස, මගේ, මම වෙමි, මගේ ආත්මය යනුවෙන් උපාදානය කරගෙන ඒ ඇසට ගෝචර වන ආරම්භණයන් පවා ඒ සිතුවිල්ලෙන්ම උපාදානය කරගන්නවා.

නමුත් මේ ඇස අත් හරින විට ඒ අරමුණුද අත්හැරෙන්නට පටන් ගන්නවා. ඒවා ඇලීම්, ගැටීම් වශයෙන් උපාදානය කර නොගන්නවා. එවිට සංස්කාරයන්ගේ රූපීම් නැතිවන විට විඤ්ඤාණයේ අභිවාද්ධිය ඉවත්වෙනවා. එය දුකෙන් නිදහස් වීමයි. මේ සල්ලේඛ සූත්‍ර දේශනාවේ සඳහන් කළ කරුණු හතළිස් හතරම (44) මොනතරම් දුරට අප හැම කෙනෙකුටම සැනසිල්ල පිණිස, ධර්ම මාර්ගයට පිහිට වෙනවද යන්න අවබෝධ කරගත යුත්තේ තමා තුළින්මයි. එය නිතරම තමාට ගලපා බලන්න. තමා තුළ මේ කෙලෙස් තිබෙනවාද නැද්ද යන්න දැක, එය තමා තුළ තිබෙනවා නම් බැහැර කරගන්න.

එවිට තමන්ට දැනෙන පටන් ගන්නවා, "අන් අය තුළ ඒ වැරදි තිබෙනවා. ඒවා කරනවා. නමුත් මා තුළ එය නැහැ. මම නිකෙලෙස් සිතක් ඇති කරගන්නවා" යනුවෙන්. නමුත් පළමුව තමා තුළින් නොදැක අන් අය තුළින් දකින්නට පෙළඹුණොත් එය කෙලෙස් වැඩීමට හේතුවක් වෙනවා. ඒනිසා තමා තුළින් ඒ වැරදි දැක තමා ගැන හොඳ අවබෝධයකින් යුක්තව සිතෙහි බියක් නැතුව, සීලයේ පිහිටා සිටින විට දේශනා වට අනුව රටෙහි, පළාත්වල තිබෙන කරදර වළක්වා, සොර සතුරු උපද්‍රව බැහැරව කළ රාජ්‍යයක් ලැබ ඔටුණු පළන් රජ කෙනෙකුට ඇතිවන සිතෙහි නිදහස මෙන්, සිත නිදහස්ව පවතිනවා. සිතෙහි කෙලෙස් බිය නැත.

කායික වාවසික අසංවරයට හේතුවන සියළු දේ බැහැර කර මනාව සංවරය නම් වූ සීලයට පැමිණි විට ඒ හිතට බියක් නැහැ. මේ සූත්‍ර දේශනාවේ සඳහන් කරුණු අනුව මේ දුර්ගුණ තමා තුළ නැත කියා අවබෝධ වනවිට, තමාට උපවාදයක්, දොස් නගා ගැනීමක්, වෝදනා කර ගැනීමක්, නින්දා කරගැනීමක් සිදුවන්නේ නැහැ.

ලෝක ව්‍යවහාරයේ එනම් සම්මුතිය තුළ පිරිස් මැද ආශ්‍රය කරන විට එනම් පවුල් පරිසරය තුළ, සමාජයීය පරිසරය තුළ, මහ මඟ වෙන්න පුළුවන් ඇස ආදී ඉඤ්ජයන්ට නොයෙක් අරමුණු ගෝචර වෙනවා, ආරම්භණය වෙනවා. එවැනි අවස්ථාවක තමාගේ හිතට කෙලෙස් ඇතුළු නොවන්නට මනා වූ සති සම්පජ්ඣය පවත්වා ගැනීම අවශ්‍යයි. ඒ අවස්ථාවේදී ශ්‍රැතවත් ආයඝී ශ්‍රාවකයාට සිහිපත් වෙනවා, අන් අය තුළ මේ කෙලෙස්, මේ වැරදි, අනිෂ්ඨ දේවල් පවතිනවා. මා තුළ ඒවා පවතින්නේ නැහැ. ඒ වගේම කණ්ඩායමක් වශයෙන්, කල්‍යාණ මිත්‍ර පිරිසක් ලෙසින් දුටුවොත් අප තුළ මේ කෙලෙස් පවතින්නේ නැහැ.

ඔබ අපට අවබෝධවන ආකාරයෙන් එතැන් තුන් ආකාරයකින් හෝ නව ආකාරයකින් හෝ දක්වන මානයක් ඇති නොවේ. සීලයේ පිහිටියා වූ කෙනෙකුට රාග නිශ්‍රිත හෝ ද්වේශ නිශ්‍රිත උපාදානයකින් තොරව නිරාමිස ප්‍රීතියෙන් යුතුව අත් හරිනවා. අස්සාද, ආදීනව, නිස්සරණය යන ස්වභාවය මනාව වැටහෙන්න පටන් ගන්නවා. ඒ ගැඹුරු අදහසයි මේ සල්ලේඛ සූත්‍රයෙන් සඳහන් කළේ.

එසේ නැතිව මානසක් වැඩෙන හෝ ද්වේශයක් වැඩෙන අවස්ථා නොවේ. මම නිවැරදියි, අන් අය වැරදියි යන අදහස නොවේ. මම උසස් අන් අය පහත් යන සාමාන්‍ය හිතකට දූනෙන අදහස් නොවේ. මනා අවබෝධයකින් යුතුව මේ කරුණු අපගේ ජීවිතවලට එකතු කර ගන්න.

(02) විත්තුල්පාද පයනීය

පින්වත් චූන්ද,

කුසල් වඩන්නට සිතක් ඇති කරගැනීම පවා බොහෝම උපකාර වෙනවා කියලයි භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ. ඒනිසා කයින් වචනයෙන් කුසල් සිද්ධ කිරීමෙන් සිදුවන යහපත ගැන කියනුම කවරේද?

චූන්ද අනෙක් අය සතුන්ට හිංසා කරන්න පුළුවන්. ඒවුනත් අපි නම් සත්ත්ව හිංසාවෙන් තොර වී සිටිනවා කියා, සිතක් ඇති කර ගැනීම අවශ්‍යයි. එබඳු කුසල් සිතක් ඇති කර ගතහොත් එය මොන තරම් උපකාරී වෙනවද? ඒ කුසල් සිත නිසා ක්‍රියාත්මක වන වචනය හා ක්‍රියාවන් මොනතරම් යහපතක් ගෙනදීමට පුළුවන්ද? ඒනිසා ඒ අය සතුන්ට හිංසා කළත්, අපි නම්, මම නම් සත්ත්ව හිංසාවෙන් තොරව ඉන්නවා කියා සිතක් උපද්දවා ගන්න ඕන. අනෙක් අය කෙරෙහි හෝ අනෙක් පුද්ගලයා කෙරෙහි ද්වේෂයෙන් නොවෙයි එය දුටුවේ. සාමාන්‍ය කෙනෙක් කියන ආකාරයට නම්, 'ඒ අය මහ නපුරුයි. මම නම් එහෙම කෙනෙක් නොවෙයි.' කියන විට ඒ වචනවලත් යම් වූද පටිඝයක ලක්ෂණ තිබෙනවා. මාර්ගය සකස්කර ගැනීම සඳහා තමාගේ සිත තුළ ඇති කර ගත යුතු ප්‍රත්‍යයකුයි අපි ඒ සකස් කළේ. ඒ අය සත්ත්වයන්ට හිංසා කරන්නත් ප්‍රාණඝාත කරන්නත් පුළුවන්. ඒ වුණත් අපි නම් ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකී සිටිනවා කියා සිතක් උපද්දවා ගත යුතුයි.

සල්ලේබ සූත්‍රයේ මුල සිටම කියූ කරුණු ටික දැන් නැවත නැවතත් මෙනෙහි කරනවා. සීලයෙහි පිහිටා, සීලයට බාධාවන හැම

තැනක්ම හොඳින්ම දැක ගනිමින්, සීලයට බාධා වන කිසිවක් මම කරන්නේ නැහැ යනුවෙන් ඒ කුසල් සිත සකස් කර ගන්නවා. අවසානයේදී හතළිස් හතරවන කරුණට එනවිට සඳහන් කරනවා 'අනෙක් අය දෘෂ්ටිවලට බැඳී අත්හැර ගැනීමට බැරිව ඉන්නට පුළුවනි. ඒ වුණාට මම නම්, අපි නම් වැරදි දෘෂ්ටිවලට බැඳෙන්නේ නැතිව ඕනෑම මොහොතක දෘෂ්ටියෙන් අත් හැරීමට පුළුවන් විදියට ඉන්නවා කියා සිතක් උපද්දවා ගන්නවා.

අපි සරල නිදසුනක් ගනිමු. එය සම්මුතියට අනුව යහපත් නිදසුනක්. එහෙත් පරමාර්ථ කථාවේදී අවබෝධයෙන් ඇති කරගත යුතු නිදසුනක්. 'දරුවන්' මගේ. ඒ අය තමා මගේ ජීවිතය කියන්නේ. හැමදෙයක්ම අත් හරින්නට පුළුවන්. ඒ වුණත් දරුවන් ගැන තිබෙන බැඳීම නම් අත්හැර ගැනීමට අපහසුයි. ඒ අය මගේ නොවෙයි කියන පරමාර්ථ ධර්ම කතාව මට අවබෝධ කරගැනීමට අපහසුයි. මට දූනෙන්නෙම සංසාර ගමනෙ පටන් මා සමඟම එන්නට ඇති කියලයි. ඒනිසා දරුවන්ට මහත් වූ බැඳීමක් මට තිබෙනවා. දරුවන්ගේ ජීවිතත් සමඟයි මා ඉන්නේ. මා තුළමයි ඒ දරුවන් ඉන්නේ. රූපයේ පටන් වේදනාවේ, සංඥාවේ, සංඛාරයේ, විඤ්ඤාණයේ පටන් සියල්ලම පවතින්නේ. කෙටියෙන් කිවහොත් දෙපිරිසක් හෝ දෙන්නෙක් නැහැ. ඒ මමම තමා.

මෙන්න මේ නිදසුන ගැඹුරු ලෙස ඇසුණත්, සිතූණත් එය මිච්ඡා දිට්ඨියයි. වැරදි දැකීමයි. සක්කාය දිට්ඨියේ බරපතළම ලක්ෂණයක්. සම්මුතියේ එය වරදක් නැති ලෙස පෙනෙනවා. සම්මුතියේ වුවත් යුතුකම් හා කටයුතු කළ යුතුමයි. එහෙත් සම්මුතියේ අරටුව හෙවත් සාරය ලෙස පැතිය යුත්තේ පරමාර්ථ කතාවයි. සම්මුතියෙහි, ව්‍යවහාරයෙහි පිහිටා, පවිත් වළක්වා, යහපතෙහි පිහිටුවා, ශිල්ප ශාස්ත්‍ර කියාදී, සුදුසු කල ආවාහ විවාහ කර, දායාද සකසා දී මේ දේවල් කිරීම අවශ්‍යයි. දෙමව්පියන් විසින් උපරිම ආකාරයෙන් ඒ දේ කිරීම හොඳයි. දෙමව්පියන් දරුවන්ට බොහොම උපකාරයි.

'බහුපකාර හික්බවෙ මාතා පිතරො පුත්තානං ආපාදකා පෝසකා ඉමස්ස ලෝකස්ස දස්සේනාරො' එය නිවැරදියි. එහෙත් පරම

සත්‍යයට අනුව මමවත් මට හිමි නැතිනම් දරුවෝ වුවත් මගේ වෙන්තේ කොහොමද?

සම්මුතියේ මමය, මගේය කියා ඒ දේ සිදු කළ යුතුයි. එහෙත් ඒ දේවල් සිදු කළත් නිතරම අත් හැරෙනවා. උප්පාද, ධීනි, භංග ඔස්සේ නිරන්තරයෙන් සිදුවන්නේ අනිච්චතා දහම මතුවී දැක්මයි. කොපමණ පිරිසිදු කළත් අපිරිසිදු ගොඩක් කියා පැහැදිලියි. පිරිසිදු කරන්න එපා, පිරිසිදු වෙන්න එපා කියා ඉන් අදහස් කරන්නේ නැහැ. නමුත් අපිරිසිදු ගොඩකුයි පිරිසිදුව පවත්වා ගන්නට උත්සාහ කරන්නේ.

යථාර්ථය දැනගෙන රාගයට, දෝෂයට සිත හසුකරගන්නේ නැහැ. සම්මුතියේ, දරුවන් වෙනුවෙන් යුතුකම් සියල්ල සිද්ධ කරනවා. එහි සාරය නම් අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණයට සියල්ලම යටත් බවයි. තමා තුළ මේ අවබෝධය ඇතිකර ගන්නාවිට අර මමත්වයෙන් යුතුව, තදින් අල්ලාගෙන තිබෙන දේ සෙලවෙන්න, විසිරෙන්න, ගැලවෙන්න පටන් ගන්නවා. තමන් දරුවන්ට ඉහළින්ම යුතුකම් ඉටුකළ අය. ඒ වුනත් පරමාර්ථ වශයෙන් 'තමා' කියන 'මම' කියන සම්මුතියෙහි උපාදානයක් නැති බව තමාටම දැනෙන්න පටන් ගන්නවා.

'මම' මා කෙරෙත් නැතිනම්, මා තුළ තවත් කෙනෙක් තවත් වස්තුවක් රැඳෙන්නේ කෙසේද? මමවත් මා තුළ නැත්නම් දරුවන් මා තුළ රැඳෙන්නේ කෙසේද? සියල්ල ගැලවී තිබෙන්නේ. කිසිවක් එතන නැහැ. එහි පවතින්නේ - සම්මුතියෙහි - ධාතු කොටස් හයක්, ස්කන්ධ පහක්, ආයතන හයක් පමණයි. නැවතත් සඳහන් කළොත් ධාතු දහ අටක්, නාම - රූප දෙකක්, කුණප කොටස් තිස් දෙකක් ආදී වශයෙන් විවිධාකාරයෙන් බෙදා දැක්විය හැකිය.

මේ අවබෝධය තිබෙන අයට දැනෙනවා 'අර අය, ඇසෙන විට, පෙනෙන විට, දැනෙන විට, මොනතරම් හැපෙනවද? ගැටෙනවද? ඇලෙනවද? ඒ මත්තෙම හඬ හඬා දුක් වෙවී කටයුතු කරනවද? ඇස ඇවිලගෙන කණ ඇවිලගෙන, නාසය ඇවිලගෙන, දිව ඇවිලගෙන, කය ඇවිලගෙන, හිත ඇවිලගෙන කෙලෙස් වගුරවාගෙන ඒ ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන්ම විටෙක ඇවිලගෙන මොනතරම් දුකක් විඳිනවද? ඒ වැරදි දෘෂ්ටිය නිසයි. මගේය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය කියා, නිත්‍යයි,

සුඛයි, ආත්මයි කියා මේ දෘෂ්ටියට පත්වී මොනතරම් දුකක් විඳිනවද? ඒ අය අවබෝධ කරගෙන නැහැ එසේ මගේය, මමය, ස්ථිරයි කියා සිතින් අල්ලාගෙන, ඇවිලගෙන, දුක් විඳ, අඬා දොඩා අවසානයේ අත්දෙකෙන් මිට මොළවා අල්ලාගන්නට බැරි වුණත් සිතින් අල්ලාගත් දේ අත් දෙකෙන් පෙන්වනවා වගේ මිට මොළවාගෙන, පහුරුගාගෙන, තද කරගෙන, අල්ලාගෙන අවසානයේ මියැදිලා යන බව. ඒ අල්ලාගැනීමට තැත් කළ අත් දෙක ධාතු වශයෙන් විසිරී යන විට ඒවායේ කෙළවර වන්නේ දූවිලි බවට පත්වීමයි.

සිතින් උපාදානය කරගත් වැරදි දෘෂ්ටියේ ඵලය සතර අපායට මාර්ගය හදාගැනීමට පමණක්මයි. මේ අල්ලාගත් දේවල් වලින් (උපාදානය කරගත් දේවල් වලින්) කිසිදු පිහිටක් වුණේ නැහැ. සිදුවුණේ (ධර්ම මාර්ගයේදී නරක පිළිබඳව කියන්න පුළුවන් වචනයක් ලෙස) මහා අපරාධයක් පමණයි. සීලයේ පිහිටා සම්මුතියේ කටයුතු කළා නම් එහි සාරය, අරටුව නියම ආකාරයෙන් තේරුම් ගෙන සිටියා නම් අත්හැරෙන දේවල් අත්හැරෙන බව දැනගෙන පරිහරණය කිරීමෙන් අත්හැරෙන විට අවබෝධයෙන්ම අත්හරින්න පුළුවනි. අත්හැරෙන දේවල් අත්හැරෙන බව තේරුම් ගන්නේ නැතිව හෝ අවබෝධ කරගන්නේ නැතුව හෝ පරිහරණය කිරීමෙන් වන්නේ අත් හැරෙන, අනිත්‍ය දේ නිත්‍ය හැටියටත්, අත් නොහැරෙන හැටියටත් කටයුතු කිරීමයි. ඒ හිතේ පවතන සංකල්පයක්, මායාවක් පමණයි. අවසානයේ කෙලෙස් රැස්වීමෙන් සතර අපායට මාර්ගය සකසා ගැනීම පමණක්මයි පවතින්නේ.

ඔබගේ ජීවිතවල වයස් ප්‍රමාණය හැටියට මේ කතාව මොනතරම් අළුත් කරමින් කියා ඇත්ද? 'ඒක මුළාවක්, මායාවක් කියා මම දුන් තේරුම් අරගෙනයි තිබෙන්නේ. මම හිත හදාගෙනයි ඉන්නේ, මට තේරෙනවා ඒ සිතු ආකාරය, කළ දේ වැරදියි කියා. මට දුන් තේරෙනවා සිතන දේ කිසිවක් ඒ ලෙස මේ ලෝකයේ පවතින්නේ නැති බව. සෑම දෙයක්ම වෙනස්වෙනවා කියන එක මට දුන් පැහැදිලියි.' අන්න එවැනි තැනකින්වත් ටිකක් හෝ මේ අත්හැරීම පිළිබඳව, නැත්නම් අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් කර දැක්ම ඇතිකර ගන්නට පුළුවනි නම් මේ සල්ලේඛ සූත්‍රයේ සඳහන් කළ

සියළුම ධර්ම කොටස් ඉතාම හොඳින් අපට තේරුම් ගැනීමට පුළුවන්. එහෙත් ඔබත් අපත් සංසාර ගමනෙ එකතු කරගෙන ආ සංස්කාරවල හා අනුසය ධර්මවල බලය වැඩියි. ඒනිසයි භාවනාවෙන් මේවා දකිමින් ඒවායේ බලය අඩු කළ යුතු වන්නේ. ඒ සඳහා හොඳින් සිහිය පිහිටුවා ගත යුතුයි. භාවනාව කියන්නේ එයටයි. කැලයක හෝ ගසක් මුළු හෝ ශුන්‍යාගාරයක හෝ (කිසිදු කෙනෙක් නැති, හඬක් නොනැගෙන තැනක) සතර ඉරියව් පැවැත්වීමට වඩා ගිහි ගෙදරක, පිරිසක් මැද (විවිධ අදහස් හා කායික හැසිරීම් වලින් යුත්) ඒ අය සමඟ කටයුතු කරන විට මොනතරම් වෙනසක් තිබෙනවාද කියා ඔබට පැහැදිලියි. හුදෙකලාවූ පරිසරයකදී නම් තමා විසින් තමා තේරුම් ගෙන, සිහිය පිහිටුවා, අත්හැරීම පුරුදු කිරීම පමණයි කළ යුතුව තිබෙන්නේ.

පිරිසක් මැද සිටින විට සිහිය පිහිටුවා, තමා ගැන දකින්න, තේරුම් ගන්න උත්සාහ කරනවා වගේම සිය දහස් වතාවකටත් වඩා, ඒ අයගේ සිතූම් පැතුම්, වචන, ක්‍රියාවන් දැකගන්න වෙනවා. ඔබේ නිවහනෙහි නම් ස්වාමියාට හෝ බිරිඳට ඔවුන් අත්හැර හෝ ඔවුන් අරමුණකට ගන්නේ නැතිව ජීවිතය පවත්වන්න බැහැ. දෙමව්පියන්, දරුවන්, සොහොයුරු, සොහොයුරියන්, ඥාති හිතමිත්‍රාදීන් රැකියා හෝ ව්‍යාපාර අවස්ථාවන්හි ඒ අයගේ හෝ ඒ සිදුවීම්, අරමුණු වලින් බැහැර වී ජීවිතය පවත්වන්න බැහැ. එවැනි අවස්ථාවල යම් විටෙක සතර ඉරියව් ඇවිලගන්න අවස්ථා බවට පත්වෙන්න පුළුවන්. ගමන් කළත් එතැන ගැටීමක් ඇතිවන තැනක් වෙන්න පුළුවන්. සිටගෙන සිටියත්, වාඩිවී සිටියත්, සයනය කරන ඉරියව්වෙන් ඇලීම්, ගැටීම් වලින් යුක්තවමයි පවතින්නේ. මේනිසා තනි තනියෙන් හෝ පිරිසක් සමඟින් හෝ ගෘහස්ථ ජීවිතයේ හෝ රැකියාවේ හෝ වෙනත් පරිසරයක අනෙක් ධර්ම ආරම්භණයකට යාමට අවස්ථාවක් නැහැ. ඔබට හමුවූ කලාණ මිත්‍රයකු ලෙස, තමා දැකීමට පැමිණි තවත් අයෙකු ලෙස ධර්ම කතාවේ නාම රූප ධර්මයක් ලෙස, පමණයි එය දැකිය යුත්තේ. ඊට එහා වෙනත් අරමුණකට එය ගත යුතු වන්නේ නැහැ. එසේ ගතහොත් තැන මාරු කළා පමණයි වන්නේ. ගෙදර වගේම, අනෙක් ස්ථානය වගේම අරමුණු අල්ලා ගත්තා වෙනවා. කැලයකට ගියත්, හුදකලාව සිටියත්, සිතින් අල්ලාගෙනයි සිටින්නේ.

සංස්කාරවල, අනුසයවල බලවත් බවක් ඇතිවී තිබෙන්නේ කල්ප ගණන් ඒවා රැස්කිරීම නිසයි. අපි ගතකරන කාලය සංස්කාර හෝ අනුසය ධර්මවල බලය අඩුකිරීමට යොදන්න පුළුවන්. ඇලීමෙහි, කාමජන්දයෙහි, රාගයෙහි බලය අඩු කිරීමට පුළුවන්. භාවනාව ඔස්සේ අපි එහි ආදීනවය දැකිය යුතුයි. මගේය, මමය, මගේ ආත්මය කියා යමක් නැහැ යනුවෙන් මෙතෙහි කරන්න, කරන්න ඒ කාමය, ප්‍රිය රූපය, සිහි නුවණින් දැක, එහි හේතු ප්‍රත්‍යා (සම්භවය හා නිරෝධය) තේරුම් ගන්නා විට ඒවා උපදින තැන්වල උපදින්නේ නැතිවෙන්න පටන් ගන්නවා.

‘යං ලෝකේ පිය රූපං සාත රූපං එත්ථෙසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති’

රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ස්පර්ශ, සිතුවිලි ප්‍රිය රූපයක් ලෙස, තෘෂ්ණාවෙන් යුතුව මධුර ස්වභාවයෙන් හටගන්නේ. අන්න ඒ හැම තැනක්ම, හැම දෙයක්ම අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත් කර දකින්න. එසේ දකිනවිට එකට එකතුවී බලයක් හදාගෙන එන කෙලෙස් විසිරෙන්න පටන් ගන්නවා. නිදසුනක් ලෙස දැක්වුවහොත් බැලීම, කතාකිරීම, ආඝ්‍රාණය, රසය, ස්පර්ශය, සිතුවිලි යන මේ සියල්ල එකට එකතු වූ විට ඒවා ශක්තිමත් වෙනවා. බලවත්වෙනවා. එහෙත් එකින් එක ගලවා බලනවිට හයියක් නැහැ. බලවත් නැහැ. බැල්මෙන් පමණක් කාමයට එනවාට වඩා හඬෙන්, ආඝ්‍රාණයෙන්, රසයෙන්, ස්පර්ශයෙන්, සිතුවිලි වලින් බලවත්වෙලයි එන්නේ. අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට ඒවා එකින් එක යටත් කර දකිනවිට, එහි තිබෙන බලය අඩුවීමට පටන් ගන්නවා. එක එක තැන, එක එක කොටසේ, එක එක ඉන්ද්‍රියයේ, ආරම්භණයේ පවා, අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ස්වභාවය අපි නුවණින් මෙතෙහි කරනවා. ඒ මෙතෙහි කරන්නෙන් එහි පවතින ශුද්ධාෂ්ඨක මනාව තේරුම්ගෙන. පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ, චණ්ණ, ගන්ධ, රස, ඕෂා කියන අට තමයි ශුෂ්ඨාෂ්ඨක. ඒ අටේ ස්වභාවය අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත්කර දකින්න දකින්න අපට එය ලිහිල් වෙන්න පටන් ගන්නවා. මගේය, මම වෙමි, මගේ ආත්මය යයි ඒ ගැන සිතාගෙන සිටි මායාවෙන් බැහැර වෙන්න පටන් ගන්නවා. එසේ බැහැර වන විට අපි

සංකල්පයෙන් (සිතුවිල්ලෙන්) ඇතිකර ගෙන තිබුණු එහි පැවතුණු දෙය නැතිවෙන්න පටන් ගන්නවා.

‘සංකප්ප රාගො පුරිසස්ස කාමො න තෙ කාමායානි විත්තානි ලොකෙ’

ඇසට හසුවන කිසිම රූපයක කාමය නැහැ. ද්වේෂය නැහැ. ඒවා පවතින්නේ පුද්ගලයාගේ හිතේ. සංකල්පවල ඒ හිතන සිතුවිලි සංකල්ප අනිච්ච, දුක්ඛ, අනත්ත ත්‍රිලක්ෂණ ධර්මයට යටත්ව, විසිරී යනවිට එහි ගත යුතු දෙයක් නැහැ. එතන කාමයක් හැටියට දැනෙන්නේ නැහැ.

‘රමණියානි අරඤ්ඤානි යථා න රමනිජනො විතරාගා රමිස්සන්ති න තෙ කාම ගවේසිනො’

සාමාන්‍ය ලෝකයා රමණිය යයි හඳුන්වන කැලෑ තිබෙනවා. කෙලෙස් නැසූ උතුමෝ එතන රමණිය හැටියට දකින්නේ ‘අත්හැරීම’ ‘නිදහස් වූ’ කියන අදහසින්. රාගයෙන් මිදුණු ඇත්තෝ ඒ තැන් වලට කැමතියි. එතන ඇලෙන්න දෙයක් නැහැ. එහි ඒ ඇත්තන්ට බොහොම හොඳ පරිසරයක් තිබෙනවා. එතන රමණියයි. මෙතන අදහස් - සංකල්ප දෙකක්. සාමාන්‍ය අග්‍රැතවත් අය රමණිය කියා සිතන්නේ ඇස, කණ ආදී ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් රූප ආදී අරමුණුවල තණ්හා, මද මාන දෘෂ්ටියෙන් ඇලීමයි. එනිසා පුද්ගලයාගේ සිතුවිලි අනුවයි එය තීරණය වන්නේ. විතරාගී උතුමෝ අත්හරින්න හිතන දේ, රාගී අය උපාදානය කරගන්න (අල්ලාගන්න) හිතනවා. අපට සිතෙන්නට පුළුවන් මේ වස්තු, මේ අය තමා මගේ හිත නරක් කළේ, මාව විනාශ කළේ, මේ මාර්ගයට දැමුවේ කියා. භාවිත සිතක් ඇති අයෙකුට, කිසිවෙකුටත් එසේ කිසිවක් කළ නොහැකියි.

‘අසේවනාව බාලානං පණ්ඩිතානංව සේවනා’

සත්පුරුෂ ධර්මයක් වූ කලාණ මිත්‍රයන් ආශ්‍රය කිරීම නිසා උපන් අකුසල් නැතිවී යනවා. නූපන් කුසල් උපදිනවා. උපන් කුසල් දියුණු වෙනවා. නූපන් අකුසල් නූපදිනවා.

නමුත් පරමාර්ථ ධර්ම කතාවට එනවිට අපේ හිතයි මේ සියල්ලටම බලපාන්නේ. එයා තමා මා මේ තත්ත්වයට පත් කළේ කියනවාට වඩා මගේ ‘අභාවිත හිත’ නිසයි මම එය උපාදානය කරගත්තේ එයට ඇලුනේ යයි සිතන්න. අනෙක් අයට පුළුවනි නම් තවත් කෙනෙක් ධර්ම මාර්ගයේදී විනාශ කරන්න එයා ආරද්ධ වීර්යයෙන් යුක්ත කෙනෙක් නොවෙයි. පඤ්ච නීවරණ ධර්මවලට අසුවූ තැනක සිටින කෙනෙක්. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ කථාව පැහැදිලියි. දස මාර සේනා ලෙස ඒ කෙලෙස් එනවිට ඒවාට උන්වහන්සේ වසඟ නොවූයේ ඒනිසයි. අපගේ සිත භාවනා මාර්ගය ඔස්සේ භාවිත සිතක් බවට පත්වෙනවා. ස්වාමියා, බිරිඳ, දෙමව්පියන්, දරුවන් ඔබට කොපමණ සමීපව සිටියත් යම් ක්ලේශයක් තිබේ නම්, කලාණ මිත්‍ර ස්වභාවයෙන් ඒවා පෙන්වාදීම හා මාර්ගයට ගැනීම හොඳයි. එහෙත් ඒ ගොඩට තමන් වැටීම නොවෙයි. ආරද්ධ වීර්යය හොඳට පවත්වා නැතිනම්, හොඳ පැත්තට වැටෙනවාට වඩා නරක පැත්තට වැටීමයි සිදුවන්නේ. සිහිය පිහිටුවා ගෙන ආරද්ධ වීර්යයෙන් සිටින පුද්ගලයා කෙදිනකවත් නරක පැත්තට වැටෙන්නේ නැහැ. නරක පැත්තට දරා ගැනීමට බැර වන විට හොඳ පැත්තට හුරුවීමයි සිදුවන්නේ. අග්‍රැතවත් සිත්වලට මොනතරම් දැනුනත් හොඳ කරන්න අමාරුයි, හොඳට නැගී සිටින්නයි රැකෙන්නයි අමාරුයි කියා, එය අග්‍රැතවත් හිතේ කතාවක් පමණයි.

හොඳට මහා බලයක් තිබෙනවා. ලෞකික ලෝකයේ හොඳ ඉහළට මතුවී පෙනෙන්නේ නැහැ. ලෞකික ලෝකයේ කාම ලෝකයේ සැප කියන්නේ බාහිර ආරම්මණයන්හි ඇතිවන පෝෂණයයි. එයට හොඳ ගෙයක් දොරක් තිබෙනවා. හොඳ වාහන තිබෙනවා. කණ කර පිරෙන්න මුතු මැණික් රත්රන් පැළඳගෙන හොඳ ඇඳුම් ඇඳලා ඉන්නවා. හොඳ ආහාර ගනිමින් සැප විඳිනවා. සැප ලෙස දකින්නේ ඒවායි.

‘සංකප්ප රාගො පුරිසස්ස කාමො’

එය මිනිසුන් සිතන ආකාරයක් පමණයි. විශාල ගෙයක, හොඳට ඇඳ පැළඳගෙන රස ආහාර විඳිමින් සිටින කෙනෙක් ව්‍යාධිය ළඟ

මොනතරම් අසරණ වෙනවද? එයා සැප විඳිනව කියා එවිට කියන්නට පුළුවන්ද? මොනතරම් වස්තුව සමග සිටියත්, අංශභාගය වැනි පැත්තක පණ නැතිවන ලෙඩක් හැදුණොත් එයා සැපෙන් ඉන්නවා යයි කිව හැකිද? ස්නායු දුර්වල වී, තමාගේ ඉඤ්ඤා තමාට පාලනයක් නැතිවී යනවා. අඩු ගණනේ මුඛයට වත් අත ගැනීමට තරම් හයියක් වත් එවිට අතේ තිබෙනවද? රාජ භෝජන තිබුණත් අතට වාරුවක් නැත්නම් එම පුද්ගලයා සැපෙන් ඉන්නවා කියන්න බහු. මේනිසා මේ සියල්ල උපේක්ෂාවෙන් දකින්න. නමුත් උපේක්ෂාව පවා අනිත්‍යයි කියා දැකිය යුතුයි.

බොහෝ දෙනෙක් කියනවා හොඳට ඉන්න අයටයි හැම කරදරයක්ම දුකක්ම සිදුවන්නේ කියා. ලෞකික පැත්තෙන් බැලූවිටයි එසේ දැනෙන්නේ. තමන්ගෙ කායික, මානසික සංවරයෙන් යුක්ත ව, මේ පරමාර්ථ ධර්ම කතාව පිළිබඳව අවබෝධයෙන් සිටිනවා නම් මේ ලෝකයේ ඉහලම සැප ලබන අය අතර ඔබද මමද එක් එක් අයෙකි. එක් අයෙක්මි.

දිනක් තථාගත බුදුරජාණන් වහන්සේ හිම වැටෙන, සීතල සුළං හමායන උදෑසනක, අතුරු මාර්ගයක ගසක් මුල වැඩ සිටිනවා. මේ අතුරු මාර්ගයේ, සුදු අශ්වයන් යෙදූ අශ්ව කරත්තයක ගිය රාජ කුමාරයෙක්, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගසක් යට සීතලෙන්, පින්තෙන් හා සුළඟින් කිසිදු ආවරණයක් නැතිව වැඩ සිටිනවා දැක, අශ්ව කරත්තය නතර කර, එයින් බැස භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සමීපයට පැමිණිනා. ඉන්පසු උපහාසාත්මකව භාග්‍යවතුන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්න කරනවා 'ඊයේ රාත්‍රියේ සුවසේ ගත කළාද? (වෙනත් අයුරකින් නම් ඊයේ රාත්‍රියේ හොඳට නිදාගත්තාද යන්නයි.)

'මේ ලෝකයේ සුවසේ නිදන්නන් අතර, නිදන අය අතර මමද එක් අයෙක්මි.' එවැනි අය අතර කියා කිව්වේ මේ ශාසනය තුළ අර්හත් මාර්ගය ලබා කෙලෙස් වලින් නිදහස් අය තවත බොහොම සිටින නිසයි.

කුමාරයා අසනවා 'සීතල සුළඟ හමන, හිම වැටෙන වෙලාවේ මේ ගහක් මුල තිබෙන සුවස කුමක්ද?' ඊයේ රාත්‍රිය හොඳින් ගත කලා කියන්නේ කෙසේද?

පරමාර්ථ ධර්ම කථාව අවබෝධ අයට කායික පීඩා පවා සිතට සල්ලයක් (හුලක්, වේදනාවක්) කරගන්නේ නැතිව ධර්මයෙන් දකින්න එනම් අත්හරින්න පුළුවනි. තමාගේ සිත උපාදානයන්ගෙන් අත්මිඳිලා නම්, රාග, දෝෂ, මෝහ යන්ගෙන් අත්මිඳී ඇත්නම්, නිදහස් වී ඇත්නම්, සිත තුළ ඇවිලෙන්නට දෙයක් (රාගය) හෝ ගැටෙන්නට (ද්වේශය) දෙයක් නැහැ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රශ්න කරනවා, 'එහෙත් ඔබ ඊයේ රාත්‍රිය සුවසේ ගත කළාද?' රනින් කළ ඇඳක සතර කොණේ පහන් දල්වා (සුත්‍ර දේශනාවේ සඳහන් වන කරුණයි) රාජ කුමාරිකාවන් ඔබේ සමීපයේ, වටේ සිටියත්, ඇස, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, මනස යන ඉඤ්ඤා නිසා ඔබේ සිතේ හටගත් රාගාදී කෙලෙස් වලින් ඔබ මොනතරම් ඇවිලෙන්නට ඇත්ද? ඇලුණු දේ අත්හැරෙන විට, වෙනස් වන විට, තවත් කෙනෙකුට අයිති වෙන විට බිය, පටිසය, සෝක සන්තාපයන් මොනතරම් ඇතිවෙන්නට ඇත්ද? තාවකාලික සුවසක් ලෙස දැනුණත් එහි ඇතුළත් වී තිබුණු ඇලීම්, ගැටීම්, බිය, ශෝක ආදී අපමණ දුක් වලින් ඔබට නින්දක් ලැබුණාද?

අත්හැරීමෙන් පුරුදු කරන ලද සිතකට, මේ බාහිර වස්තූන්ගෙන් උපද්‍රව, උපද්‍රවයක් ලෙස දැනෙන්නේ නැහැ. ලෞකික ලෝකයේ පහසුයි, සැපයි කියන සෑම දෙයක්ම තිබුණත්, පහසුකම් ඇති සුමුදු පළස් අතුරුණ ලද, සයනයක නිදාගත්තත් එතනත් මහත් වූ බරක් මහත් වූ දුකක්, මහත් වූ වේදනාවකුයි ඇත්තේ.

රාජ කුමාරයා නිශ්ශබ්ද වුණා. සත්‍යය නම් කුමක්ද, යථාර්ථය නම් කුමක්ද කියා ඔහු අවබෝධ කරගත්තා. මෙය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගෙතු දෙයක් නොවෙයි. මා තුළින්ම මා දැකිය යුතු බව කියනවා නේද කියා කුමාරයා තේරුම් ගත්තා.

අප අතර කිදෙනෙකුට මෙබඳු ගැටළුවල අත්දැකීම් ඇත්ද? කාමර හතරක් පහක් තිබෙන, තට්ටු දෙකක්වත් ඇති නිවහනේ ඉතාම පහසු ඇඳෙහි කොට්ට දෙක තුනක් තිබුණත් නින්ද යන්නේ නැතිව අල්ලාගත් දෙයකින් උපාදානය කරගෙන හැඬු හැඬුම්, රිදුණු සිත්, නොනිදා පහන් කළ අත්දැකීම් බොහෝ දෙනෙකුට තිබෙනවා. සිතෙහි ඇතිවූ ගැටීම්, තරහව, වෛරය නිසා මට බැන්නා, මට දොස් කිවුවා, මගේ දේවල් උදුරාගත්තා, මාව පහත් කළා, මට නොයෙක් කතා කිවුවා ආදී ලෙස හෝ එසේ නැත්නම් මගේ දරුවන්, මගේ අය ආදී ලෙස විවිධාකාරයෙන් අල්ලා ගැනීමෙන් ඒවා ගැටීමක් බවට පත් කරගෙන තරහවෙත්, වෛරයෙන් නොනිදා පහන් කළ අය, අත්දැකීම් ඇති අය, ඕනෑතරම් සිටින්නට පුළුවනි. එයයි යථාර්ථය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන, මේ සැබෑ සිතක යථාර්ථය ටික ටිකවත් මේ ධර්ම කරුණු ඔස්සේ දැකගන්න පුළුවනිනම් තමාගේ මනසේ තිබෙන සුවය මෙන්ම මමද සුවසේ නිදන, සුවසේ ජීවිතය ගත කරන අයෙක්මයි තමාටම දැනෙනවා. සාමාන්‍ය ලෝකයා සුදානම් වන්නේ ලෝකයට පේන්න අදින්න, පළඳින්න, හැසිරෙන්න, ජීවත්වෙන්නයි. නමුත් අවසානයේ දුක් විඳලා, හැපිලා, අඬලයි නතරවන්නේ. තමාගේ සිතට සතුටක්, සැනසිල්ලක් නැතිනම් කවුරු කාහට පෙනෙන්න මොනවා කළත් ඇති තේරුම් කුමක්ද? ලෝකයට පෙනෙන්න මෙසේ ජීවත්වූනත් මගේ හිත ඇවිලෙනවා නම්, මගේ හිත තුළ අප්‍රමාණ දුකක් තිබෙනවා නම්, මේ ජීවිතයේ තේරුම කුමක්ද කියා අසනවා. නැත්නම් කල්‍යාණවත්ත කෙනෙකුට කියන්නට පුළුවන්, හොඳට ඇඳ පැළඳ, හිනාවී සිටින්නට උත්සාහ කළත් මොනතරම් ඇවිලෙන ගින්දරකින්ද ශෝකයකින්ද මම ඉන්නේ. ඒවා මතක්වන විට, ඒවා දැනෙන විට, ඒවා ඇසෙන විට, මගේ හිත දරා ගන්නට බැරිතරම් හඬා වැටෙනවා. මට දැන් මාවත් එපා වෙන තරමට, ජීවිතයත් එපාවෙන තරමට ඇතිවෙලා. 'එපාවෙන' යන වචනය පරමාර්ථ ධර්මයට ගලපා 'අත්හරිනවා' නම් හොඳයි. නමුත් ගැටීමෙන්, තරහවෙත් ඇතිකර ගත් ද්වේෂයකින්, පටිඝයකින් මේ 'එපාවෙලා' තිබෙන එකයි වැරද්ද. ඒ කතාව බොහෝ දෙනෙකුගේ ජීවිතවල අත්දැකීම් වෙන්න පුළුවනි. නැතහොත් ඔබ ආශ්‍රය කරන හෝ ඔබ ජීවත්වන පරිසරයේ යම්

කෙනෙකු ගේ කථාවකට ඔබ ඇහුම්කන් දීලා ඇති. පරමාර්ථ ධර්ම කතාවෙන් ඇහුම්කන් දෙන්න පුළුවනි නම් කොතරම් හොඳද?

හැම කෙනෙකුටම ඔබ 'අල්ලගන්න කතාව' ගැන කියන්න තිබෙනවා. නමුත් ගැටළුව ඇහුම්කන් දෙන්න කෙනෙක් හොයාගන්න එකයි. හේතුව, ඒ පුද්ගලයා පරමාර්ථ කතාව තේරුම් ගන්න පුළුවන් කෙනෙක් නොවූනොත් විශාල ප්‍රශ්නයකට මුහුණපාන්නට සිදුවෙනවා. ඇතැම්විට ඒ පුද්ගලයා දුකට පත්වෙනවා. නැතහොත් ඒ පුද්ගලයා විසින් ඔබව, වරදට පොළඹවාගන්නවා. නැත්නම් ඒ පුද්ගලයා ඒ කතාව තවත් කෙනෙකුට කියා අවමන් කරනවා. නැත්නම් මේ හිත විවෘත කර කියන කතාවෙන් නැති ගැටළු රාශියක් ඇති වන්නට පුළුවන්. හැම කෙනෙකුටම මේ ඇලීම්, ගැටීම් නිසා ඇතිවූ ආදීනවයේ කතාවක් තිබෙනවා කියන්නට. ධර්මය දකින්නට පුළුවන් නම් හිත නිදහස්, භාවනාවත් හොඳ මාර්ගයක්. කාහට හෝ කිය කියා සිටිනවාට වඩා මේ ධර්ම මාර්ගයේ, පරමාර්ථ ධර්ම කතාව තේරුම් ගන්නා විට සිත නිදහස් වෙනවා. පරමාර්ථ ධර්ම කතාව දන්නේ නැති අයට, තේරුම් ගන්නට ඕනෑ නැති අයට මේ කතාවේ කෙළවරක් නැහැ. ඉන් තවත් ලොකු ගැටළුවක් ඇතිවෙනවා විනා ලැබෙන සැනසීමක් නැහැ.

එහි බරපතලකම අර කියමනේ තිබුණු ආකාරයට ඇහුම්කන් දෙන්න සුදුසු කෙනෙක් සොයාගැනීමේ අමාරුකමයි. වැරදි කෙනෙකුට නුසුදුසු කෙනෙකුට කිවුවොත් අනුකම්පාවෙන් පටන් ගන්නා දේ විශාල අපරාධයකින්, නැති දුක්බ දෝමනස්සයකින් කෙළවරවීමට පුළුවන්. පැහැදිලියි නේද? සාමාන්‍ය ලෝකයා, මගේ කල්‍යාණවත්තයා ලෙස හඳුන්වන්නේ හරි හෝ වැරදි හෝ තමා කියන දේ අනුමත කරන, උදවු කරන, මිල මුදල් දෙන අයයි. නියම කල්‍යාණවත්ත සත්පුරුෂයෙක් කියන්නේ කුසල් අකුසල් පෙන්වා දී අකුසලයෙන් වළක්වා, කුසල් මාර්ගයේ රැගෙන යන අයයි. ගැඹුරින් පවසනවා නම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මයට යොමු කරන අයයි. අනෙක් කෙනෙක් හැබෑ කල්‍යාණවත්ත වන්නේ නැහැ. ඒ අය ඇතැම්විට අපාය සහායක කෙනෙක් වෙන්න පුළුවනි. මෙන්ම මේ නිසා පරමාර්ථ ධර්මය පිළිබඳ විශේෂ අවබෝධයක් නැති කෙනෙකුට පැවසීමෙන් නැති ගැටළු රාශියකට මුහුණ පාන්නටත් ඉඩ තිබෙනවා.

මම අද මේ දීර්ඝ දේශනාවක් පැයක පමණ කාලයක් පුරා කළේ සල්ලේබ් සූත්‍රයෙන් අප ගත යුතු ප්‍රයෝජනය ගැන කියන්නටයි. නැත්නම් අග්‍රැතවත් පෘථග්ජන හිතට දැනෙන්නේ අනුන් වැරදියි. මමම තමා හරි කියලයි. මේ සූත්‍ර දේශනාවෙන් පැහැදිලි කළේ කුමන ආකාරයටද ධර්මය දකින්නේ කියයි.

(03) පරික්කමහ පය්‍යාය

පින්වත් චූන්ද, මේවගේ දෙයක් - භයානක මාර්ගයක් තිබෙනවා කියා සිතන්න. නමුත් මේ මාර්ගය අතහැර යාමට පුළුවන් යහපත් මාර්ගයකුත් තිබෙනවා. ඒවගේම භයානක තොටුපොළක් තිබෙනවා කියා සිතන්න. ඒ තොටුපොළ මගහැර යාමට වෙන හොඳ යහපත් තොටුපොළකුත් තිබෙනවා යයි සිතන්න.

පින්වත් චූන්ද, ඔය ආකාරයටම සතුන්ට හිංසා කරන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යන්නටයි 'අවිහිංසාව' තිබෙන්නේ.

ඒ අදහස් පෙළ මොනතරම් හොඳද? ඒ හිංසා නම් වූ භයානක මාර්ගයට වඩා, ප්‍රාණඝාතය නම් වූ භයානක මාර්ගයට වඩා තව යහපත් වෙන විකල්ප මාර්ගයකුත් තිබෙනවා. එය 'අවිහිංසාවයි'. එහෙත් ඒ යහපත් මාර්ගය ටිකක් දුර වෙන්න, අපහසු වෙන්න පුළුවන්. තවත් යහපත් වූ එල ගෙන දෙන මාර්ගයක් තිබෙනවා. ප්‍රාණඝාත කරන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යන්නයි 'ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීම' තිබෙන්නේ. සොරකම් කරන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යන්නයි 'සොරකමින් වැළකීම' තිබෙන්නේ. අඛණ්ඩවාරී කෙනෙකුට එයින් මගහැර යන්නයි 'බඹසර රැකීම' තිබෙන්නේ. බොරු කියන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යන්නයි 'බොරුකීමෙන් වැළකීම' තිබෙන්නේ. කේළාම් කියන කෙනෙකුට එයින් වැළකී සිටින්නයි 'කේළමින් වැළකීම' තිබෙන්නේ. එරුෂ වචන කියන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යන්නයි 'එරුෂ වචනයෙන් වැළකීම' තිබෙන්නේ. වැඩකට නැති බොළඳ හිස් වචන කියන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යන්නයි 'හිස් වචනයෙන් වැළකීම' තිබෙන්නේ. අන් සතු දෙයකට ලෝභ කරන කෙනෙකුට එනම්

අභිජ්ඣාව තිබෙන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යන්නටයි 'ලෝභය නැතිකම' තිබෙන්නේ. තරහ සිත් තිබෙන කෙනෙකුට මගහැර යන්නයි 'තරහ සිත් නැතිබව' (මෙමත්‍රිය) තිබෙන්නේ.

බලන්න යහපත් වූ මාර්ග තිබෙන හැටි. භයානක මාර්ග තෝරා ගන්නවාද යහපත් වූ මාර්ග තෝරා ගන්නවාද යන්න දැන් අප සතුයි. යාමට තිබෙන මාර්ග දෙකෙන් ඇතැම්විටෙක අපට පෙනෙන්නේ එකක් පමණක්මයි. ආත්ම දෘෂ්ටිය, සක්කාය දිට්ඨිය දැඩිව තිබෙන විට, සිලයේ පිහිටා නැතිවිට, එකම එක මාර්ගයේ විසඳුම මේකයි කියායි පෙනෙන්නේ. නමුත් එතැනට යාමට තව යහපත් මාර්ගයක් තිබෙනවා. ප්‍රාණඝාත කරන අයට 'ප්‍රාණඝාත නොකිරීම', සොරකම් කරන අයට මාර්ගය 'සොරකම් නොකිරීම', තරහා ගන්නා අයට ඒ භයානක මාර්ගයට වඩා යහපත් වූ මාර්ගයක් තිබෙනවා, ඒ 'මෙමත්‍රි මාවතයි'. අපි පැහැදිලිවම දන්නවා සමහර මාර්ග භයානකයි. නමුත් පහසුවෙන්, ඉක්මනින් යාමට පුළුවන්. යම්විටෙක යහපත් වූ මාර්ගය දිගයි. යාම ටිකක් අපහසුයි. ලෞකික වශයෙන්, ඉතාම පහසුවෙන්ම යනවා කියනවාට වඩා එයින් ලැබෙන ප්‍රතිඵලය, මානසික සුවය බොහොම හොඳයි.

හොඳට හැදූ, යහපත් වූ පාරක් තිබෙනවා. පැන් පොකුණුත් දෙපස තිබෙනවා. ඒවගේම සොර සතුරන්, නපුරු කොටි වලසුන් ඉන්නවා. හැම තත්පරයක් පාසාම භයෙනුයි යන්නට වෙන්නේ.

අනෙක් මාර්ගයේ වළවල්, ගඩලි ගොඩලි තිබෙනවා. පැන් පොකුණු දෙපස නැහැ. ඒ වුනත් ජීවිතය ගැන අනතුරක්, මානසික බියක් නැතිව කෙළවරටම යාමට පුළුවන්. දුර වුනත්, පහසුකම් නැති වුනත් එනිසා ඒ මාර්ගය යහපත්. යහපත් කිවුවේ මානසික දුක්බ පීඩාවන්ගෙන් තොර හා ජීවිතය ගැන බියක් නැහැ කියන අදහසයි. කුමක්ද තෝරාගන්නේ කියන එක අපට දැන් පැහැදිලියි.

සූත්‍ර දේශනාවල පැහැදිලි කර කියනවා, මොනතරම් පිපාසයි කිවුවත් වස දමා තිබෙන බව දන්නවා නම්, ජීවිතය ගැන කැමැත්තක් ඇති අය එය බොන්නේ නැහැ. අන්න ඒ වගේ උත්තරය මෙයයි කියා මොනතරම් කිවුවත් ප්‍රාණඝාතය නම් කරන්නේ නැහැ. සොරකම් නම්

කරන්නේ නැහැ. අඹුන්මවර්යාවට පත්වන්නේ නැහැ. බොරු කියන්නේ නැහැ. කේලාම් කියන්නේ නැහැ. ඵරුෂ වචන කියන්නේ නැහැ. හිස් වචන කතා කරන්නේ නැහැ. මෙන්න මේ ආදී වශයෙන් දැක, යහපත් වූ හොඳ මාර්ගය තෝරා ගන්නටයි මේ ආරාධනා කරන්නේ.

මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය තිබෙන කෙනෙකුට එයින් මඟහැර යන්නයි 'සම්මා දිට්ඨිය' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා සංකල්ප තිබෙන කෙනෙකුට එයින් මඟහැරලා යන්නයි අව්‍යාපාද සංකල්ප, අවිහිංසා සංකල්ප, තෙක්ඛම්ම සංකල්ප යන 'සම්මා සංකල්ප' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා වචන තිබෙන කෙනෙකුට එයින් මඟහැර යන්නයි 'සම්මා වාචා' (යහපත් වචන) තිබෙන්නේ. මොනතරම් වටිනවද? වැරදි වචන කතා කරන කෙනෙකුට ඒ වැරදි වචනයෙන් එහා පැත්තට යාමට උත්සාහ කරනවාට වඩා යහපත් වූ වචනයෙන් ඉලක්කය සපුරාගන්නවා නම් කොපමණ හොඳද? (තෘෂ්ණාව ඉලක්කය නොවෙයි) කැගසා, ඵරුෂ වචන, නරක වචන කියා කෙනෙක් හදන්න (දමනය කරන්න) උත්සාහ කරනවාට වඩා යහපත් වචනයකින් ඔහු දමනය කරගන්නවා නම් මොනතරම් යහපත්ද? ඵරුෂ වචන කියා දමනය වුවත්, තමා නරක වචන කතා කරන කතා කළ කෙනෙක්ය, අප්‍රමාණ දුස්සිල්වත්ඛවට ඇද දමන හැසිරීමක්ය යනුවෙන් තමාම තමාට කරගන්නාවූ අත්තානුවාද හය, ඒ වගේම පරානුවාදය මොනතරම්ද? අර පුද්ගලයා දමනය වුණේ අශික්ෂිත, දුස්සිල්වත් කෙනෙකුට නේද යන්න පවතිනවා.

ඒ අයුරින් අම්මා, තාත්තා, දරුවන් කොපමණ දමනය කළත්, ගුරුවරයෙක් ශිෂ්‍යයෝ කොපමණ දමනය කළත්, බිරිඳ ස්වාමියා හෝ ස්වාමියා බිරිඳ කොපමණ දමනය කළත් එහි යහපතක් නැහැ. නිකම් වචන ගොඩක් හා සිතුවිලි ගොඩක් පමණයි එහි ඇත්තේ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ දේශනාවට අනුව හිස් කළයක් (හිස් හිසක්) මිසක් එහි ගුණයක් නැහැ. එහෙත් එක් යහපත් මාර්ගයක් තිබෙනවා. ඒ යහපත් වූ මාර්ගය බොහොම සුන්දරයි.

සම්මා වචනයේදී කොපමණ කිවුවත් එහි විදීමක් නැහැ. තමන්ට තමන් නිසා සිදුවන අවමානයක් නැහැ. දමනය කිරීමට උත්සාහ ගත් පුද්ගලයා කෙරෙහි නරකින් සිතීමට අවශ්‍ය නැත්තේ කියූ

හැම වචනයක්ම යහපත් නිසයි. බලන්න එහි කොපමණ වෙනසක් තිබෙනවද?

නරක අයුරින් දමනය වුණොත්, අපවිත්‍ර ගොඩක් මත රැඳී සිටින කෙනෙක් ලෙසයි මේ අය පසු අවස්ථාවක නැගී සිටිනින්නේ.

සම්මුතියේ නිදසුනක් දැක්වුවහොත්, යම් කරුණකදී ස්වාමින් වහන්සේ තමන් කැගසා, බැණවැදී උද්ඝෝෂණය කර, ඊළඟට අවුත් මෙමත්‍රි භාවනාව කිරීමට කතා කළොත් සිතෙන්නේ කුමක්ද? ඔබ ගැනත් එසේමයි. කැගසා, බැණ වැදී, ඵරුෂ වචන කියා ඊළඟට 'මම නුඹේ අම්මා නැතහොත් තාත්තා' කිවුවාට ගුණය හදවතට නොදෙනන්න ඉඩ තිබෙනවා. මේ ලැයිස්තුව දීර්ඝ කරන්න පුළුවන්. එක් එක් අය සඳහන් කරමින්. එහෙත් සැනසිල්ලට මාර්ගය පෙන්වා දී තිබෙනවා. නරක කළ අය හැමදාම නරක අය වන්නේ නැහැ. ඵරුෂ වචන කතා කරමින් අනවබෝධය නිසා නරකට හැසිරුණු කෙනෙක් මතු හොඳ අයෙකු බවට පත්වීමට පුළුවන්. අංගුලිමාල (අහිංසක) රහතන් වහන්සේ නමක් වුණා වගේ. නමුත් වැරදි කරන අයට නිවැරදිද්දට ඒමට දුක් විඳින්න වෙනවා. එයයි මේ දේශනා කරන්නේ. එනිසා වැරදි නොකර මාර්ගයට එන එක හොඳයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ බෝධි සත්ත්ව අවධියේදී අපට එය පෙන්නුවා. නැවත සතර අපායේ දුක්විඳින්නට යාමට පෙර අපි වැරදි නිවැරදි කරගත යුතුය. අපි කවුරුත් දුක් විඳිමින් යනවා. නමුත් මතක නැහැ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් පුබ්බෙනිවාසානුස්සති හා චුතුප්පාත ඥාන ඔස්සේයි දේශනා කළේ. මෙයයි මාර්ගය. අපායේ වැටී දුක් විඳින්නට පෙර මේ මාර්ගයට එන්න. වැරදි කළ කෙනෙක් හොඳ වුණාට වරදක් නැහැ. ගැටලුව ඇත්තේ අපායට වැටුනොත් ගැලවෙන්නේ කවදාද? එහි කෙළවරක් නැහැ.

මිථ්‍යා කටයුතු කරන කෙනෙකුට එයින් මඟහැර යන්නයි 'සම්මා කටයුතු' (සම්මා කම්මන්ත) තිබෙන්නේ. මිච්ඡා ආජීවයෙන් මඟහැර යන්නයි 'සම්මා ආජීවය' (යහපත් වූ ජීවිත පැවැත්ම) තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා විරියය තිබෙන අයකුට එයින් මඟහැර යාමටයි 'සම්මා වායාමය' (සතර සම්මයක් ප්‍රධාන විරියය) තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා සිහිය තිබෙන කෙනෙකුට

එයින් මගහැර යන්නයි 'සම්මා සතිය' තිබෙන්නේ. සමහර අයට සිහිය තිබෙන්නේ වැරදි දෙයටයි. හොඳ දෙයට සිහිය අඩුයි. ඇතැම් අයට අවුරුදු තිහ හතළිහකට පෙර කෙනෙක් දොස් කීවා මතකයි. නමුත් කළ හොඳ මතක නැහැ. ජීවිතයේ යථාර්ථය දකිනවිට මොනවාද මේ අල්ලාගෙන ඉන්නේ? සිහිය පවත්වා තිබෙන්නේ කෙසේද? මිථ්‍යා සමාධිය තිබෙන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'සම්මා සමාධිය' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා ඥානය තිබෙන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'සම්මා ඥානය' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා විමුක්තිය තිබෙන කෙනෙකුට මගහැර යාමටයි 'සම්මා විමුක්තිය' තිබෙන්නේ.

නිදිමතින් හා අලසකමින් දුක් විඳින කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'නිදිමත හ අලසබව නැතිකම' තිබෙන්නේ. උඩගුබව තිබෙන කෙනෙකුටයි (උද්ධක) එයින් මගහැර යන්නයි 'උඩගුබව නැතිකර ගැනීම' තිබෙන්නේ. සැකය තිබෙන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'සැකයෙන් එතරවීම' තිබෙන්නේ. ක්‍රෝධ කරන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'ක්‍රෝධ නැතිබව' තිබෙන්නේ. වෙර බැඳගන්නා කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'බද්ධ වෙරය නැතිකම' තිබෙන්නේ. ගුණමකු අයට එයින් මගහැර යාමටයි 'ගුණමකුබව නැතිකම' තිබෙන්නේ. එකට එක කරන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'එකට එක නොකිරීම' තිබෙන්නේ. ඉරිසියාව කරන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'ඉරිසියා නොකිරීම' තිබෙන්නේ. මසුරු කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'මසුරු නැති බව' තිබෙන්නේ. කපටි කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'කපටි නැති බව' තිබෙන්නේ. මායා ඇති කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'මායා නැති බව' තිබෙන්නේ. සාධාරණ කරුණු ඉදිරියේ නොනැමෙන කෙනාට එයින් මගහැර යාමටයි 'සාධාරණ කරුණු ඉදිරියේ අවනතවීම' තිබෙන්නේ. 'නව බුද්දං සමාවරේ කිංචි යෙන විඤ්ඤුපරෙ උපවදෙය්‍යුං' නුවණැති අය වැරදිය කියන දෙයින් වළකින්න.

මානය තිබෙන කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'නිහතමානී කම' තිබෙන්නේ. අකීකරු අයෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'කීකරුකම' තිබෙන්නේ. පව්ට මිතුරන් සිටින කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය' තිබෙන්නේ. ප්‍රමාදී අයට එයින්

මගහැර යාමටයි 'අප්‍රමාදී බව' තිබෙන්නේ. ශ්‍රද්ධාව නැති අයට එයින් මගහැර යාමටයි 'ශ්‍රද්ධාව' තිබෙන්නේ. පව් කිරීමට ලැජ්ජා නැති අයට එයින් මගහැර යාමටයි 'ලජ්ජා ඇති බව' තිබෙන්නේ. පව් කිරීමට බය නැති අයට එයින් මගහැර යාමටයි 'පවට බය ඇති බව' තිබෙන්නේ. නිවැරදි දහම දැනුම නැති අයට දහම දැනුම ඇතිකර ගැනීමටයි 'නිවැරදි දහම දැනුම' තිබෙන්නේ. කම්මැලි අයට එයින් මගහැර යාමටයි 'වීර්යය' තිබෙන්නේ. සිහි මුළාවූ අයට එයින් මගහැර යාමටයි 'සිහිය පිහිටුවා ගැනීම' තිබෙන්නේ. ප්‍රඥා නැති අයට එයින් මගහැර යාමටයි 'ප්‍රඥා සම්පත්තිය' තිබෙන්නේ. අනවශ්‍ය දෘෂ්ටිවලට බැඳී අත්හැර ගැනීමට බැරව සිටින කෙනෙකුට එයින් මගහැර යාමටයි 'දෘෂ්ටිවලට නොබැඳීම හෙවත් පහසුවෙන් අත්හැරීම' තිබෙන්නේ.

(04) විපරිභාව පයභීය

චුන්දය, යම්සේ වනාහි යම්කිසි අකුසල ධර්ම කෙනෙක් චුනත් ඒ සියල්ලම අමිහිරි විපාක ඇති බැවින් පහත් බවට පත්වෙනවා. යම්කිසි කුසල ධර්ම පවතිනවා නම් ඒ සියල්ලම මිහිරි විපාක ඇති බැවින් උසස් බවට පත්වෙනවා.

චුන්දය, එපරිද්දෙන්ම හිංසා කරන පුද්ගලයාගේ උසස් බව පිණිස අවිහිංසාව වේ. සතුන් මරණ පුද්ගලයාගේ උසස් බව පිණිස ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීම වේ. දෘෂ්ටිවලට හසුවී අත්හැර ගන්නට බැරව සිටින අයෙකුට ශ්‍රේෂ්ඨත්වයට පත්වීමටයි එලයක් නැති දෘෂ්ටිවලට බැඳෙන්නේ නැතිව, ඒවා අත්හැරීම තිබෙන්නේ.

(05) පරිනිබ්බාන පයභීය

පින්වත් චුන්ද, තමන් මඩේ එරි සිටිමින්, මඩේ එරි සිටින තවත් කෙනෙක්ව ගොඩ ගන්නවා කියන එක සිදුවිය හැකි දෙයක් නොවෙයි. ඒවගේම පින්වත් චුන්ද, තමන් මඩේ එරි සිටියේ නැත්නම්, මඩේ එරුණු අනිත් අයව ගොඩ ගන්න පුළුවන් යන කරුණ සිදුවන්නට පුළුවන් දෙයක්.

පින්වත් චූන්ද, තමා දමනය නොවී, තමන් නොහික්මී තමන් නොපිරිනිවී (කෙලෙස් වලින් මිදෙන්නේ නැතිව) අනෙක් අයව හික්මවනවාය, පිරිනිවන් පාන්නට සලස්වනවාය කියන කරුණ සිදුවිය හැකි දෙයක් නොවෙයි. ඒවගේම චූන්ද, තමන් දමනය වී, හික්මී, පිරිනිවීමට පත්වී, අනෙක් අය දමනය කරනවා, හික්මවනවා, පිරිනිවන් පාන්නට සලස්වනවා යන කරුණ සිදුවිය හැකි දෙයක්.

පින්වත් චූන්ද,

ඔය ආකාරයටම, සතුන්ට හිංසා කරන කෙනෙකුට කෙලෙස් නැති කරන්නයි 'අවිහිංසාව' තිබෙන්නේ. ප්‍රාණඝාත කරන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීම' තිබෙන්නේ. සොරකම් කරන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'සොරකමින් වැළකීම' තිබෙන්නේ. අඹුහිමවාරී කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'ඹුහිමවාරී ජීවිතය' තිබෙන්නේ. බොරු කියන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'බොරු කීමෙන් වැළකීම' තිබෙන්නේ. කේලාම් කියන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'කේලාම් කීමෙන් වැළකීම' තිබෙන්නේ. නපුරු වචන කියන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'නපුරු වචනයෙන් වැළකීම' තිබෙන්නේ. හිස්, බොළඳ කතා කියන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'හිස්වචනයෙන් වෙන්වීම' තිබෙන්නේ. ලෝභ සිත් ඇති අයට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'ලෝභ සිත් නැති බව' තිබෙන්නේ. තරභ සිත් ඇති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'තරභ සිත් නැති බව' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා දෘෂ්ටි ඇති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'සම්මා දිට්ඨිය' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා සංකල්පය ඇති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'සම්මා සංකල්පය' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා වචන ඇති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'සම්මා වචන' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා කටයුතු ඇති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'සම්මා කම්මන්ත' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා ආජීවය ඇති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'සම්මා ආජීවය' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා චීර්යය තිබෙන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'සම්මා වායාමය' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා සිහිය ඇති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'සම්මා සතිය' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා සමාධිය ඇති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි (කෙලෙස් නැතිකරන්නටයි) 'සම්මා සමාධිය' තිබෙන්නේ.

මිථ්‍යා ඥාන ඇති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'සම්මා ඥාන' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා විමුක්තිය ඇති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'සම්මා විමුක්තිය' තිබෙන්නේ. නිදීමතින්, අලසබවින් යුත් කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'නිදීමතින් අලසබවින් තොරවීම' තිබෙන්නේ. උඩගුබව තිබෙන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'උඩගුබව නැතිකම' තිබෙන්නේ. සැක තිබෙන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'සැකයෙන් එතරවීම' තිබෙන්නේ. ක්‍රෝධ කරන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'ක්‍රෝධ නැති බව' තිබෙන්නේ. වෙර බඳින කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'වෙර නැතිබව' (මෙමත්‍රිය) තිබෙන්නේ. ගුණමකු බව ඇති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'ගුණමකු නැති බව' තිබෙන්නේ. එකට එක කරන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'එකට එක නොකිරීම' තිබෙන්නේ. ඊර්ෂ්‍යා කරන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'ඊර්ෂ්‍යා නැති බව' තිබෙන්නේ. මසුරු කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'මසුරු නැති බව' තිබෙන්නේ. කපටි කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'කපටි නැති බව' තිබෙන්නේ. නැති ගුණ පෙන්වන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'මායා නැති බව' තිබෙන්නේ. සාධාරණ කරුණු ඉදිරියේ එකඟ නොවී, දඩ්ව ඉන්නා (ඵමභ) කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'සාධාරණ කරුණු ඉදිරියේ ඇවනනවීම' තිබෙන්නේ. මානය තිබෙන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'නිහතමානිකම' තිබෙන්නේ. අකීකරු කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'කීකරුකම' තිබෙන්නේ.

පවිටු මිතුරන්ගේ ඇසුර තිබෙන කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය' තිබෙන්නේ. ප්‍රමාද කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'අප්‍රමාදය' තිබෙන්නේ. ශ්‍රද්ධාව නැති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'ශ්‍රද්ධාව' තිබෙන්නේ. පවි කිරීමට ලජ්ජා නැති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'පවට ලජ්ජා ඇති බව' තිබෙන්නේ. පවි කිරීමට භය නැති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'භය නැති බව' තිබෙන්නේ. නිවැරදි දහම් දැනුමක් නැති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'නිවැරදි දහම් දැනුම' තිබෙන්නේ. කම්මැලි අයෙකුට පිරිනිවන් පාන්නයි 'පටන් ගත් විර්යය' (ආරූඪ විර්යය) තිබෙන්නේ. සිහි මුළාවුණු කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'සිහිය පිහිටුවාගැනීම' තිබෙන්නේ. ප්‍රඥාව නැති කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාන්නටයි 'ප්‍රඥා සම්පත්තිය' තිබෙන්නේ. මිථ්‍යා

දෘෂ්ටිවලට බැඳී අත් හැර ගැනීමට බැරි කෙනෙකුට පිරිනිවන් පාත්නයයි 'මිථ්‍යා දෘෂ්ටිවලට නොබැඳී පහසුවෙන් ඒවා අත්හැරීම' තිබෙන්නේ.

පින්වත් චූන්ද, මම ඔබට දැන් නිකෙලෙස් ජීවිතය ගැන දේශනා කළා. ඒවගේම උතුම් සිතක් උපදවාගැනීම ගැන, වැරදි මාර්ගය අත්හැර නිවැරදි මාර්ගයේ ගමන් කරන ආකාරය, ශ්‍රේෂ්ඨත්වයට පත්වන ආකාරය කියා දුන්නා. ඒවගේම පිරිනිවන් පාත්නට අවශ්‍යදේත් මම දේශනා කළා.

පින්වත් චූන්ද, ශ්‍රාවකයන්ට ආදරය ඇති ශාස්තෘන් වහන්සේ නමක්, අනුකම්පාවෙන් යමක් කළ යුතු නම් අන්න ඒ දේ මම ඔබට කර තිබෙනවා.

පින්වත් චූන්ද, ඔය ගස්, මුල්, කැලෑ, ශුන්‍යාගාර තිබෙන්නේ. දැන් ඉතින් භාවනා කිරීමට ප්‍රමාදවන්න එපා. ප්‍රමාද වී අන්තිමේදී පසුතැවෙන්නට එපා. මට ඔබ වෙනුවෙන් අනුශාසනා කිරීමට තිබෙන්නේ ඔපමණයි.

බලන්න, බුදුරජාණන් වහන්සේ මොනතරම් මහා කාරුණිකද? මොනතරම් අනුකම්පාවෙන් මේ ධර්මය දේශනා කළාද කියා සිහිපත් කරන්න.

ආයුෂ්මත් මහා චූන්දයන් වහන්සේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදාළ මේ අසිරිමත් දෙසුම ගැන බොහොම සතුටට පත්වුණා. සාදු සාදු හඬ නංවමින් ඉතාම සතුටින් උන්වහන්සේ පිළිගත්තා. සිවුසාළිස් පද කියන ලදහ. පංච සංධිභූ දෙසන ලදහ. සල්ලේඛ සූත්‍රාන්තය මහා සයුර මෙන් ගැඹුරුය.

ඔබ අප හැම මේ ධර්මයට ළංවෙමු. හැමදෙනාටම උතුම් චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්ම අවබෝධයෙන් අමා නිවන් පිණිස උපනිශ්‍රය වේවා!

සාධු ! සාධු ! සාධු !